Сабрана дела

Змаја Јована Јовановића

XI

Издавачко и књижарско предузеће Геца Кон А. Д.

ЗМАЈ ЈОВАН ЈОВАНОВИЋ

ПЕСМЕ

ЛИРСКЕ И ЛИРСКО-ЕПСКЕ

— ПРЕВОДИ И ПРЕРАДЕ —

БЕОГРАД
Издавачко и књижарско предузеће Геца Кон А. Д.
12. Кнез Михаилова 12
1935

Сабрана дела

Јована Јовановића Змаја

на дигитални свет донео

Золтан Чала
zcsala@pm.me

ПРИРЕДИО
ЈАША М. ПРОДАНОВИЋ

I

Пастирче

(По Уланду)

Усред горе царски двори,
Туд пастирче шеће младо —
Царска ћерка на прозори,
— Жељно гледа, тихо збори —
Гледа тамо куд би радо

—

»Румени се пољско цвеће,
Мило бело стадо твоје
Весело се тамо шеће,
И мени се овде неће,
Тамо тежи срце моје!«

—

Млађан пастир њојзи збори:
»О, да б' хтела сићи доле!
Лице твоје равно ј' зори —

Беле руке — снег у гори,
  Оди, душо, оди доле!«

—

Прије сунца, прије данка
  Пастир седи украј двора,
Чека зору, чека зрака,
Чека свога сунца јарка —
  Чека драгу са прозора,..

—

Па јој онда млађан вели:
  »Добро дошло, сунце моје!«
Слатким гласом она жели:
»Срећан био, данче бели,
  Весело ти стадо твоје!«

—

Зима прође, ето весне...
  На радост се нарав спрема,
Украј двора пева песме
Млади пастир, ал' и чезне,
  Јер му драге... драге... нема; — —

—

Залуд јадан прислушкује,..
  Своје сунце видет жели...
Само уздис неки чује,
Тихи неки гласи брује,
  »Навек збогом, данче бели!«

Две милостиве сестре

(По Беранжеу)

Љуб'те се чеда!
Бог заповеда.
Љубав је, знајте, путања права,
Ко њоме иде, тај се спасава.

Дошла дувна, тиха смиреница,
После смрти до рајских дворана;
С њом поредо млађана глумица.
Свугде знана, много милована.
Једна ј' била боланима маја,
Друга беше лепа, добра, мила;
Једну ј' анђô донео до раја,
Другу с' дигла Аморова крила.

Свети Петар мирно проговара:
Ево, врата, света калуђерко!
Обе гледа, а врата отвара —
Ево врата, и ти, лепа ћерко!
Ал' ова му: Ах, милостив свети!
Попа ми је многе дао јаде,
Хтео ме је протерат, проклети —
Јадан човек за љубав не знаде.

На то дувна: Ја сам дању, ноћи,
Полазила колебе и села,

Где сам могла иоле помоћи,
Ту сам увек помоћи донела.
— Ал' и ја сам лепих задужбина
Починила, глумица прихвати,
Појећ' многог убогога сина
Чашом из к'е пијаху богати.

Даље дувна казује врлине:
Ја сам тужне об'лазила крадом,
Kô што прави свештеници чине,
Тешила их миром, вером, надом.
Мома вели: И ја сам љубећи
Очајаногповратила наду,
Многе, многе довела сам срећи,
Нек у срећу веровати знаду.

Опет дувна: Радосна сам била
Кад умалим невољу ма каку;
Што имала, то сам поделила,
Дар богатог дала сиромаку.
А девојка: Кад сам вид'ла кога,
Е га хоће невоља да смлати,
Послала сам љубав срца мога,
Да му крепост бегајућу врати.

Сад се Петар осмехнуо ти'о:
Добро дошле, милостиве жене!
Бог је срце ваше провидио —
Двери су вам широм отворене.

Вишњему је сваки, сваки мио,
Којʼ је сузе сушио по свету,
Илʼ под венцем мученика био,
Илʼ у сласти и раскошја цвету,

Љубʼте се, чеда!
Бог заповеда,
Љубав је, знајте, путања права,
Ко њоме иде, тај се спасава!

Врачаре

(Даумер)

Чудно врача стара бака,
Кишу скида из облака,
Погледима гује мори,
Од пепела брашно створи.
Чудно врачаш, мајко ти, —
Алʼ чудније твоја кћи!
Она седе старце млади,
Од паметних луде гради,
Куд год, иде оком сади,
И у старе и у младе,
Бол на боле, јад на јаде,

Небо се запламти

(Цуцор)

Небо се запламти
Кад сунашце седа,
Девојче румени
Кад је момак гледа.

Мисли, што баш мене
Гледе и срамоте!
Лудо, младо не зна
Какве је лепоте!

Не зна да је као
Јабука румена, —
Не зна шта је љубав,
Шта је снага њена.

Окрене се, бежи,
За мајку се скрије,
Радује се, бёна,
Кад с момцима није.

Али иде време,
А не иде споро,
Погледаће момка,
Погледаће скоро.

А за најлепшим ће
Тужит у самоћи,
И кад усхте бежат,
Не ће јој се моћи.

Кад ме твоје

(Хајне)

Кад ме твоје плаве очи
Безазлено гледају,
Као санак да ме смете,
А речи ми нестају.

Мислећ' на те плаве очи
Дух ми вечност пробави,
И језеро плавих мисли
Срце моје поплави.

Бог и бајадера

(Индијска легенда од Гетеа)

Махадеј, господар земљи
Шести пут се сишô доле,
Нама раван да осети
Наше сласти, наше боле.
Пре нег' казни, ил' дарује,
Пре нег' почне збиљски суд,
Човечијим хоће оком
Да прогледа људску груд.
Од села до града неуморан хита,
Па кад вел'ке, мале, искуша, испита,
Даље, даље иде, не жалећи труд.

На крај места, гле диводе
У пупољку свога бића,
На прозору стоји мома
Шаренкастих обрашчића,
»Добар вечер!« — Хвала лепо!
Ево мене за тобом, —
»Ко си, душо? — Бајадера,
А љубави ово ј' дом!
Те поскочи доле, у цимбалу бије,
Игра, па се вије; стане, па се смије,
И цветак му пружи лаким поклоном:

Љупко му се умиљкује,
Па у кућу с њиме хити:
«Лепи странче, уморан си,
Одмор ће ти сладак бити;
Ужећ'ћу ти стотин' свећа,
Ако ти је мрзак мрак,
Хоћеш радост? Хоћеш шалу?
Заповедај, — дај ми знак!«
Служи га и двори, јаде му разбија,
А бог мило гледа како лепо сија,
Кроз дубину греха људског срца зрак.

Што бог веће службе иште,
Све радије она двори,
Па уметно њено биће
У саму се нарав створи.
И гле! Како после цвећа
Наједаред и плод зре,

Поштовање и покорност
Праву љубав доводе.
Ал' Махадеј хоће да је позна боље,
А ту су му слуге: страсти и невоље,
Препасти големе и жалости зле.

Шарено јој лице љуби,
А љубав јој тугу носи,
И већ цура не зна куда,
Првом сузом лице роси;
Пред ноге му нице пада,
Ту је гони срца жар,
Ту је срећна, не иштући
Ни разблуду, нити дар.
А поноћни часи у брзаном лету
Све тамнији шатор хладном руком плету,
Да под њим ужива богоземни пар.

После дуга сладовања,
Тек девојче очи свело,
И кад хтеде љубит снова,
Код ње лежи мртво тело,
Скочила је, плакала је,
Ал' већ, ено, огањ ложе,
Ено огањ, ено дим!
Попови се крећу, тужним гласом поју,
Она кроз њих трчи, тражи жалост своју.
»Ко си? Шта јадујеш за мртвацем тим?«

Код сандука доле клече,
Обара је тешка туга —
»Мужа мога тражим, људи,
У гробници наћи ћу га;
Зашт' да умре, зашт' да гори
'Вака тела, 'ваки строј?
Мој је био једну ноћцу,
Срцем, душом — само мој!«
А попови поју: »Ми носимо стара,
Да се од живота у гробу одмара,
Ал' и млађан мора удес трпет свој».

»Ово није муж ти био,
Ти си дева Бајадера,
Од тебека ништ' не тражи,
Ништ' не иште наша вера,
Само сенка телу следи
У гробове, у пропаст,
Само жена с мужем гори, —
То је дужност, то је част!
Ложите ватру силно, носимо момче младо,
Богови наши стари, прим'те га себи радо,
Увек је ваша слава, ваша је власт!«

Тако поју свећеници,
Не слушају врисак њен;
Она беле руке шири,
Па улети у пламен.

Ал' ко с' оно небу диже
Из пламена жестоког? —
На рукама носи драгу
Диван момак, — силан бог.
Ко се каје, лако до милости стиже,
Поклизне ли дете, бесмртни га диже
Пламеним рукама до дворишта свог!

Ноћ

(Петефи)

Лез'те једном
Људи
Прошô ј' дан, —
Са меким вас
Крил'ма
Чека сан.

Ил' ходајте
Лако,
Лагано,
Да ми нико
Није
Ни дахн'о.

Штујте тугу,
Она ј'
Од Бога...

Ево ноћце,
Момка
Тужнога.

Што га така
Жалост
Покрива?
У гробу му
Драга
Почива.

Неми јади с'
Немо
Јадају,
Мирно сузе
Земљи
Падају.

Ал' гле сада
Како с'
Окрену;
Што се, тужан,
Мило
Осмену?

Подигô се
Месец
Из раке —
Бледа душа
Мртве
Девојке.

Састаше се
С горким
Сластима, —
Грлише се
Мучним
Страстима.

Што беседе
Драги?
О Боже!
То нико ни
Слутит
Не може.

Не би добро
Било
Да ко зна —
То је тајна
Вечна,
Голема,

Бесомучник
Само
Чује њу,
У најљућем
Душе
Лудилу.

И самртник
Свећом
У руци,

У хладноме
Зноју —
У муци.

Још се неком
Трећем
Чути да —
Песнику кад
Будан
Засања.

Он разуме
Тајне
Збора тог.
Да разуме
У сну
Хоће Бог.

Зашт' не пева
Штогод
Отуде?...
Заборави
Чим га
Пробуде.

Њих двоје

(Хајне)

Њих се двоје љубило
  У највећој страсти, —
Ћутали су; ниједно
  Није хтело каз'ти.

Давно су се растали
  На два краја света; —
У сну су се грлили
  Много, много лета.

Па сневаше, сневаше,
  — У сну се ужива —
И не знају да их већ
  Давно гроб покрива.

Два гаврана

(По Пушкину)

Мртав гладан гавран лети,
Не мож' више глад поднети,
Већ умоли друга свога:
Казуј хране, тако т' Бога!

Знам ја хране, друг му вели,
Колико ти срце жели,

Под планином крвав, бледан,
Мртав лежи коњик један.

Ко га стиже, ко га смаче,
Његов сиви соко знаће,
Знаће његов вранац вити —
И љуба му — може бити.

Соко тужан пао нице,
Вранац тужи код убице,
Љуба чека љубљенога —
Ал' не војна — већ другога.

Успомена

на гробу неког девојчета

(По немачком)

Ох девојче, кад још горе цваше,
Како гледах створа твога сјај!
Па ми с' увек пред душом чињаше
Диван предео кад га оспе мај.

Твоје речи, студенац у лугу,
Алем-капи, живе искре вир,
А кроз алем виђао сам дугу,
С ње се лио нежан миомир,

А твој поглед, несташно створење, —
Чила срна — играше се туд,
Ал' чим спази да се ловац пење,
Нестане га, не знам камо, куд.

А уз гору, уз зелено грање,
Ширна поља набујани крас,
То бејаше твоје осећање —
Златна њива, усколебан клас.

Руменило на образу твоме,
Као зора кад задахне свет,
Све се било позлатило њоме,
Чека сунце да огране цвет.

Твоја песма, твоје среће друга
Чињаше ми с' као птичји лет,
Кад путнице долазе са југа,
Да с висине на наш падну свет.

А те слатке умиљате речи,
Што збораше милом оцу свом,
Беху мелем, да боланог лечи,
Као јутарњи о васкрсу звон.

Па и сада кад се тебе сетим,
И сад видим онај предео ту...
Тихо вече, с шапутањем светим,
Спустило се као у будном сну.

Чујем звоно, ал' ми стеже груди,
Тужних звезда слути ми се круг...
Као да плове злаћени лабуди
Путујући на далеки југ.

Блажена смрт

(Уланд)

Љубав ми душу храни,
И мртав падох ја, —
И сахрањен сам био
У њена наручја.

А васкрсну ме брзо
Њен топли уздисај,
Ја спазих очи њене —
И нађох рај.

Црни вео

(Молдавска песма из Пушкина)

Као махнит зверам у црн вео сад,
А ледену душу раздире ми јад,

У младости лудој, лаковерју слепом,
Гинуло ми срце за Гркињом лепом.

Ласкала ми цура, срећан бејах с њом,
Ал' наскоро, брате, удари ме гром.

Пирујући једном с неколико друга,
Презрени ме Жида изазва из круга.

»Ти пирујеш« (шапну), браћа т' време крате,
А Гркиња твоја изневерила те!«

»Не било те!« рекох, па му просух злата;
Роб доведе коње, јурнусмо на врата.

Огрезнуше коњи у крвавој пени —
А кратка је жалост ћутала у мени.

А кад доро стаде код познатог прага,
Западе ме тама, издаде ме снага, . . .

Кад у собу падох, шкрипућући зуби —
Неверница моја с Јерменом се љуби.

Смрче ми се оку — мач се диже... спусти —
Раскомада пољуб на душмански' усти'.

Газио сам тело крвљу обливено,
Гледао сам дуго бледо лице њено.

Ох, сећам се вриске невернице моме —
Погинула љуба, па и љубав с њоме.

Скидох црни вео с њене мртве главе,
Да отарем мачу оштрице крваве.

А кад наста ноћца после дана врела:
Роб је побацао у Дунаво тела.

И отад не љубим више чарне очи,
Отад више не знам за веселе ноћи.

Као махнит зверам у црн вео сад,
И ледену душу раздире ми јад.

Сан

(Хајне)

Укочено срце, мозак,
Затворена ока оба,
А на усти kâ олово —
Тако лежах на дну гроба.

Не знам да л' сам дуго спавô,
Да л' сам давно мира стекô, —
Уједаред, ја се пренух,
На гробу ми куца неко.

»Зар ти, Хајнрих, нећеш устат!
Свиће зора вечна дана,
Устали су сви већ мртви,
Сва су срца раздрагана!«

Ја не могу, моје миље,
Угледати зоре лепе;
Знаш, од оног горког плача
Очи моје још су слепе.

»Мој Хајнриче, ја ћу т' сљубит
Са очију црну тмину,

Па ћеш видет рајску славу
И анђелску величину!«

Не могу ти устат, драга,
Још једнако крвца лије
Из мог срца где су гризле
Речи твоје, љуте змије.

»Ал' кад драга лако, тихо,
На срце ти руку стави,
Хоће проћи љути боли,
Крв ће да се заустави!«

Залуд, драга, глава ми је
Пробијена, — боли врели —
Та јурн'о сам кроз њу ђуле,
Кад су ми те преотели.

»Ја ћу, драги, косом мојом
Запушити смртне ране, —
Све ће проћи, камо суза
Из драгина ока кане!«

Молила ме тако лепо,
Тако слатко, тако мило,
Хтедох да се дигнем к њојзи,
На ино ми није било.

Тад се ране отворише —
И из главе и из груди,
Посукташе врела крви...
Ја се тргох и пробуди'.

Шта је љубав?

(Петефи)

Ветропири, пиљарице,
Блебетави свете —
Ви нове појете,
А молим вас лепо,
Не сипајте слепо
Ваш уздисај губави,
Не певајте удиљ
Све о љубави!
Знате л' на чем расте,
Чија ли је ћерка,
Каква ли је зверка
Љубав та?
Знате, да!

Јер буњкуриш прави,
Што у крњем лонцу,
У тој вашој глави,
Варите, кувате,
Па га сузом посолите,
Уздисајем запржите,
Кревељењем зачините,
Јаукањем задимите,
То још љубав није —
Та свет вам се смије.

Почекајте мало, голуждрави птићи,
— Или славујићи —

Док будете већи,
Да можете рећи,
Шта је љубав права,
Која ли јој слава.

Годинама носити у телу
Љуте сумње стрелу,
Из крви нам највредије
Стварат себи наде,
Само зато да се змије
У њојзи насаде,
Ил' да умре над,
А ти да си рад,
И да весео греш,
Што га у свом срцу
Сахранити смеш...
Тако данас, тако сутра,
Сваке ноћи, сваког јутра
Слушат опадања,
Па се борит са грдобом
Пакости и злобом,
И трпети све увреде црне,
А у голо срце дочекати трне
Којим од дан на дан
На тебе насрне,
И не хтети, а не смети
Ни помислит о освети,
Јер тај што ти срце пара
И јаму ти копа клету,
Драгој ти је све на свету;

Па узет девојку,
Своје миловање,
Дати за њу сву слободу,
Једино имање,
И окове метнут на се,
У окови знојити се,
И крваво мучити се,
А за кору хлеба,
И што жени и што деци
Најнужније треба;
Па ако је жена чудна и злоћудна,
Не жалити муке, не жалити труда,
Говети јој ћуди триста пути на дан —
Јер већ ако један живот
Мора бити јадан,
Нек не буде њезин
Нека буде твој...
Јесте, то је љубав,
Голубане мој!

Задовољство

(П. Ђулаји)

Та ко може мене сиромашком звати?
Судба ми је дала што је могла дати;
Младост, чашу, песму — то је разбитуга:
Па још два три брата, два три добра друга;

Па још љубу чилу, породицу милу,
— Туга није туга, кад су на мом крилу, —
У том малом кругу сваки терет таје,
А капљица среће језером постаје,

За кратко је младост, однеће је крила —
Ал' ако је Богу моја звезда мила,
Пријатељство неће никад постат злоба
А песма ће с чашом пратит ме до гроба.

Попадне л' ме иње, смрзнути ме неће, —
Топло ћу се сећат наше младе среће.
— Загрли ме, љубо! — Тако, тако, лане....
Тако ћемо лежат када нас сахране.

Растанак

(Преведено)

Та не боли цвеће
Кад са гране пане,
Већ на тужној грани
Остану тек ране.
Цветак ветрић носи лета веселога —
Збогом, чедо моје, срце срца мога!

Не умире поток
Кад отече даље,
Већ корито тужно
Суши се и таје.
Поточић ће наћи лепше перивоје —
Збогом, душо моја, збогом, чедо моје!

Кад одлети птица,
У висину с' вине,
Али тужно гњездо
У самоћи гине.
Птица у висини вечну љубав поје —
Збогом, душо моја, збогом чедо моје!

Не угине сунце
Кад за брдо седне,
Ал' у црном мраку
Нас остави бедне.
Зрака себи свуда топли дочек ствара —
Збогом, чедо моје, срце из недара!

Откинути цвете,
Поточе неверни,
Одлетела птицо,
Зраче мој бисерни,
Тужног мог живота ти једино благо,
Збогом, моја душо, збогом, чедо драго!

Снегу

(Милер)

Моја ј' суза много пута
У снежани пала дол,
Снег је прима, жедно гута,
Моју сузу — врели бол.

А кад сине премалеће,
И задахне дол и брег,
И процвета прво цвеће,
И почне се топит снег —

Снеже на тој голој стени,
Ти познајеш моју жуд,
За мојом се сузом крени,
Све потоком у кривуд!

Проћи ћете многа села
Путујући ноћ и дан —
Где прекипи суза врела,
Ту је моје драге стан.

Чудотворна крчмарица

(По немачком)

Чудотворна крчмарица, — не знам, брате, шта је
Место добра вина воду нам продаје,
Па из њене руке и вода нам прија,
И стара и млада редом нас опија.

Хеј, да ми је царевати

(По немачком)

Хеј, да ми је царевати
Тебе ради, моја мила!
Данас јоште, овог часа
Царица би, веруј, била.

Пустио бих све нек иде
  Својим путем, својим током;
Ја бих само тебе слушô, —
  Куд ти оком, ја бих скоком.

Умáкô бих шећер у мед
  Да ти буде слатка храна;
Пурпур, свила и кадива
  За тебе би била ткана.

Око твога златног трона
  Подигô бих ђулисаде.
На шест хата арабиских
  Возила би с' кроз ливаде.

Ја бих теби сваког данка
  Срце моје давô с нова,
Уз то приде нових двора,
  Дивних села и градова.

Али ја сам песник само,
  А тај песник сиротâн је, —
И ти с' мораш задовољит
  Овом песмом, каква ј' да је.

Ко то испи моју чашу?

(Руски од П. Преображенскога)

Питате и то, — та то је много,
Јесам ли кадгод љубио?
И шта сам тиме добит могô,
Шта л' сам изгубио?

Ја бих то радо смео с ума...
Мој живот беше вај...
Та дај још једну чашу рума!
Слаб ми је овај чај.

Она је проста шваља била,
Ал' мила кô мајски дан;
Моја је душа небо снила, —
То беше сладак сан.
Ал' кад се сетим и горчина,
Стрепи ми душа сва...,
Донес' ми сада мало вина,
Бокалић један, или два.

Читаво лето с њом сам провô,
— Ал' и то знај;
Невиност њену ја сам штовô,
Већма нег' загрљај.
Али она, јаој, не схвати
Мој добар смер а говор лош...
Наточи само, наточи ми,
Па дај, донеси још!

А затим — било па и прође —
Ја пођох амо, она там',
Она у светски метеж дође,
— Ја остах сам;
И ту се моја пропаст заче,
— Не вајди ми је крит...
Донес' ми сада штогод јаче,
Та где ти је лафит.

Трговац богат с њом се позно
А она — слаби створ —
Хтедох је спасти — беше позно —
Ушла ј' у његов двор.
За варљив блесак даде срећу.
Уловио је бес...
Дајдер ми чашу мало већу,
А у њу коњак ил' шартрес!

А где је сад? — У каквом калу?
Ах, знам јој стан.
Ономад је на блудном балу
Плесала — шта? — канкан.
Па да л' да кунем судбу нашу?
Шта велиш? — Шта?
Ал' ко то испи моју чашу?
— Ни ркн'о нисам ја!

Не брини се, драги Којо

(Хамерлинг)

Само то ми реци Мила,
Дал' ти мене мрзиш здраво?

Не брини се, драги Којо,
Не мрзим те ја нимало.

Не мрзиш ме. — Шта ј' то кад ме
И не волиш, барем малко,

Не брини се, драги Којо,
И волим те нешто малко.

Малко волет није ништа,
Кад то није од свег срца.

Не брини се, драги Којо,
Ја те волим од свег срца.

Шта ми вајда то вољење,
Кад ме нећеш да пољубиш.

Не брини се, драги Којо,
Љубнућу те ја једанпут.

Један пољуб?! — Шта ј' то мени,
Кад их не даш сто и двеста.

Даћу ти их кол'ко хоћеш,
Да ми даље не торочеш.

Три пут сам је ја видео само

(По немачком)

Трипут сам је ја видео само,
Па је памтим кô кроз неку таму,
Чедо мило,
Кô да ми се снило, —
Сва три пута у Божијем храму.

Дивна беше при првом виђењу,
За униђох у малу црквицу;
Она стаја
Као цвет из раја, —
Радост беше на њеноме лицу.

По други пут, наскоро за тиме,
Опет уђох у малу црквицу;
Она клечи,
Богу се молећи, —
Туга беше на њеноме лицу.

И трећи пут, — звоно тужно бруји, —
У црквици видех чедо мило;
У сандуку
Прекрштених руку, —
Радост, туга, све је прошло било.

У једном куту

(По немачком)

У једном куту леже кости
Мужа и жене — заборављен гроб.
Јер то су били људи прости,
Сиротиња је била њина коб.

За кору хлеба, мало мрва,
Он се прегибô цео дуги дан,

До мркла мрака секô је дрва;
Она је дома прела, ткала лан.

У вечер, кад се данак скрио,
Делише право вечеру — ил' глад,
И једно друго тешећ' ти'о
Заборављаху умор, терет, јад.

Живљаху трудно. Свет је свикô
Жалит их само — жалит само зар?!
— Ни слутит није могô нико
Како је срећан био овај пар.

Дивно чедо бледа лица

(По Халму)

Дивно чедо бледа лица,
Замишљена чела тавна,
Ту ми седиш као да си
Издахнула већ одавна!

Поглед пушташ у даљину
Кô да ништа и не гледиш,
Мирна уста, мирне груди —
И дисање кô да штедиш.

Ох, а ја бих волô да те
Видим чилу, раздрагану,
У заносу лака плеса
Бујном свирком загрејану.

Волео бих да те видим
У десници са пехаром,
Волео бих да те гледам
Кад те љубав оспе жаром.

Ох, да могу живот улит
У хладноћу срца твога,
Ретки створе, — дивна слико
Од мрамора карарскога.

Моја ученица

(Од Рикерта)

Оди, рече цура млада,
Ту на траву седи доле,
Па отвори граматику
Да правимо мало школе.

Добро, рекох, драги брате,
Ал' ја нисам понô прут,
А учитељ треба да је
Више пута строг и љут.

Махни прута, ако не знам,
Зврцни ме по носу,
Ако није ни то доста,
Прочупај ми косу.

Да за уста коса пати,
Неће, душо, право бити,
Ако не знаш што те питам,
Ти ме мораш пољубити.

Насмеја се моје ђаче,
Је л' јој право или није?
Можда јесте, можда није,
И ја почех питати је.

Што запитах, све је знала,
А погрешка — баш ниједна,
То је лепо, — али, јао,
Осташе ми уста жедна.

Кô пакосни да су дуси
Шаптали јој шта ће рећи,
Све је знала, све је знала,
— Ја не могох ништа стећи.

Већ ми беше здраво криво,
Што каштиге тако губим, —
Напослетку ја јој рекох
Да ми склања: »ја те љубим!«

Све је досад лепо знала,
Само ово не хте знати, —
А за ото, — само зато,
Морала ми пољуб дати.

Друго венчање

(Л. Ауербах)

Држао јој грозничаву руку;
С бледа чела гладио јој власи;
Гледао је њену борбу с душом;
Видео је како се угаси.

Није плакô, каконо се тражи
Да се плаче за најбољим другом;
На старчевом разведреном лицу
Миран осмех грлио се с тугом.

Дошло вече, скупиле се баке,
Да преноће поред мртва тела; —
«Остав'те ми најсветију ноћцу,
У тој ноћи не дам ником дела!«

Свану јутро, скупили се људи,
Да потеше мужа јађанога;
Кад обише затворена врата —
Старац мртав поред друга свога.

Издахн'о је љубећи јој руку.
— Звоно звони, — чује се кроз грање,
Кô да зове у сватове нове,
Кô да зове на друго венчање.

Лепосаво, жељо жива

(По Е. Цилу)

Сјајне звезде гледале су са висине;
Престали су уздисаји месечине;
Чун се љуљн'о уз обалу мора сива,
Ту одива огледа се и умива.
— Лепосаво, жељо жива!

Опази је краљ таласа и дубина,
Задрктао, занео се од милина,
Плану срце, хладно срце краља, дива, —
Узавреше хладне груди мора сива,
— Лепосаво, жељо жива!

И он пружи Лепосави руке двије,
Оберучке ухвати је, загрли је;
Потрже је у поноре мора сива,
У дубини својих двора, ту је скрива.
— Лепосаво, жељо жива!

Њу сад дворе морске виле, бродарице,
Чешљају јој златне косе и витице.
...Кад с вечери прођеш поред мора сива,
Увек ћеш му шапат чути — кô да снива —
— Лепосаво, жељо жива, — жељо жива!

Једној девојци

(Виктор Иго — 1831)

Дево, тебе ј' небо бајем обавило!
Певаш тако дивно, играш тако чило,
— О диводе, о!
У погледи' твоји' кô да вечност стоји,
Блаженство се роји у осмејци' твоји',
— А ти не знаш то.

Опазимо л' тебе ма са које стране,
Нама зора сване, јарко сунце гране.
Свак је душом твој.
И кô што се зором распевају птице,
Тако се из груди наших нехотице
Вине славопој.

Ти не мотриш, не знаш шта крај тебе бива,
Јер невиност чиста душу ти покрива
Чаром вела свог,
И анђô хранитељ, који' ти мисли види,
Никад не румени, никад се не стиди
— Ни од санка твог.

Дуга срдња

Драга драгог љуто кори;
Укори су њени страшни:
»Све сам чула, све сам чула, —
»Невера си — не требаш ми!«

Драги драгу лепо моли
  Да је срдња брзо прође;
»Проћи ће ме, — знаш ли каде?
  Кад понесе врба грожђе«.

Оде мома без осврта,
  Оста момак невесео
За три пуна дана није
  Њеним шором проћи смео.

Али јуче усуди се
  И до рогља њена дође;
Издалека спази драгу
  Где на врбу веша грожђе.

На извору

(Слободно по Шамису)

Хај, под липом извор што је!
  С липе мири цео дô.
Како онде птице поје
  Не зна свако, не зна то.

Ту по воду ето моме,
  Села мало у тај хлад,
Дигла очи, а пред њоме
  Стоји детић красан, млад.

Детић рече: »Добар вече!«
Па одговор чека њен.
»Добар вече!« мома рече, —
Стид је зави у румен.

Ал' кано што, не знаш како,
Од пупољка буде цвет,
Њене прве речи тако
Развише се у ћерет.

А кад јарко сунце жмирну
(Јер му сумрак тржe сјај),
Рука руку само дирну:
То је био опроштај.

—

Дође дома млада мома,
На лицу јој сунчев жар,
»Где си, дико, затолико?«
Дочека је мајчин кар.

»Немој, мајко, карат тако,
Нисам крива, није ред...
На извор је ићи лако —
Празне ћупе, вољан гред.

Али натраг — терет то је...
Па и леп је онај дô,
А још птице како поје,
Не знаш, мајко, не знаш то!«

Породична слика

(Од Анаст. Грина)

Седео је деда с мајком
Под сеницом, у тишини;
  Њино лице смешкало се
    Као зимски сунчан дан.

А ја с драгом мало ниже
По руке се држећ' топло,
  Кроз груди нам струјао је
    Као мајски миомир.

Поточић је жуборио
Као песма путникова,
  А над нама облачићи
    Низали се, губили се.

Падало је лишће жуто
Са гранчица заљуљканих;
  Тихо, немо промицô је
    Ток времена поред нас.

Деда с мајком поглéдаху
На нас двоје, на румене,
  Поглéдасмо и ми горе
    На седину глава им.

Њине мисли враћале се
У прошлости румен златну,
  Наше мисли отисле се
    У далеку будућност.

Анђео и ђаво

(Од К. Саса)

Краљ дозива сликар-уметника:
»Две ми слике изремечи кистом,
Буду л' слике кисту твоме дике,
Облићу те и благом и блистом.
Једном сликом а н ђ е л а прикажи,
У коме се рајско миље скрива;
Другом сликом ђ а в о л а обнажи,
Како твоја машта га примнива«.

Уметник је саслушао речи,
Поклони се краљу господару,
У духу му већ се нешто рађа —
Нови пламен на старом олтару.
Узе платно, меша боје разне,
Засукује вешту десну руку:
Нит' је коме своје мисли казô,
Нит' је с киме био у дослуку,

Већ се знало да уметник ради —
Многи жељни да виде, да суде,
Ал' његова закључана врата,
Он самује, кâ да бежи људе.
Једно јутро ево га пред краља,
Донô дела трудбе самосвојне:
«Господару, ја дело доврших,
Ево мене, ево слике двојне«.

»Подигните превесе са слика!«
Краљ изусти, а слуге су брзе,
Прискочише... уметник им крати:
«Моје слике туђе руке мрзе:
Допусти ми да их сам обнажим«.
То говори, један превес снима —
Ох, дивоте, ко да се нагледи!
Стале очи и краљу и свима.

Дивна мома, јесте, анђô прави,
Лепше нико нит' виде нит' снева,
Рајска радост кроз лице јој зрачи,
На уснама љубав се осмева.
Плаве очи — огледала душе,
Море које не буркају страсти,
На дну бисер тихога весеља,
Миље што сереч'ма не да каз'ти.

Бело чело — чисто херувимство,
Месечина поврх света храма,
Свилна коса, и сенка јој златна,
А да̄, болан, од чега је сама?
Рујне усне молитвенски тре́пе,
Њене руке — два скрштена крина;
Крила нема, али и без крила
Слетела је из рајских висина.

Краљ је гледô и не нагледô се,
Уметнику тапше, одобрава:
«Евала ти, уметниче драги,
Ја анђела данас видех права;

Него скидај сад и други превес,
И ђавола дедер нам обнажи,
Да видимо шта још не видесмо,
Па награду какву хоћеш тражи«.

Сад се текем жеље ужурбале,
Сви се јеже ђавола да гледе;
Од рогова, репа и копита
Већ унапред трзају се, бледе.
Ал' гле чуда! — Ни рога ни репа:
Насликана опет мома лепа,
Јоште лепша него она прва, —
Срце ти се од умиља цепа.

На челу јој још жарчији зраци,
Лице сија, душу ти опија,
Дуге власи живи су таласи,
Кроз њих буја електрична струја.
Њене очи и гледат је тешко,
Искре бију, огањ у те лију:
Све је живо, љупко, примамљиво,
Муња жêљâ кроз срце те стреља.

Кâ да чујеш песме-успаванке
Из очију чаролиских њених,
Кâ да видиш дубоке уздахе
Са усана полуотворених.
Ту се сплело, ту се загрлило
Што те махом и леди и згрева —
Прекип страсти и понор пропасти,
Што се само у лудилу снева.

»То зар ђаво! — викнуше господа, —
Те дивоте ни анђео нема...«
А краљ сиђе, уметнику приђе,
Потапша га рукама обема.
»Разумем те — и наградићу те!
Твоје дело истина је жива:
Лепа жена анђô нам је прави,
Лепа жена и ђаво нам бива«.

Лепотица без милоште

(Од Хамерлинга)

Хладно се смешиш из празних груди,
Гиздавко хола,
Љубав и чежња к теби
Немају приступа...
Чежња и љубав, која
На голом платну дивне
Слике развија,
И мртвом кршу мраморном
Живота да.

Нека се рујна ружа
Никада не уплете
У брачни венац твој!
На груд'ма твојим никад
Нека не почине
Веран ти друг!

Пріђе л' ти срце које,
Нек пріђе празно што је,
Баш кано и твоје.

Једина песма моја
Потомству нека прича
Лепоте твоје страшну,
Ледену чар.
И место мирте нек ти
Цвати, баш kâ и мени,
Лавор, тај грки дар.

Две Хајнеове

1.

У облику најразнијем
Крај тебе сам увек, јао!
И ту јадан увек патим;
Ти ми увек чиниш жао.

Кад ходајућ' по лугови,
Небрижице и безмиле
Згазиш малу лептирицу —
Зар не чујеш моје цвиле?

Кад узбереш пупољ руже
У твом лепом перивоју,
Па лист по лист кад му кидаш —
Зар не чујеш тугу моју?

Кад се ружин трн занесе,
Пак ти мали прст огребе —
Зар не видиш, зар не чујеш
Како плачем место тебе?

Зар не чујеш у свом гласу
Да га моји јади гуше?
Ноћу јецам и уздишем
Из дубине твоје душе.

2.

Кад се двоје растају
Не зна, јадни, шта ће, —
Уздише л' се, уздише;
Плаче ли се, плаче!

Наш растанак, драгана,
Без тог свега прође;
И сузе и уздаси,
То тек после дође.

Чудан сан

(Мађарски од Е. Јакаба)

Ономад сам чудан санак снио:
Шећући се преко тротоара
Нађох што је неко изгубио,
Нађох нечê срце из недара.

Подигô сам млађано срдашце,
Да га плахи не погазе људи;
Пођох даље, тражећи му госу,
Да га вратим у рођене груди.

Питао сам и тамо и амо:
Ко изгуби тај адиђар мали?
»Шта, адиђар? Чудна адиђара!«
Тако су ме многи исмејали.

Сусрете ме једно момче младо
— Са чела му тиха туга веје —
Чим опази срце, познаде га,
Познаде га и рече чије је.

Било срце лепоте девојке, —
Одох к њојзи молит да ме прими,
Слушкиња се за час тили врати,
Поклони се и одговори ми:

«Молим лепо, срце ћемо данас
Ставит овде на ово сипаде.
Госпођица сутра ће га наћи,
Јер, верујте, данас нема каде.

Зар не знате, данас је венчање, —
Ох, стекла је мужа богатога.
Збогом!« — Збогом! — Ето то сам снио,
Чудан санак, јест тако ми Бога!

*
* *

(Хајне)

Јест, много су ме мучили
На овом свету дивном, —
Једни са својом љубави,
Други са мржњом кивном.

Хлеб су ми једом кропили
На овом свету красном, —
Једни са својом љубави,
Други са мржњом страсном.

Ал' она, она, што ми је
Сву срећу убила,
Мрзила није никад ме, —
Никад ни љубила.

Опорука

(Љермонтов)

Волô бих, друже, да смо сад
Насамо двоје нас,
Јер ево, веле, — и сâм знам:
Ту ми је крајњи час.

Кад дођеш скоро селу мом,
Под брсних липа сен,

Дабогме, ја ћу онде већ
Бити заборављен.

Запита л' ипак за ме ко,
Реци му удес мој:
Зрно ми прошло кроз груди,
Баш кад се почô бој;

Реци му да сам погин'о
За цара и за дом;
И да су наши лечници
Лоши у послу свом.

А што се вратит не могу,
Није ми, реци, срам;
И да их све и свакога
Од срца поздрављам.

Нађеш ли живе: оца мог,
Оца и мајку ми,
Поштеди слутње њихове
Пожали старе њих;

А зашт' им ништа не пишем,
Реци им да сам лен,
И да се пук наш премешта
У метеј удаљен.

Има још једна сусетка,
Девојка млађана, —

Ма да те неће питати,
Њој реци све и сва.

Не штеди пуста срца јој,
Њој немој ништа крит,
Ако се зар и заплаче,
Брзо ће с' утешит.

А где је лав?

(Од Петефија)

Ено лаке дивокозе,
На врх стене срећу снује;
Ено орла још навише,
Он се сунцу приближује.
Ено соко ловак лови,
Па веселим гласом кличе;
Ено змије присојкиње
Кроз камење пузи, сиче.
Еноноја, луде птице
У песак је главу скрио;
А хијена гробље тражи,
Ту је њојзи станак мио.
Ено, ено крокодила
Где је сунце најтамније;
На обали реке Нила
Крокодилске сузе лије.

Ено тигра, љута звера
Бесно скаче тамо, симо —
Али где је лав поносни,
Њега само не видимо
Где је, где је лав поносни?
Можда ј' путе изгубио,
Можда га је ловац срео
Па убио.

Није није, зна он где је,
Лав не губи пута права;
Пуцали су на њег' ловци,
Ал' је тешко убит лава.
После борбе тешке, мучне,
С пуним срцем лавска жара,
Да прибере своју снагу,
Повукô се да с' одмара,
У присенак испод палме
Одмара се, ево, саде...
Одмара се, лав уморан
На грудима своје младе.

Жеља

(Пушкин)

Жалосно теку дани моји, жалосно,
И сваки тренут дода неко ново зло.
Несрећна љубав мучи ме, мучи ме јавом, сном,
И прети неизвидом, грози лудилом.

Ал' шутим, немо шутим, кô стена ледена,
Ја само плачем, плач је моја утеха.
Душа ми, тужна душа, за сузе само зна,
Сузе су, горке сузе, моја наслада
Не марим, нек истече живота пусти сан,
Нека ми једном сване последњи дан!
Што ме је клетвом било, нек ми је у срећи,
Нек умрем, нек умрем, — али љубећи.

Es war 'mal eine Rose

(Von Mil. J. Mitrović)

Es war ein holdes Mädchen
In Frühlingsduftgekose,
Getraut mit einem Jüngling —
Es war 'mal eine Rose.

O Treue, Männer-Treue,
Du flatterhafte lose,
Er findet neue Liebe —
Es war 'mal eine Rose.

Sonnenschimmer, Hochzeitsjubel,
Neue Schwüre und Gekose;
Von dem Thurme ächzt die Glocke —
Es war 'mal eine Rose.

Најлепши срокови

(Robert Hamerling)

Нигде нема таквих рима
Кô што има твоје лице,
Тога слика, тога срока
Као твоје јагодице.

Па те очи, две дивоте,
Из њих рајска складност бије;
Па те усне, две красоте —
Лепше песме нигде није.

Па два реда обрвица,
Све је срочно, све је медно;
Па две руке, миле, мале —
Само срце имаш једно.

Зар да њему, само њему,
Нема срока, нема пара!
А да шта је ово моје
Што с' отима из недара?

Ускршња ноћ

(Слободно по Фованову)

Кроз таму брује звона задрхтана,
Трепере душе од чаробна гласа;
У свачôј руци воштаница гори,
А литија се уз цркву таласа.

Ја само тебе тражих, ал' залуду,
Ох срећо моја, негда тако близу.
Звона не могу да допру до гроба,
Па дигох очи ка небеском вису.

А онде зора тек хоће да руди,
Само се спрема и жељу развија,
А једна звезда, ох зорњача мила,
Тако дивно сја.

А то ће бити воштаница твоја,
Коју си дигла пред престолом Бога,
Да ми кроз таму вечност наговестиш,
Вечност и верност рајског срца свога.

Две сестрице

(По немачком)

Ја познајем до две сестре,
Познајем их већ одавна, —
Те су сестре врло разне, —
Једна ј' Јуца, друга Стана.

Јуца воли хуку, буку, —
Стана ћути у вајату; —
Јуца косу кити стрелом, —
Стана носи крст о врату.

Јуца пуши цигарету,
И свађа се својом тетком; —
Стана поји херувику,
Пости средом, пости петком.

Јуца пуца кад погледи, —
Станине су очи лење;
Јуца иде на параду, —
Стана иде на јутрење.

Знате л' зашт' је Јуца оштра,
Стана кротка као овца?
— Јуца љуби официра,
— Стана љуби богословца.

Тако треба неверику

(По немачком)

У пролеће кад су била
Сва дрвећа још у цвету,
Заволô је Срета Кату,
Заволела Ката Срету.

У баштици мирисавој,
На травици оној бајној,
Снevали су они снове
О љубави о бескрајној.

Проводећи слатке часе,
Проводећи слатке дане,
Седали су понајраће
Испод крушке расцветане.

Ту се Срета клео Кати:
»Довек ћеш ми бити мила!«
Те је клетве крушка чула,
Сведоком је она била.

*

Лето прође, јесен дође.
У недељу после подне
Легô ј' Срета да продрема
Испод крушке пуноплодне.

Што је срце то неверно
Оставило своју Кату, —
Што је клетву погазило,
Погазило реч задату;

Што на дому преварена
Јадна мома сузе лије, —
Одметнику, невернику,
Ни бриге му за то није.

Крушка што је сведок била
Оних речи, оних празни',
На Срету се сада мршти
И хтела би да га казни.

У помоћ јој ветар дође
И заљуља њено грање, —
Је л' то ветар, ил' је можда,
Девојкино уздисање?

Ветар дуну, с гране паде
Једна крушка од по киле,
— Те расцопа оне усне,
Што су Кату превариле.

II

Кажу људи у Турака

(По Лесингу)

Кажу људи у Турака
Лепих има девојака,
Па до воље и то стоји
Кол'ко була хоће који, —
Та ја нећу Србин бити, —
Ја се морам потурчити.

Ово би тек живот био;
Бољег не бих пожелио,
Бих грлио, бих љубио,
Легеном бих вино пио.
Да, — ал' Турчин не сме пити, —
Нећу, нећу Турчин бити.

Сух лист

(По Ленау-у)

Тихи ветар тихо прође —
А кроз прозор мени дође
Један листак осушени,

Ох, познајем писмо њено,
— Ово писмо отворено.
Ти, ој смрти, шаљеш мени
Бледо писмо смрти бледе,
Да те очи моје гледе. —
Оди писма међу њена,
Која су ми мелем дала,
Док још бо̂ља беше мала,
Млада моја у времена.

Међу стара мећем ово
Мало писмо, писмо ново,
Смрт у коме мени јавља,
Да за рану моју лека,
Да покоја за менека
У свом крилу она справља.

Мајкина душица

(По чешком)

Умрла мајка —
Деца нејака
Плачу, кукају,
До неко доба
Код тужног гроба,
Мајку чекају.

Много су суза
На гробу лила —

Цветак се подиже,
Ох, како слатко,
Ох, како мило
Цветак мирише!

Облеће мирис
Сирочад ову,
А јадна дечица
Сећају с' мајке,
Па цветак зову
Мајкина душица.

Гледајућ' бо̂но даљну даљину

(Золтан Балог)

Гледајућ' бо̂но даљну даљину
Запречи магла оку ми лет,
Оку се смрче, ал' души сину
Чистијих душа сјајнији свет.

И, гле, кроз душе светлост највећа
Разасу зраке господства свог,
Обасја мене — душа ми с' сећа —
Па тихо шапну: — Ово је Бог!

Осмехом благим он тихо збори:
»Сине, шта желиш за доба свог?
Најчистијим чувством срце ти гори,
Зато си вредан дара ма ког«.

»Треба л' ти славе?« и тек изусти
Спаде на мене лавора сплет,
Јато анђела доле се спусти,
Да мојом славом испуни свет.

Ја скидох лавор себи са главе,
Анђеле пустих нек лете с њим...
А што ће мени те таште славе,
Има ко већма жедни за тим!

»Хоћеш ли одзив љубави твоје?
Даћу ти женско што љубит зна.«
Ја гледнух десно — крај мене ко је? —
Најлепша мома, најмилија.

Жарко ме гледи — камен би план'о —
Ма не устрели срца мог,
Руком сам махн'о — груд'ма уздахн'о —
»Иди, ох, иди!« — рече јој Бог.

»Можда би блага? — нека ти буде!«
И већ ме засу богатства сјај.
Не требам, Боже, те златне груде,
Не требам ништа — ништ' ми не дај!

Још узми нешто што си ми дао,
(Срећан бих био да нема тог)
Спомену црну прошлости горке —
Тај терет скини с' живота мог...

Метаморфозе

(По немачком)

Тек што сазре на чокоту,
Ал' га ево у буре,
Тек постоји у бурету,
Ево га у чутуре,

У чутури једва мирне —
У грло се улива,
Кроз крв прође, срце дирне,
Па у душу уплива.

Сад по души чуда прави,
Сад се у реч претвори,
Из речи се песма стави:
»Многа љета!« захори.

Песма с' хори, глас се диже,
Узвитла се кроз облак,
Чак до јарког сунца стиже —
Ту се створи сунчев зрак.

Пак се враћа Фрушкој Гори —
У њој опет грожђе зре —
Хајд' у бербу, јер се створи
Вино — штоно би и пре.

Из њега ће увек бити
Кâ што песма рече сад —
Само да га хоће пити
Слободнија унучад.

Зимовник у Дебрецину

(Петефи)

Дебрецине, Дебрецине,
Кад се тебе сетим,
Сав ме терет мине,
У теби сам много
Патио и страдô,
Али опет зато
Сећам те се радо.

Стара бака нисам,
Заветован нисам,
Па опет сам доста
Претрпео поста.
Срећа, што су зуби
Човечји коштани,
Гвоздени — не фали,
Да би зарђали.

П' онда у по зиме
С јаким мећавама,
Ни трага од дрва,
А нестала слама;
Што је мало било,
Давно сам погорô,
Па у ледној соби
Спавати сам морô.

Залуд сам огрто
Јапунце издрто,
Повуци, натежи,
Кô Циган у мрежи,
Тешећи се јадно:
Тек је с поља хладно!

Најлепше је ово:
Кад сам песме ковô
При свакојзи врсти
Смрзну ми се прсти.
Тад се луле латим,
Пак је обухватим, —
Пушим — све се давим —
Док прсте откравим.

Ал' ја сам се тиме
Утешити знао,
Што сам већ и горих
Невоља имао.

Мој позив

(Беранже)

Ја падох на ту земљу
Слаб, мален, остављен;
А мален често буде
Гњечен и погажен.
Почех се жалит Богу,

Да ми је врло зло,
А Бог ми рече: Певај,
Ти земска слабото!

Кочије златне јуре
Прскајућ' блато на м';
Ох, шта ја и шта патим
Откако себе знам!
Зашто се мени крати
Што има макар ко?
А Бог ми рече: Певај,
Ти земска слабото!

Празан ми трбух шапну:
Брини се, море, брин',
Пак и ја пођох тражит
Малешан какав чин.
— Слободо, ја те љубим,
Ал' само дај ми што!
А Бог ми рече: Певај,
Ти земска слабото!

Љубав је мени многи
Измелемала јад;
Ал' то је било негда —
Љубави, где си сад?
У старо моје доба
Ко ће ме тешит, ко?
А Бог ми рече: Певај,
Ти земска слабото!

Са неба и од Бога
Послан је мени пој,
А кога њим веселим,
Сваки је пријан мој;
Па зато, песмо, гласно,
Несташно, весело —
Бог ми је рекô: Певај,
Ти земска слабото!

Моје песме

(Петефи)

Често хитам у самоћу нему,
Мислим, мислим, а не знам о чему,
И пролетим домовину летом,
Подигнем се над земљом, над светом —
А те песме што се онда роје,
Месечина ј' сетне душе моје.

Место сете не би л' боље било
Будућности бацити с' у крило?
Срешћу бригу — брига живот крати —
Бог је добар, Бог ће добра дати!
Тад су песме лептири по цвећу,
Што из душе лакоумне лећу.

Сусретне л' ме каква мила мома,
Све невоље заборавим ома,
Загледим се у њезино око

Као звезда у море дубоко;
Моје песме тад су дивље руже,
Дивље руже заљубљене м' душе

Мома љуби, — ја сам пити оран
Не љуби л' ме, — опет пити морам;
А где вино сија у пехари,
Добра воља у срцу зажари;
А те песме што се тада роје,
То је дуга мамур-душе моје.

Ал' док с' моје срце небу пење,
Многи народ у окови стење; —
Јесте лепо куцање пехара,
Али ланца звекет срце пара;
А те песме што ме онда гуше,
Облаци су облачне ми душе.

Зимње вечери

(Петефи)

Куд се дела с неба она шарна дуга?
Куд одоше птице из жбуна, из луга?
Куд је цвеће с поља? Камо жубор, камо?
Премалећни дани камо ваше славе?
Нестало је свега, и једва ти само,
Као бледе слике кроз спомен се јаве.
Просијак је земља, просијачки клима,
Све јој благо оте харамија зима.

Просијак је прави, место цветна врта,
На њој је од снега кошуља издрта,
Искрпљена ињем, прошивена ледом,
А на лицу сухом, а на челу бледом,
Невоља се црна грчевито шири.
Куд ћеш, јадни чоче? Никуд се не крећи!
Ту је сада живот поред топле пећи.

Ту сад људи седе, мирно Бога славе,
Когод има мало крова више главе,
Породицу милу, пријатеља драга,
А у пећи бадњак да му весô гори;
Сад колибе нема, земуница свака
Озеблима груд'ма вилински су двори;
Свака речца што се другдаш не примети,
Сад је мила, слатка, у срце ти лети.

Па вечери дуге, како слатко трајеш,
Не би веровао да их не познајеш!
Старешина тамо у зачељу пуши,
Разметнуо диван с кумом и суседом,
А кад им се грло беседом осуши,
Чутура је добра, па их кваси редом,
Ал' никако не мо'ш до надно јој доћи —
Тек се поиспразни, неко је наточи.

А лепо их мила домаћица нуди,
А лепо их нуди, као код нас свуди,
Добро она знаде што како ваљаде,
Да јој буде светô образ од поштења,

Ни помисли не да да се ком поткраде:
Домаћица наша тврда је и лења,
Тако лепо нуди — бадава, кад уме:
»Служите се, коно! — Зар толишно, куме!«

А они захвале збиљски, ил' у шали;
Догори ли лула, таки се запали,
Па кô што се лепо дим колута, вије,
Тако им се мисли вију расејане,
И што ј' давно било, било па га није,
О том се премишља лепо, натенане...,
Јер, дабогме, старост радо натраг гледи,
Преда се јој гледат врло мало вреди.

А за малим столом дечко и девојче.
Што је кадгод било, о том се не боче —
А шта им је до тог! Та живот и срећа
Није им за леђи, насусрет им иде,
Будућност је њина, а пуна је цвећа —
Све то они кô кроз златну маглу виде.
Врло мало зборе, — осмехну се крадом...
Лако л' ти је, Боже, забавит се младом!

У запећку тамо, ту је пиљеж мала,
Ала су се деца слатко заиграла,
Од карата граде бедеме и гратке,
Зидају, па руше, подижу, па кваре,
— Хватају лепире садашњости слатке —

Заборавe јуче, за сутра не маре.
Малена је соба, ал' се у њој врле:
Будућност и прошлост и садашњост грле.

Хлеб се сутра меси, а редуша с поља,
Сејућ' брашно пева, весела јој воља,
Танан ђерам шкрипи на смрзнутој соји,
— Напојили коње, па сад поје краве,
Издалека с' чује свирка, друштво поји,
Мора бити гдегод свињску даћу славе...
А ти разни гласи у соби се слију,
У мекану, тиху, слатку хармонију.

Снег једнако веје, небо је облачно,
На пољу је тама, дозлабога мрачно,
Али опет гдеко пустим шором прође,
Па се чује како лед под ногом пуца,
А кад већем близу под прозоре дође,
Види се где фењер часом просветлуца, —
А они унутри нагађати стану:
Ко ј' то бити могô, на коју л' ће страну?

Увелак

(Пушкин)

Превраћући прашну књигу нађох
Сух увелак, заборављен ту,
И, гле, чудна, необична машта
Испуни ми душу моју сву!

Где је, кад је, колико је цвао?
Ког пролећа? — Где је онај врт?
Је л' га страна, ил' позната рука
Узабрала? — Шта му значи смрт?

Зашт' је овде? Какав ли је спомен?
Да ли тужног од растанка ког?
Ил' састанка — часа злаћанога? —
Ил' је с гроба? — Сам би знао Бог?

Да л' он живи? — Да ли она живи? —
Кад ли их је забацио свет?...
Ил' су већем увенули давно,
Кô увелак — овај сухи цвет? —

Ноћна посета

(Булаи)

Расплакала ноћна сета
Три детета сирочета, —
Ноћ је хладна, црна ј' тмина,
А у гробу ј' мајка њина.

»Где си, нано, мила нано?
Чедо ти је расплакано!«
Тако вели једно дете,
А уздаси кроз мрак лете.

Друго, болно, сузе лије,
Тражи мајку, гди је, гди је...
»Зашто си ме, нано мила,
Тако болну оставила!«

А мезимче страва пати, —
»Пали свећу, мила мати!«
Ал' на гробљу у то доба
Пуче плоча једног гроба.

А из гроба раздерана
Подиже се њина нана,
Да и њена суза кане,
Да обиђе сиротане.

Мили гласак бледа сена
Познадоше деца њена,
Па је љубе — што да с' боје
Ко би с' бојô мајке своје!

Мртва мајка, кâ и жива,
Једно грли и покрива,
Над другиме руке шири,
Да г' успава, да г' умири.

А што треће, болно, јечи,
Њега вида, њега лечи,
С ледних ј' уста мелем кан'о
На чеоце усијано.

Тако лебди, тако бдије,
Док их санком не залије,
П'онда с' крене, па се врати.
Да л' им може још што дати...

Гледа рубље је л' им цело,
Спрема собу и одело,
Обућице — све уреди,
Па их опет дуго гледи.

Први петли — ево зоре!
— Још би нешто, ал' не море,
Освրће се, аој јаде,
Плоча с' диже, плоча паде!

Што гроб хладни једном свати,
То се више не поврати,
Ал' кад деци тегне мати,
Њу не може задржати.

У гори

(По немачком)

Неверујеш, што не види око,
Да имаде у горици вила?
Ах, ти ниси заишô дубоко,
Па ти с' тајна није разавила.

Дубље пођи у тај сутон лепи,
Тихо — стани — дисање притаји, —
Зар не чујеш како лишће стрепи,
Кô да лете меки уздисаји!

То су лаки вилини кораци,
Ту је вила пала из облака,
Нит' се мичи, ни погледа баци,
Нестаће је кад спази јунака.

Сад зажмури, кô да света нема —
Пусти душу нек у сласти трне —
Осећаш ли кô да с' вила спрема,
Да те својим плаштом заогрне?

Осећаш ли уздаха дубока? —
По твом лицу косе расплетене? —
Само жмури, не отварај ока,
Осетићеш и пољупце њене.

Зато и ја чарну гору тражим,
У њој часе најмилије живим,
Са близином вилином се снажим,
Очи склопим, па се вили дивим.

А кад пренем оком изненада,
Прне брже од најбржих птица,
Не сагледам њена лица млада,
Само отсев злаћаних витица.

Беше л' вила што ме сад целива? —
Или драга? — Сад ни једне нема —
Обадвоје уједно се слива, —
И ја певам њима обадвема.

Мојим пријатељима, кад су постали министрима

(Беранже)

Ја, браћо, нећу ништ' да будем, нећу!
Нек други беру знања, крсте, част,
Нек други траже у колајнам' срећу,
Слободној птици слобода је сласт.
Загрљај драгин то је мени доста,
Сам сам ја себи срећу скројио,
За раскош не зна кућица ми проста.
Ти не буди ништа!
Бог ми је рекô кад ме створио.

Ни поднô не бих терет среће грдне,
За стихоковца то би био квар,
И овај хлебац, што се често стврдне,
Све мислим није заслуге ми дар.
Вреднији момци, па се глађу боре,
А ја нит' орô, нити копô, сијô —
Та доста ј' мени ово парче коре.
Ти не буди ништа!
Бог ми је рекô кад ме створио.

Једном се дигох у звездиште плавно,
Дигô ме мисли одушевљен лет,
Погледах доле, све је било равно,
Владар кâ и роб, јаблан кâ и цвет.
Кликташе неки неко славно име,
Разабрô нисам, ал' сам се смејô,
О таште главе, не понос'те с' тиме.
Ти не буди ништа!
Бог ми је рекô кад ме створио.

Ја штујем врла патриота чине,
Што миран живот жртвовати зна,
Што с' кршном броду на крмило вине,
Кад море зебе од ветровог стра,
Вичем им: Збогом! Остаіте здраво,
Благослов Божји над вама с' лио,
Па онда даље сневам на трави.
Ти не буди ништа!
Бог ми је рекô кад ме створио.

Вама ће с' дизат грдне пирамиде,
На мом ће гробу једва бити кам,
Свет ће се слећи да вам укоп виде,
На црном столу ја ћу лежат сам.
Ваша ће звезда бурно да падне,
Моја ће мирно, моја ће ти'о, —
Ал' једна ј' земља гробнице хладне.
Ти не буди ништа!
Бог ми је рекô кад ме створио.

Сад збогом, браћо, будите ваљани
Будите срећни, то ј' од мене дост'.
Лиру сам моју оставио вани,
И стари шешир и огртач прост.
Сетите с' овде у палатама,
Да без слободе свет није мио,
А ја ћу певат по улицама.
Ти не буди ништа!
Бог ми је рекô кад ме створио.

Путник

(По Милеру)

Од ињa пао сјајак бео
На моју црну влас,
Ја мишљах да је седина,
Старости сребрн крас.

Ал' радост ми се растопи,
А црна влас ми прети, —
Ох, ко ће младост поднети
Ох, где је крај тој мети?!

Многи је стекô седу влас
У кратком тренутку,
А гле! Ја јоште никако,
На тако дугом путу.

Вода и вино

(По Петефију)

На дно мора гњурац нори
Жељом загрејан;
Са дна мора весô скори,
Носи бисер ван.
А мени је у пехару
Моје море сво, —
Ако ђорнут песму спевам,
Није л' бисер то!

На земљу су греси пали,
Потоп дође — хај!
Те подави грех каљави
— Опет сину рај!
На срце ми боли пали,
Да отрују век,
Ал' ту вода не помаже,
Ту је вино лек.

Летња жега цвет умори
Ма да ј' кол'ки див —
Истом паде росна киша,
Цвет је опет жив.
Кад се на ме брига стреми,
Дај ми вина, дај,
П' онда, брате, дођи-де ми
Па ме погледај!

Кад ко умре, тад се плаче
Сузан је то дан;
Да л' су сузе баш од срца ?!
Водене су — знам!
Ја кад умрем, ман'те воду.
Ман'те чуда тог —
Већ излијте пехар вина
Преко гроба мог.

Благодареније једног епикуреjца

(Беранже)

Шта би од тебе коварни свете —
Већем те куну и свете чете,
Само моја душа молитве чита,
Ал' штедећ' брижно свог апетита,
Тек после ручка постајем вољан,
И по напитку тек богомољан, —
Искрена ј' молба с пуног астала, —
Ох, добар си, Боже, теби хвала
Хвала ти, Боже, хвала, хвала, хвала

Мом кони чудне навике годе,
Не пије никад вина без воде,
Види ли само шампањца права,
Таки се тужи, боли га глава.

А ја ти седим крај чаше моје,
Па гуцкам вино у здравље своје,
Божја ј' доброта мени га дала,
Ох, добар си, Боже, теби хвала,
Хвала ти, Боже, хвала, хвала, хвала!

А Жан све стрепи рад своје љубе,
Ништ' му не прија, муке га губе.
Пође ли куда, — да луда брата! —
Он ти закључа обоја врата;
Брава је јака, жену му чува,
Ал' чудан ветар кроз прозор дува. —
Теши се Жане, можда је шала —
Ох, добар си, Боже, теби хвала,
Хвала ти, Боже, хвала, хвала, хвала!

Ономад неко, загрејан вином,
Ноћ прово̂ с неком хеј-балерином,
Ал' сутра већем, јадна му мати,
Морали су му доктора звати;
Ја се не бојим ни јачег вина,
Ни девет таких хеј-балерина,
Није л' то срећа, и то не мала,
Ох, добар си Боже, теби хвала,
Хвала ти, Боже, хвала, хвала, хвала!

Ал' ко се ово међу нас краде,
Нити се смеје, нити певат знаде,
Високоучен жели се звати,
А свуд га сумор, зловоља прати,

Ваљда му госа не даде зоби,
Па сада свету слободном злоби.
Торњај се, слуто, од мог астала.
Ох, добар си Боже, теби хвала,
Хвала ти, Боже, хвала, хвала, хвала!

Не варај се

(Ј. Г. Сајдл)

»Нестала су стара доба« —
Јетко зборим себи сам,
»Све је друкче око мене,
Над се руши, радост вене,
Свуд превара, јад и срам.

Нит' се небо тако плави,
Нит' је 'нако зелен луг,
Место оних жарких сјала,
Кô да ј' нека магла пала
Куд погледим у округ.

Нестало је топлих руку, —
Залуд тражим искрен глед,
Зар се скрило све што ј' боље!
— Нигде оне златне воље,
Братска срца гаси лед.«

Хај, та гледни живљим оком,
Загреј боље своју груд, —
Кô што с' негда, стан' на мету,

Топлу руку пружи свету,
Не ће т' бити узалуд:

Јер ћеш таки друкче судит
Устукнуће дуси зли, —
Свет остаје слика стара,
Нит' се шије, нит' се пара,
Друкчији си само ти!

За чим жудим

(Милов)

Ти се смешиш, ти се чудиш,
Што сам удиљ ведар, вољан;
Нисам богат, нисам славан,
Па ипак сам задовољан.

Ја не тражим пуне врте,
А нађем ли само стручке,
Ја их љубим, ја их пазим,
Ја их држим оберучке.

Не ћу жарка крвотока, —
Право ми је, доста ми је,
Кад ми само топла крвца
По жилама мојим бије.

Ја не тражим силне даре
Са висине седмог неба,
Та близу је што ме срећи,
А мало је што ми треба,

Нећу пића до опића,
Тек да певнем белом данку,
— Мојој срећи једну искру,
— Једну сузу на растанку.

Мој брат Гојко

(По С. В.)

Јоште мајка не родила
Такога добројка,
Кâ што роди некад мајка
Мојега брат-Гојка.

Он је примô и скитнице,
А са свију страна, —
Ето, то је брат-Гојкова
Била једна ма'на!

С пријатељ'ма делио је
Јело и одело.
»Хуља штеди од свог брата!«
Беше му начело.
Волео је пријатеља
Него себе сама, —
Ето, то је брат-Гојкова
Била друга ма'на!

Зашт' се није оженио?
Ко би то дознавô?

Ал' је женске радо гледô,
Поклоне им давô;
Частио их на игранкам'
И на беседама, —
Ето, то је брат-Гојкова
Била трећа ма'на!

Он се није уклањао
Кад је друштво пило,
Волео је добро вино,
Па ма пошто било.
Умео је пировати
И по више дана, —
То је била брат-Гојкова
И четврта ма'на!

Брзо ли је све профућкô
Са пуста нештеђа, —
Тадар су му пријатељи
Окренули леђа.
А он узе један пиштољ,
Пусти у се тане, —
Ето ти вам брат-Гојкове
И последње ма'не!

Тихе сузе

(Јуст. Кернер)

Тек што је данак сван'о
Пробудио те мај,

Ти видиш јутром рано
Ведрога неба сјај.

А док си ти проспавô,
Купећи нову моћ, —
То небо, сада плаво,
Даждило ј' целу ноћ.

Јест, многи у тишини
Исплаче с', па је лак;
Кад сване, вама с' чини:
Но, то је весељак!

Па нека умрем

(Од Доброљубова)

Па нека умрем, — не жалим, — нека!
Ал' само нечег грозим се ја:
Смрт може са мном прошалит шалу,
Увредну шалу, — то ме је стра'.

Страх ме да чија махнита суза
Не кане топла на хладну груд,
Ил' да мртваца не оспу цвећем,
Ком живом трње ницаше свуд.

Или да руља не згрне друштва
На укопу ми — почасти знак...
Ил' љубав чија да не засија,
Кад ме већ спусте у вечни мрак.

Да све што жељах грамзиво, жудно,
Ал' узалудно за жића свог,
Да се на мене тад не осмехне,
Кад згасне искра живота мог.

Дуго сам се надô

Од Прешерна)

Дуго сам се надô
И страховô млад;
— Изгуби се страва,
Изгуби се над.

Срце ј' мирно — али
Није срећно сад;
Натраг жели страву,
Натраг жели над.

У берби

(По Ђулају)

Какав нас се сумор лаћа!
Је л' то берба, ил' је даћа?
Уздишемо баш кô ветар,
Што је сада овуд дувô;
Добро што смо овде сели,
— На нас пада лишће суво.

Друкчије је негда било,
Друкчије се проводило:
Срце лако, горе живе.
— А какви су ово дани!
Горе ћуте, срца стрепе,
Нестао нам прах пушчани.

И домаћин снужден седи,
Па преда се у прах гледи.
У руци му стара лула, —
(Ни у лули нема жара)
На глави му стара капа
— Ал' где му је воља стара!?

Свирац свирне неке гласе,
Али коло не хвата се.
Коров ниче где су негда
Поскочице враговале;
Ватра с' гаси, дим је гуши, —
Берачице већ поспале.

Под орахом цура села,
Хуј, ала је невесела!
Њој је неко прстен дао,
Па јој рекô: Чекај, дико!
Отишô је, нестало га,
Ни гроба му не зна нико.

Око ватре с десна, с лева,
Ту се седи, па се зева.
Ил' рекнемо коју кратку,
Па се опет замислимо;
Богзна куда мисли ходе!
Очи гледе тамо, симо.

У долини магла сива —
Је л' то јава, ил' се снива!
Бледи месец шапће магли:
Ноћ је, ноћ је, — слободно је,
— Из долине дижу с' мртви;
Гробље ј' пуно, препуно је.

Болно дете

(Мозентал)

Није, мајко, није Бранко мртав, —
Гледај, мајко мила!
Ту он стоји чело моје главе,
— Ал' сад има крила.

Рухо бело, а венац од ружа
На чело му пао;
Блед је само, — као што је био
Кад је боловао.

»Добро, добро, болна моја Цвето,
Не мисли на Бранка!
Прекрсти се, лези ми на груди,
Теби треба санка.«

Спавала бих, — глава ми је тешка, —
Молићу се Богу; —
Али, мајко, кад је Бранко овде,
Ја заспат не могу.

Ево, видиш како руком маше,
Да пођем за њиме!
Ено, хоће нешто да ми каже,
— Пусти ме, пусти ме,

»Разбери се, болно моје дете,
Лези с ове стране!
Нема Бранка, он у гробу лежи,
А ти си уза ме!«

Код тебе сам, — јесам, јесам, мајко, —
Ја сам твоје дете;
Али бра́та не може да буде
Без сестрице Цвете.

Ако одем, немој плакат, мајко,
Та ја сам код бра́те,
Ми смо твоји, ти си наша мајка,
Мислићемо на те.

Мајска зора

(Од Рајника)

Ходах гором у призорје,
Шетах кроз те зелен-дворе,
Бројно јато срећних птица
Запевало одозгоре.

Дозиваху једна другу:
»Хајде, птиче, где год које,
Ту у хладу зоре мајске,
Да се пева, да се поје!«

И у мени нешто беше,
Кô да позив само чека, —
У срцу ми залепрша,
Као да је птица нека.

Ако ј' птица, нек излети
У слободу шумска храма; —
Ако ј' песма, нек се вине
Загрљена са песмама

Зажелица

(По немачком)

Тхај, једанпут само јоште
Волео бих бити дете,
Играти се, пун радоште,
Ерберечке, лонгамете.

Долом грести, трешње трести,
Грлити се са другов'ма,
Цвеће брати, венце плести,
Скакутати по брегов'ма.

Вијајући птицу милу
Уморит се и утрудит,
На мајчину заспат крилу,
Па се више — не пробудит.

Волео бих лежат мирно

(Од Хамерлинга)

Волео бих лежат мирно
Где с' не чује птичји глас,
Ни човеков плач, ни попев,
Ни жуборак, ни талас,
Нит' улицом грмеж кола,
Нити сатов тикатак —
Одмору ми да не смета
Ни мог срца удар лак...

Ал' на земљи таквих места
Нема више, само два;
Једно ј' место с једне стране,
Друго с друге живота:
Мајци под појасом
У зачетном добу,
То је једно место, —
Друго је у гробу.

Мојој деци

(Од Бернеа)

Двоје малих, сећате ме
На времена журан лет:
Црно ј', плаво ј' ваше теме,
Моје застрô снежан смет.

Ох, нек ј а в а буде вама
Што ја с н е в а х надом пјан.
Моје ј а в е црна тама
Вам' нек буде само с а н.

Залутао анђео

(По француском)

Анђелак један мали ведра и светла чела,
Развио крила видећ' широки простор свуд;
Први пут рају, ето, окренуо је леђа
И летео је ни сам не знајући куд.

Кроз јата добрих звезда, крај сунца, крај месеца,
Разгледô ј' све што досад није видô, знао,
Већ близу наше земље осетио је умор,
Привлачила га земља и међ' људе је пао.

Ту нађе пуно греха, нигде покајања,
Завишћу, мржњом, злобом оскврњен
свако кут;
Анђео хтеде натраг, ал' већ не мога наћи
Из овог земског глиба натраг у небо пут.

И засузи му око и набра му се чело,
Уздахнуо је горко: »Изгубио сам рај!«
Ох, ноћ је била црна, тама је била густа,
Ниоткуд један зрачак ни путоказни сјај.

Тапајућ' по тој тмини колиби једној приђе,
Отвори трошна врата, унiђе уздрхтан:
Овде је мален жижак тињао једва, једва, —
Анђелку се чињаше кâ да је сван'о дан

Сиротиња ј' ту крајна, невоља тешка,
грка —
На одру болна мајка, а уз њу мала кћи ..
Заборавила студен, невољу, глад и јаде,
Топло се Богу моли да мајка оздрави.

»О, хоће. драга, хоће! Добар је Господ
вишњи,
Окрепиће ти мајку, исцелиће је, знај!«
Разведрио се анђô, јер нађе светлост чисту,
Која му тако лепо показа пут у рај.

Елегија

(Пушкин)

Преживео сам своје бујне жеље,
Размиловô сам своје маште сјај.
Остале само патње моје воље, —
По пустим груд'ма лута уздисај.

У оштрој бури судбе немилосне
Увену венац што ми даде мај,
Проводим дане тужне, инокосне
И чекам, чекам кад ће доћи крај.

Таква је јесен, хладни, мразни дани
С дрвета стресу онај зелен кпст,
И само један усамљен на грани
Још дршће, трепће закаснио лист.

На мору

(Хајне)

Огрнути облацима сивим
Сад спавају богови у вису,
И ја чујем како у сну хрчу —
Дивља бȕра веће нам је близу.

Дивља бȕра, ево је, већ ту је;
Ветар дује, а море лудује,
Броду прети, арбулу се свети —
Има л' кога, да их опамети!

Ја не могу зауздати бѐсе.
Прсни броде, ако хоће море!
А ја ћу се заогрнут плаштом,
Пак ћу спават кô богови горе!

После десет година

(Од Е. Гајбла)

Дођох на праг сестре своје после многих
лета,
После дуга странствовања по беломе свету.
Зачух слатке дечје гласе, мени непознате, —
То весели беху гласи, из веселих груди.

И, гле, тамо у одају, кроз лозово лишће
Јарко сунце завируіе са смираја свога.
Па дај и ја да завирим пре него што уђем,
Да избројим кол'ко ј' деце; — седам их је
равно.
Седам плавих малишана играју се, скачу,
На лицу им расцветане румен-руже
здравља.

Кад се оно на пут дадох пре десетак лета,
Онда јоште не имадох ни једног сестрића.
Први пут их сада видим вирећи кроз
прозор, —
Ни имѐна ја им не знам, не знам барем
свима.

Уђох к њима, а они се загледаше у ме,
Прекиде се игра њина, очи им се шире.

Најстарији усуди се, корак ближе приђе,
Упита ме: ко сам, шта ћу? гласом своје
мајке.
У то уђе и сестра ми — загрлих је силно.
Одмах поче да ми прича срећу дома свога
И дечицу да ми слатку по имену ређа, —
А дечици топло рече: »Ево вам ујака!«

Сад да видиш нова блеска, новога весеља!
На крило ми поскочише весели дечаци,
Па ме грле, па ме љубе, госта, ујку свога;
Девојчице, радоснице привлаче ми главу,
Па и оно понајмање, што је страховало,
Зазирало, бојало се проседе ми браде,
И оно ми нешто тепа, ручице ми шири.

А како је мени било у том загрљају!
Обисла ме слатка деца као грозд пчелица,
Па ми свако нешто шапће, свако нешто
пита.
Ал', гле, што ми с' полагано срцу
раздраганом
Нека сета приближује, уздисај покреће!

Ти пољупци, та питања, дечји загрљаји
Поведоше моју мисô некуда на страну.
Јест, кол'ко су коракнула ова деца драга,

Коракнула од колевке ка животу бујном —
Зар ти ниси истолико ка гробу коракн'о
И већ расте, већ дозрева тај нараштај
млади
Што ће шетат по твом гробу, — све бива
по реду —
Прелазиће преко њега весели и тужни.

И ја спустих своје руке благосиљајући
На те плаве миле главе, шапатом зборећи:
»Здраво били, моји мили, смрти ми весници!
Хвала вама, нова снаго, хвала, цвеће драго,
Што ми смрт навештујете тако лепо, благо.
Нек' вас здравље, нек' вас снага стазом
жића прати,
Напредујте! — а кад мене прими земља
мати,
Довршите с друштвом својим поштено и
смело,
Што се мени, што се нама довршит отело!

Одговори

(Од Ј. Ј. Мора)

Дух свој једном ја запита',
За којом то метом хита,
За чиме га жеља мори?
А дух брзо одговори:

»Рад бих решит све проблеме,
Загонетке преголеме.«

Ја запитах срце чило,
Шта би њега усрећило,
За чим тежи, за чим гори?
А срце ми одговори:
»Љубави сам жељно само,
И опеват све што ј' славно.«

Тад запитах тело,
Шта би оно хтело?
А тело се брзо сети:
»Ја желим умрети.«

Одговор једном уреднику

(Од Е. Јакаба)

Све бадава — ево псуј ме,
Ево туци,
Не могу ти песму спеват
По наруци.
Кад у срцу среће нема,
Бол заћути,
Шта би могло песму дати,
Задахнути?

Чврста воља, памет оштра
Чине чуда,
Оне сегну па победе
Свуда, свуда;
Све тешкоће могу дићи
Ил' оборит —
Ал' не могу ни најмању
Песму створит.

Ако дакле песму желиш:
Ради тога
Мораш куцнут на тамницу
Срца мога.
Јесте, јесте, срце ми је
Роб недара, —
Ал' ја ипак немам другог
Господара.

Једне дивне ноћи

(Ајхендорф)

Било је кô да ј' небо
Земљу целивало.
Да о њему сневат мора
Не стрепећ' нимало.

Ветрић је љуљкô класе
Ширећи уздах свој,

Кроз шуму грање шапће
  У ноћи месечној.

Душа ми разви крила
  У дивном часу том,
Лети кроз мирне краје —
  Кâ да ће дому свом.

Срећа

(Од Ванселова)

Када се срећа озбиљно
  Расрдила на ме,
Ја је зграбих за руку:
  »Ох, не остављај ме!«

А она се трже:
  »Ви створења глупа,
Ви не знате како се
  Са срећом поступа.

Једног кишновитог дана

(Од Ј. Кернера)

Хајде преброј кол'ко с' дана
У години срећан био;
Мало их је, врло мало,
Све је друге јад прекрио.

Кол'ко дана у години
Небо чисто, светло бива?
Ретко, ретко, врло ретко,
Иначе га облак скрива.

Па кад оно небо горе
Мора тол'ко суза лити,
Теши с', брате, што не можеш
Ни ти увек весô бити

Зимско вече

(Слободно по Пушкину)

На небу се звезде крију,
  Доле ветар силно мете,
Сад заурла као звере,
  Сад зацичи као дете.
На крову нам трску крши,
  То је хука, то је звека,
Сад на прозор опет куца
  Као путник из далека.

Нашу собу ниску, малу
  Нека туга, сета мути;
Ја сам сео па заћутô,
  И старица моја ћути;
Ето седи поред пећи
  Па одмара старе кости,

Ил' је можда и заспала,
    Друга моја из младости.

Та донеси бокал вина,
    Донеси га да се пије,
Да потече топла крвца
    Кроз жиле нам веселије,
Сад запевај као негда,
    — Певала си као птица —
Хоћу да се развеселим,
    Нећу да сам кукавица.

Тако, тако, дувај, ветре,
    Терај своје, ја се смијем!
Куцнимо се, бабо моја,
    Сад у твоје здравље пијем!
Лети ветре, па разгласи
    Шта се овде код нас ради:
Старац с баком вино пије,
    Па весели као млади.

Млади путник

(По Ђулају)

Дивна крушка украј пута,
Под њом млади путник спава;
Близу села свог се види,
Лепши ј' санак него јава.

Поток бруји и ромони
Као да га с песмом шика,
А лахор му чело хлади, —
Два његова сапутника.

Поток бруји и ромони
А лахор му чело хлади;
Близу села свог се види,
»Ено стари виногради,

Ено добрих наших људи,
Ево песме, ево шале;
Ено куле наше цркве,
Ено моје куће мале!«

Млади путник ево већ је
Стао на праг дома свога,
Пред њим гаров репом маше,
Познао га, познао га.

Види сеју па јој тепа
Кô што јој је негда тепô:
»Цано лано, Цано лано,
Донô сам ти нешто лепо.«

Тетка Јула башту плеви, —
Кад га спази, она скочи:
»Ја те снивам већ три ноћи,
Пак сам знала да ћеш доћи«.

То не чује путник млади
Јер му срце силно бије,
У кућу је утрчао
Да потражи најмилије.

Мајку тражи, мајку нађе,
Ох радости, ох милине,
Ох топлога загрљаја, —
»Драга нано!«, »Драги сине!«

Дивља крушка украј пута,
Под њом млади путник спава;
Код мајке се своје види, —
Лепши ј' санак него јава.

На дрвету пуно птица,
Разлева се песма жива —
Шта певају веселнице?
То што млади путник снива.

Кад издахне драго биће

(Sully Prudhomme)

Кад издахне драго биће,
Ми смо као тврде стене,
Заплакати не можемо,
Сузе су нам залеђене.

На одру га видим мртва —
Плакати се још не може,
Ни кад звона закукају,
Ни кад чујеш »Свјати Боже!«

Спуштају га у гроб црни,
Твоју срећу, твоју наду,
А ти стојиш упрепашћен,
Не верујеш своме јаду.

Тек се онда разберемо
Истинито ал' ужасно
За трпезу кад седнемо
Па видимо место празно,

Дворска луда

(Од Е. Станса)

У краљеву двору гости се веселе,
Све им се донесе штогод пожеле.
Редом им се деле колајне и дари,
А вино се точи у златни' пехари'.
Свирка је и песма госте раздрагала,
А из дворског луде просипа се шала.
Ал' је добре воље та будала пуста, —
Данас би и мртва насмејала уста.
Тад се диже краљу у пуној висини,
Одао је хвалу лудиној вештини:

»Чули сте га, ето, гости моји часни,
Тај уме шта уме, уме да булазни,
Кад сам брижан, сетан, ја се њему враћам,
Шала му је дужност, — па зато га плаћам,
Ал' лудаче драги, тог је доста било,
Сад се мени нешто друго зажелило.
Ја бих нешто ново, ја бих нешто јаче,
Сад бих волô видет како луда плаче.

Заповест је била што је краљ изрекô,
Пак је сео, чекô — ал' није дочекô.
Лудино се лице уозбиљи часом,
Проговори краљу уздрхталим гласом:
»Хвала, светла круно, на твојој милости —
Ти ме лепо плаћаш, — али сад опрости —
Не треба да кажем, увидећеш и сам:
Шалу сам ти продô, али сузе нисам.
Да пред тобом плачем, није ми у моћи, —
Сузе мене лече кад сам у самоћи;
Шалом друге лечим, другима је дајем;
Сузе су ми свете, сузâ не продајем.«

Беси

(А. С. Пушкин)

Колутају маглушине,
   Месец губи своју моћ,
Снег се витла са висине, —
   Мутно небо, мутна ноћ.

Саонице стёпом клизе,
Звонце звони цин-цилин,
На том путу морô би се
Ужаснути сваки цин.

»Терај момче!» — »Залуд муке;
Коњ запао, кајас крут;
Мрзне ми се већ и рука,
А не видим нигде пут.
Пропашћемо, — зло је, зло је,
Куцн'о нам је задњи час,
Пред нама се хале роје,
Беси скачу око нас.«

»Ено један зубе кеси;
Други ме је пљун'о, — ху!
То су беси, то су беси,
Радују се нашем злу.
Сад је један трчô лево,
Коње гурô у пролом,
А други је оком севô
Неком ватром пакленом«.

Колуштају маглуштине,
Месец губи своју моћ,
Снег се витла са висине, —
Мутно небо, мутна ноћ.
Сад ни маћи, — — јао, јао!
Опет заста звона звук.

»Шта је оно?« — »Бог би знао, —
Нека клада, — ил' је вук.«

Сичу, пиште ноћне страве,
У груд'ма ти храброст мре;
Коњи ржу дижућ' главе, —
Каква ј' оно авет, гле!«
Лете коњи кô помамни,
Кô да ј' оркан одостраг;
Иза оних јелâ тамни'
Церека се неки враг.

Из даљине нешто куља,
Не знам је ли дим ил' сен;
А урличе нека руља
Вртећи се у вретен.
Чудна хука, чудна бука,
Не знам узрок, не знам смер, —
Сахрањују л' каквог смука,
Ил' удаје даба кћер!

Колутају маглуштине,
Месец губи своју моћ,
Снег се витла са висине, —
Мутно небо, мутна ноћ.
Разуздани беси лете,
Радују се нашем злу,
Крици њине песме клете
Кроз срце ми продиру.

На гробљу

(По мађарском)

Сахранили малу Дару
  Поред брата Ђуре.
На гроб иде сестрица им,
  Па се игра жмуре.

»Скрилисте се, знам ја где сте
  — Кад ћете изаћи ?
Добро, добро; нека, нека;
  Ја вас морам наћи!»

Узалуд је кући вуку, —
  Већ и сунце зађе;
Она тражи сестру, брата, —
  Ал' не мож' да нађе.

Обмане

(E. Geibel)

Дивну ми грану
Показа над,
Цвет бео, румен, —
Ох, диван склад!

Ово је мени
Намењен дар.
Откидох грану, —
Разби се чар.

Одлете цвеће, —
Срећан му пут!
У руци оста
Трновит прут.

Два старца
(По немачком)

У крчми за старим столом
Седе до два старца седа,
Старо им се време сања,
Стара срећа приповеда.

Старе слике на дувару,
Исте што су негда биле;
Стари бокал, старе чаше, —
Баш зато су њима миле.

Напокон ће један рећи:
»Крчмарице, стара Маро,
Све је добро, штета само
Што и вино није старо.«

Гроб
(По Хеблу)

Дошло ми је, морах копат,
Морао сам;
Сунце село, мрак се хватô,
Хитао сам, копао сам.

Морао сам, копао сам,
Јако сам се заморио;
Кад погледах муку своју:
Гроб је био.

Клонуше ми трудне руке,
— Поноћно је глуво доба —
Неста бола, неста жеља
И ја легох на дно гроба.

Кад ја преминем

(Georgina Christina Rosseti

Кад ја преминем, мој драги, најдражи,
Не тугуј за мном, не сади цветна уреса
На гробу моме, руже ни љиљане,
Ни хладовитог, брсног чемпреса.

Нек никне трава, росна од пљуска и
росице
Над гробом мојим, нек је зелен сав.
А ти, како ти воља, или ме се сети
Ил' пусти у заборав.

Ја нећу видет ништ', ни чути, ни осећат,
Ни сенку чемпреса ни славље тужни
глас,

Ни цвећа најлепшега нежан мирис,
Његовог краса крас.

Али ћу можда сниват кроз сутон, који се
Нити спушта, нити диже у освит,
Можда ћу с' моћи сећат,
Можда и заборавит.

III

Разорена чарда

(По Петефију)

Доњоземска поља, срце ми вас слави,
Душа ми се с вама најрадије бави,
Она стрма страна с планинам' и горам',
Књига ј' коју вазда н превртати морам.
Ал' ти, доња земљо, кад год сам те гледн'о
Чиниш ми се увек писмо отворено,
Очи, срце, душа лако т' проучише,
Прем' у теби много, врло много пише.
И мој горки живот дошô би ми мио,
На пустама овде кад бих боравио,
Слободи би мојој — тако ми се чини —
Завидели сами срећни Бедуини.
Ој, у теби, пусто, слобода је права!
А слободо, тебе душа м' обожава!
Та заото чувам овај живот клети,
Да би једном могô за тебе умрети,
А на гробу крвца, што бих за те лио,
Клетом мом животу благослов би био.
Ма куд сам се део... смрти и гробови'!..
Није чудо поред развалина ови'!...

Град не беше ово, чарда ј' била нека,
Али време руши, не пита, не чека.
Је л' град или чарда, не разбира дуго,
Обориће пусто једно кô и друго;
Гвожђе, камен, кулу и стену разбије,
Њему ништ' далеко, ништ' високо није.
Ал' откуд зидови ови од камена,
Кад около нигде не диже се стена?
Од заманде ј' овде варошица била,
Пре Турчина јоште, душманина љута;
(Аој лепа земљо, домовино мила,
Под разне си ланце пала доста пута!)
Разорише Турци ово место цело —
Само црква оста из онога доба,
Остала је ломна, сетно, невесело —
Жалостива стража код жалосног гроба,
Стотинама лета црква се држала,
Од јада се тешког након саурвала,
Из свачега људи хасне траже себи,
Из отог камена чарда се сагради,
Шта, из цркве чарда?!.. Јесте, а што не би?
Тамо ти се душа, овде тело слади,
А тело је твоје као и душа што је,
Негуј, пази, чувај једнако обоје!
На светињи чарда!... Да, па шта ће бити?
И у чарди можеш Богу угодити.
Ја одиста могу о чардама рећи — —
Много бољих срца тамо ћеш затећи,
Нег' што многих има, што у цркве греду,

Да их когод спази где метанишеду.
Порушена чардо, ала си ми мила,
Многог ли си жедног винцем напојила.
Сад те мисли моје изновице дижу —
Гле, већ стари знанци, гости твоји стижу.
Видим сиромаха, уморног вандровца,
Тамо се кошкају два жидска трговца.
Окол' пећи стоје три Цигана стара,
А за столом пију два бесна бећара,
Округли шешири, опаклије масне,
Дротар Словак заспô ен' онде у страни,
А камо нам младе крчмарице красне?
С врашким неким ђаком шали се, дивани,
Ком шиљерац мало по глави се вије,
Ал' по срцу љубав много ватреније;
Од старога газде не хвата их страва —
Напио се старац, па у стаји спава...
Да, у стаји онда, ал' у гробу сада,
И то врашко ђаче, — сви што тамо пише
Од вајкада, брате, већ не жедне више.
Ма да видиш чарду, би се сажалио:
Ветар духн'о шешир... (кров јој оборио...)
Кô у страху неком гологлава стоји,
Кô да се времена, тиранина боји,
И лепо га моли, да је штеди стару,
Ал' залуду молба таквом господару,
Све се већма руши, све је земљи ближе,
Прозор или врата не ћеш познат сада,
Још се оџак само у висину диже,

Кано умирућег најпотоња нада.
Подрум се расуо, ни бунар не поји,
И опсек и кабô неко је украо,
Још на трулој соји танак ђермац стоји —
На врх ње је грдан сури орô пао.
У околу целом то ј' највише место,
Зато на њем' орô одмара се често;
Ту на врху чучи — у некој жалости,
Баш кô да премишља о временитости.
Више њега сунце — дивни синак неба —
Пламти, јер му с' љубав по срцу колеба:
Нежна му је драга, у коју с' загледô
Делибаб, вилинско на пустама чедо.

Јадни људи, чим се поносите

(По Петефију)

Гордо срце, малоумља кћери,
О човече, најсмешнија звери!
Мали људи дигли главе горе,
Нос им готов небо да заоре,
Исмевајућ' кроз множину хите —
Јадни људи, чим се поносите!...

Шта ћеш краће од тренутка наћи?
Људи, браћо, ваш је живот краћи!
Време лети на крили' све бржи',

Једном руком крзницу вам држи,
Другом покров — зар га не видите? —
Јадни људи, чим се поносите!...

А шта можеш за тренутак створит?
Круне скидат? Народе покорит?!
— Ко је јунак не да на се ланце,
А покорит слапце и кукавце
Чудне славе, — све да црвените! —
Јадни људи, чим се поносите!...

Могбудеш ли и славе отети,
Невер-слава с тобом ће умрети;
Ил' кô псето на гробу те чека
Чувајућ' те два три худа века,
После скапа те изневери те —
Јадни људи, чим се поносите!...

Где ћеш име да ти људи хране,
Кад цео народ временом пропане?
— Ту где живиш било негде море,
А што ј' било опет бити море.
Та пропашће све што год видите —
Јадни људи, чим се поносите!...

Луда

(Петафи)

Смир'те се!
Скин'те ми се с врата!
У послу сам, журити се морам,

Бирам зраке врелог сунца —
Плетем бич —
Да ишибам овај свет.
Смејаћу се кад га стане јаук,
Ко што се он смејô кад сам плакô ја.
Ха, ха, ха!
Јаук и смејање — то је овај свет,
Догод смрт не дође и не викне: мир!
Да, и ја сам једном умро,
Отрова ми даше
Баш из оне чаше,
Из које ми вино попише,
Па убице шта чинише?
Да их нико не окриви,
Чело главе моје дошли,
Нада мном су сузе лили.
Хтедох веће да се дигнем,
Да им носе поодгризам —
Али опет нисам...
Нека носа, нек имаду,
Нек скапају сви у смраду,
Кад трунути станем ја!
Ха, ха, ха!
Па где су ме сахранили? у Африци!
То је била срећа,
Хијена ме једна из гроба изрила,
Ова звер је први добротвор ми била,
Па зато сам и њу преварио љуто:
Руку ми је изест хтела,

Ал' ја срце подметнем —
Морало је горко бити,
Јер је одмах скапала.
Ха, ха, ха!
Ви'ш, овако свако прође,
Ко човеку добра чини.
Шта је човек?
Неки веле: Корен цвета
Кој' у небо цвета.
А ја велим: Цвет је човек,
Ал' му корен
У паклу је створен.
Од мудраца једног то сам научио,
Од мудраца што је луда био,
Луда био зато што ј' од глади скапô,
Зашто није клао, убијао, крао?
То га питам ја!
Ха, ха, ха!
Гле сад мене, ја се смејем,
А плакат ми треба,
Оплакиват овај рђав свет,
Та и сам Бог често кроз облаке плаче,
Плаче, јер се каје што га је створио.
Ал' која корист Божијих суза?
На земљу падају, на худу земљу,
Где безбожни људи ногама их тлаче,
Па шта из њих буде, видио сам ја,
Блато буде — света суза Божја!
Ха, ха, ха!

Давор небо, стари отпуштени војаче!
На грудима твојим сунце је колајна,
Издрпано, тужно, облак ти је рухо.
Хм! Оваko се враћа дотрајао војник,
После горких мука, крвавих заслуга,
Награда је сва:
Са издртог руха колајна ти сја!
Ха, ха, ха!
А знате ли шта то значи
Кад запева препелица:
Моли људе и преклиње,
Да бегамо од женскиње,
Та оне нас себи маме,
Ми хитамо као слепи —
Тако море реке бере,
Да их строши и прождере.
Женско, женско, звер је лепа,
Тешко лепа, тешко страшна,
Љути отров дана наши' —
У најлепшој златној чаши.
О љубави, о љубави!
Ја сам тебе жедан пио:
Једна твоја капља слађа,
Него море самог меда;
Једна ј' капља отровнија
Него море самог једа!
Де ми кажʼте, јесте л' видʼли
Оно грдно силно море,
По њем' бура кад заоре

И посеје семе смрти?
А јесте ли буру вид'ли —
То страшило овог света,
Кад по тами лови
С муњом' и громови —
Знате л' шта је стра'?
Ха, ха, ха!
Кад јабука сазре —
Са дрвета падне,
Падај, земљо, падај,
Ти си давно зрела,
Ја не могу више чекат,
Још до сутра само —
Не буде л' страшни суд,
Нећу жалит труд,
Прокопаћу пола земље,
Напунићу прахом,
Поджећи ћу махом —
Нек се распе све у пра'
Да с' осветим ја...
Ха, ха, ха!

Омир и Осијан

(Из Петефија)

Где су Јелини, где су стари Целти?
Нестало их је, нема их сада,
Као два града,

Што грдно море прогута, —
Само се кула врхови виде,
Та су два врха :Омир и Осијан

Просјак био је онај,
Краљевић овај. Да разлике!
Та какве разлике —
Обоје беху слепи!
Ваљда им је огањ
Распламтане душе,
Ил' властите славе
Блесак отô вид.

Чујте Омира спев.
Ту је са неба скинут
Тихане среће вечит' осмех,
Па лије гримиз зоре,
И јужног злата зрак,
Мирно и љупко доле
На плаве вале мора,
На морске зелене стене,
Где богови с људским родом
Играју се шале,
Твоје игре, шале, дивна љубави.
А видите л' Осијана?
Северном мору у вечитој магли?
Са буром здружен, с њом пева, нагли,
По црној ноћи ори му се глас,
И месец сине

Крваво — румено,
Кô сунце кад је на западу свом.
И страшним сјајем пустињу замота,
А по њој блуде
Жалостиви дуси,
Јунак што их саломио бој.

Све што је цветно,
Све што год је сјајно,
У твом је спеву,
Прадеде просјака, Омире!
Све што ј' мрко, мрачно,
Страшно, бурно, тајно,
У твом је спеву,
Краљевско унуче, Осијане!

Певајте, појте, не престајте нигда,
Удрите лиру, ту небеску лиру,
Омире, Осијане!
Много година време просуће,
Стотине, тисуће,
И све ће газит, немилосно трти,
Ал' ви сте пред њим свети;
На све ће пасти жути задах смрти,
Само ће зелен остат
Вашег лавора лист.

Три сина

(Петефи)

Рече стари бабо најстаријем сину,
Кад је синак пошô свету у даљину:
»Ој, не иди, сине, — остај лепо дома;
Шта ћу ја без тебе, шта ћу ја сирома'!?«

Син му на то вели: »Идем у бој љути,
Морам стећи славе, ил' ћу погинути!«
Па уседе ђогу, — ђогат ватра жива,
Одлетеше тамо где се крв пролива.

Мало време прође, ево натраг ђога,
Ал' са празним седлом, без коњика свога.
А камо коњика? — Душман га је смакô,
Главу му је скин'о, на колац натакô

Рече стари бабо своме средњем сину,
Кад је синак пошô свету у даљину:
»Ој, не иди, сине, остај лепо дома;
Шта ћу ја без тебе, шта ћу ја сирома'!?

Син му на то вели: »Залуд твоје речи,
Морам ићи у свет, морам блага стећи!?
Па на шарца седе, — куд се брже дену?
Занесе га шарац у гору зелену.

Мало време прође, ево натраг шара,
Ал' му празно седло, нема господара;
Он је арô, пљачкô, отимао слепо, —
Па у некој крчми стигоше га лепо.

У тамницу паде, — шкода, црна шкода,
Јер ту многа вода капаше са свода,
Те покисе, јадан, баш до голе душе —
Па ено га сада на вешали' суше.

Рече стари бабо најмлађему сину:
»Иди, синко, и ти, путуј у даљину!
Иди њиним трагом за славом и благом;
А ја ћу сирома' сам остати дома.«

Ал' овај му вели: »Нећу њиним трагом;
Никад нисам гин'о за славом и благом.
Не могу те, бабо, оставити стара!«
Тако трећи синак оца разговара.

Па тако је држô као што је рекô, —
Није никад блага, никад славе стекô,
Место празне славе, злата варљивога,
Он је имô среће за живота свога.

Светлост

(По Петефију)

Мрачна су окна,
Ал' тињају жишци,
И ноћ је мрачна,

Ал' светлају звезде.
Мрачне су наше груди,
А сред овог мрака
Ни жишка,
Ни звезде,
Ни најтањег зрака.
Кукавно умље
Што га у нас мет'ли
Мисли да светли!
Води нас, дакле, луч ако си прави,
Повед' нас само један корак даље!
Нећу те молит
Да просветлиш покров
Онога света
Куд вечност одлеће.
Ја те не питам: Шта ће бит од мене?
Само ми кажи, што сам и зашто сам?...
Рађа л' се човек само ради себе,
Кад је по себи неки мали свет?
Или је прстен оног ланца жива,
Штоно га човек човештвом назива.
Треба л' да својој срећи песму појим,
Иди да плачем с тужним друштвом мојим.
Кол'ко их беше,
Што из туђа срца
На своју корист исисаше крви,
— Па камо казни да их грозно смрви!
Кол'ко их беше,
Што за брата свога

Пролише крвцу —
Добро даше све,
— Па не би никог да награди то
Ал' све је једно,
Јер ко има силе
Да буде жртва,
Кô што с' многе биле,
Тај није слуга,
Нит' он иште плате,
Њему је плата
Што је гин'о за те,
Па је л' му жртва уродила плодом,
За тим он пита, а не за животом.
Чини л' добра свету,
Ко с' жртвује за њ'га,
Мисли ли сунце да нам скоро сине,
За које честит бори се и гине,
Ал' коме увек на пут стоји злоба, —
Општег блаженства оно сјајно доба?
Ал' баш да питам.
Шта је то блаженство?
Један га овде,
Други тражи онде,
Сваки га другде тражити је свикô;
Ил' зар га досад није нашô нико?
Дивота она —
Срећа милиона,
Можда ј' тек зрачак оног новог сунца
Што јоште ниско под обзором чами,

Ал' ће се родит, —
Да нам мрак растами.
Бар да је тако!
Бар да има цели
Свет овај што га ви зовете »бели«
Бар да се диже
Својој мети ближе,
Док се не дигне,
Док је не стигне.
Ал' ако смо нешто
Кô дрво што цвета,
Цвета —
Па прецвета;
Ал' ако смо нешто
Као бурни вали,
Што се гложе, гложе,
Па се уталоже,
Као камен што га праћка
У висину прати —
А он с' опет врати;
Као путник што се пење
На највише оно стење,
А кад дође на висину,
Хајде опет у долину,
Па то увек тако траје,
Па то увек тако боли:
Гори, доли; гори, доли...
Ао грозе, ох страхоте!

Ком се јоште нису од ове помисли
У теснима груд'ма осећаји стисли,
Тај још није зебô;
Тај још не зна шта је зима,
Шта је језа, шта је гроза.
Према тој помисли
Топли зрак је сунца
Она ледна гуја,
Што нам преко груди
Кроз тело промили,
Ледећи нам крв, —
Па полети хрло,
Да обмота грло,
Задави нам дах.

У зору

(По Лангфелову)

Посред мора ветар нагли:
»С пута! С пута!« виче магли.

Поред брода звиждећ' збори:
»Диж'те платна, зора зори!«

А кад стиже брегу, вели:
»Устаните, дан се бели!«

А по шуми весô кличе:
»Диж'те зелен-барјачиће!«

Иде даље, птице буди:
»Појте птице, зора руди!«

А по селу петле креће:
»Треба да се кукурече!«

А по пољу житом тресе:
»Еве сунца, клањајте се!«

На кулу се махом пење:
»Звон'те, звона, на јутрење!«

А на гробљу — ту ј' узда'н'о:
»Ћут'те, спите — још је рано!«

Где си за толико

(По немачком)

Играју се деца, друштво им је мило,
Време ј' ићи дома, — дете с' закаснило
А на дому мајка диже га на крило:
»Материна дико,
Где си за толико«?

Састало се момче с браћом из далека,
Весело је друштво, стоји песма јека;
А давно га драга на прозору чека:
»Ај немарна дико,
Где си за толико?«

Са мушкога збора, куд га дужност звала,
Враћа с' човек брижан — дужност није шала;
А пред њега мала деца истрчала:
»Бабо, наша дико,
Где си за толико?«

Старац, слика бледа, по гробљу тумара,
На гроб један седе, на гробу с' одмара,
А из гроба нешто кô да проговара:
»Јадна, бледа слико,
Где си за толико?«.

Мој сахат

(По немачком)

Ја имам један сатић,
И свуд га носим ја,
А дао ми га ј' давно
Мој стари сајџија.

О, то је славан мајстор,
Од света припознат,
И нико други не зна
Овакав створит сат.

Мој сат је верно ишô
А напер му је здрав,
Макар да није увек
И свету био прав.

У срећи и у тузи,
Кô неки друг и брат,
Мене је упућивô
Мој верни, мили сат.

Некад је мало брзô,
То ј' било одавно,
Сад иде мало лакше,
Па ј' опет изравнô.

По њему сам се владô,
Из њега читао,
И никад није слагô
Кад сам га питао.

На гробу оца, мајке,
У првој младости,
У јеку прве среће,
У часу сладости,

При смејку чеда мога,
На гробу миља мог,
Мој сат је верно био,
Како му ј' рекô Бог.

Кад год је горки удес
Мом жићу настао,
И сат је хтео стати,
Ал' није застао,

Јер саџија се стари
На браник ставио,
Он га је опет крен'о,
И опет навио.

Ал' кад једаред стане,
Што може скоро бит,
На овом свету нико
Неће га оправит.

Тад више нема часа
Ни мени самоме,
Тад морам и сам поћи
Саџији староме.

У оне плаве дворе,
Вечности тајни храм,
Па да му тамо горе
Аманет натраг дам.

А рећи ћу му: »Хвала,
Што си ми сат тај дао
Покварио га нисам,
Већ, ево, сам је стао!

Овај свет

(По мађарском)

Свет је овај капа стара,
Нит' се шије, нит' се пара,
Парадират не може ти,
По сваки дан мож' поднети.

Свет је овај пијан чича,
Без кредита, без грошића,
Све посрће десно, лево,
Час би плакô, час би певô,

Свет је — вели пословица —
Као масна кобасица,
Кад не знају људи мере,
Врло с' лако очемере.

Свет је овај поточара,
Каткад воде ни пехара,
А другдаш се све колеба,
Никад нејде кô што треба.

Свет се овај врти, врти,
Као баба на самрти,
А бунцање бабе ове —
То се нека мудрост зове.

Свет је овај »фарбл мали«,
Час те дигне, час те свали,
На седамнêст славиш свеца,
А »цикнућеш« на три кеца.

Свет је овај украј пута
Баруштина разасута:
Жабурине славу славе,
А људи се у њој даве.

Свет је овај од постанка
Кô прљава нека банка,
На зло мами, душу вара,
А не вреди ни динара.

Свет је овај, верни моји,
Као устав, — знаш већ који;
Кад ти кажу да га има,
Празно ти је у прсима, —
Кад осетиш куд те спрема,
Онда видиш да га нема.

Богомрак

(По Хајне-у)

И дође мај са златним светлицама,
Свил'ним ветарцем, дахом миомирним;
Мамљиво машу цветићи бели,

Смеше се очи љубичаста сјаја
Из слатка хлада лисна загрљаја;
Веленац цветан пружен је по свету,
Провезен росом и сунчаним зраком;
Надземне песме мелодијом лаком
Зивкају људе да загрле свет.
То светина бена чује па се жури,
Облаче људи чакшире жуте,
Мараме лаке, листерске капуте,
Па дај оне шетне штапиће вите!
А госпе лепе, госпе поносите,
Киту ђурђица у косе уплеле,
И обукле рухо невиности беле;
Момчићи сучу паперјасте брке,
Гипкају с' груди запурених мома,
Диже с' и чета варошких поета,
Диже се хитно кô на неку хајку,
У џепу носи хартију, писаљку,
— Који се сете, носе и лорњете —
Па хајде брзо кроз сиву прашину,
Хајд' живо тамо у дивну зелину,
Хајде по брегови', хајде по долина',
Ту седају сретни на веленац цветни,
Ту слуша руља прижељак славуја,
И гасе жеђу и муте студенце,
И беру цвеће и вију те венце.
И чуде се дрвљу како брзо расти.
Топе се у сласти,
И кличу бурно: Ал' је диван мај!

Па ево и к мени дође исти мај.
— Стари смо знанци, знаде где ја стојим —
Па трипут куцну на вратима мојим:
»Сањало бледи, златни дан не губи,
Мај ти је дошô, хоће да т' пољуби!«
Ал' врата моја закључана стоје,
И ја мрко викнух из одаје моје:
»Залуд ме мамиш, ти госте опаки,
Та ја сам тебе прогледао скроз;
Прогледао сам живот и његову злост,
Гледô сам много, прегледô сам свет,
Гледô сам много, много и дубоко,
И ведро ми се замутило око,
Нестаде нада из срца ми млада,
Радости неста, а са њена места
Муке се роје у мој живот клет.
Гледô сам доста кроз камену кору
Људских домова и људских срдаца,
И свугде нађох вероломну враж,
Превару подлу и претворну лаж.
Читам са лица мисли издајица;
Бацим ли поглед на девице младе,
Кроз румен стида видим грешну страст,
А мајке њи'ве то су лутке живе,
— Усиљен осмех — проиграна част.
А старци мудри, ал' ко хладна змија,
А људи трска што је ветар њија,
А момци ни сенка негдашњих делија,
И нигде збиље и човечје свести,

И свугде празна ништавила смет,
И ја већ не знам је л' болница само,
Или је лудница овај земни свет.
Погледам доле и провидим земљу,
Провидим земљу кô да ј' од кристала,
И видим страхоту, коју залуд с' труди
Зеленилом својим да покрије мај.
Ја видим мртваце, видим како леже
Скрштених руку у сандуци' уски',
Бело им лице као покров бели,
У вечној ноћи отворене очи,
Хтели би клети, ал' немају крви, —
По усна' им гмижу жутосиви црви.
А синове видим где седају грешно
С блудницама својим на свог оца гроб;
А славуј пева поругљиве песме,
Жуто се смиље горко-болно смеши,
А отац у гробу дркће као прут,
Мати земља цичи као арслан љут.

Сиротице земљо, знам ја твоје боле!
Ја видим огањ што ти груди згара,
Жиле су твоје отворена зјала,
Рана ти се дере, из твојих недара
Сукти и куља огањ, дим и крв.
А твоја прва деца и сад живе, —
Видим их страшне, јогунасте диве,
С црвеним бакљам' дижу се из без'не,
И носе своје лествице железне,

По њима јурише на небесни град;
А патушци црни за њима се пењу,
Мехове тровне носе уза се,
До звезда стижу, — а звезде се гасе,
И дрске руке златан копрен деру
С шатора зрачног где станује Бог.
Анђели свети јауком грозним
Суноврат падају с мирног виса свог.
Саваот бледи на престолу своме,
Круну с главе баца, чупа седу влас,
А све му ближе дивља војска стиже,
Све ближе стиже очај и ужас.
Бацају диви те бакље црвене
По царству Божјем, па се смеју том,
Патушци лете са троструким бичем
Па шибају њиме
Анђеле свете, скромне херувиме...
— Већ су отели и Божији гром.
Анђели бране, ал' су празних руку,
Паклене силе за косе их вуку,
А доле их прима онај даба ром.
Па, ено, видим и анђела мог,
Са плавом косом, тим свиленим златом,
Са рајском надом свету непознатом,
Очи су му плаве, извор среће верне,
Уста су му олтар љубави безмерне,
А к њему се ближи једна авет црна,
Грешном жељом гори, сабласт неку збори.
Поругљивим гредом, пакленим погледом,

Примаче се, приђе к мом анђелу бледом;
Окамењен гледим у ту авет црну
Где анђела мога у свој плашт огрну —
И нечувен врисак васиону проби,
Као да издахну силног Бога моћ —
Посрнуше стуби, издахнуше душе —
И земља и небо развалом се руше, —
Опет наста стара, вечна, нема ноћ.

Шта је поезија

(По немачком)

Питао сам сунце иста
Кад дивотним зраком сија:
  Кажи шта је поезија?
Сунце поче лепше сјати,
Лепше зраке просипати,
Па поносно горе хита.
— Ал' не рече што га пита'.

Питао сам звезде миле
— Баш је била поноћ тија —
  Кажʼте шта је поезија?
Затрепташе звезде чило,
Кô да им је мило било;
Звезде сјаше све до зоре,
— Ал' питачу не говоре.

Питао сам силно море
Кад га бура бичем вија:
  Кажи шта је поезија?
Посукташе вали љути,
Белом пеном обасути,
Видео сам призор цео,
— Али не чух што сам хтео.

Питао сам гору чарну,
Гору пуну чаролија:
  Реци шта је поезија?
Гране шуште шумом тајним,
Птице поју гласом бајним,
Ту ја срцу нађох лека,
— Ал' одговор не дочека'.

Питао сам поток бистри
Кад га месец обасија:
  Кажи шта је поезија?
Жуборећи дивно, ти'о
Долом тече поток мио,
Кô сребрна жива стаза,
— Ал' што питах, то не каза.

Питао сам милу ружу
Кад ме мирис њен опија:
  Реци шта је поезија?
Порумени круна цвећа,

Невестица премалећа,
Занесе ме мирис неми,
— Ал' одговор не даде ми.

Питао сам прижељкана
Кад најслађи глас извија:
Кажи шта је поезија?
Славуј птица, цар у лугу,
Пева срећу, пева тугу,
Пева слатко, пева мило
— Ал' што питах, заман било.

Питао сам рујно вино
Кад ми срце миљем њија:
Реци шта је поезија?
Вино баца искре сјајне,
Открива ми дивне тајне,
Срце крепи, вољу злати,
— Ал' ми ништа не одврати.

Ја запитах драгу своју,
Драга ми је најмилија,
Реци шта је поезија?
Примакла се уста к усти',
На недра ми главу спусти;
Ту бејасмо двоје сами,
— Ал' одговор не измами'.

И кад сам их све већ питô,
А одговор нисам чуо,
Само ми се одгонену —
И жељом сам одахнуо.
Жели л' јоште когод знати,
Нека пита, знаће и то;
Неће знати што је чуо,
Знаће зато што је питô

Луда епилогише
(По Гету)

Обављô сам добра дела у тишини,
Хвалили ме нисте, па тол'ко и чини:
И ја гледам дела и светла и тамна,
Мислећ': све ће време лепо да изравна.
Кад ми лудом послу вашу хвалу дате,
Тад се смејем као да ме голицате.
Кад допаднем грдње за врлине неке,
Не чудим се ни том, нити дижем дреке.
Кад ме какав силни великаш пролема,
То за шалу примим, јер му суда нема.
Ал' ако смо равни, па ми мира не да,
Исплатим га својски, па нек приповеда.
Кад ми срећа годи, велика ил' мала,
Тад весео певам: буди Богу хвала!
Допаднем ли беде, допаднем ливаја,
Тад у себи мислим, биће и том краја.

Кад се лети знојим од тешке врућине,
За не вичем таки: Уф, та камо зиме!
А кад зима стегне, нећу да се вајкам,
Згода ми се дала, седнем па се сањкам.
Ма ја куда пошô, ил' ма легô спати,
Небо неће пасти, сунце неће стати,
Ил' ја песму певô, ил' с' у прса грухô,
Мокро оста мокро, сухо оста сухо.
И слуга и госа често с' изједначе —
Оба с' пред ноћ свлаче, ујутру облаче.
Морају једнако и спават и бдити,
Љубити и мрзит, и јести и пити.

Тако луда вели — тако и ти удри,
И сви други који желе бити мудри.

Путничка песма

(По немачком)

Било копном, било водом —
Копно, воду небо штити —
Гором, водом, рајслободом,
Путник мора весô бити.

Истом зора што заруди,
Све што ј' живо још је мирно,
Путнику се шире груди,
Зорин га је осмех дирн'о

У висину шева летне,
Санак гони, живот буди,
Песме су јој разговетне
Путниковој доброћуди,

О милине, с брега глати
Дôле, реку у даљини —
Природа је сваком мати
Ко год јој се радо сини.

О дивоте, дигнут очи
У висину свода плава,
Клањати се вишој моћи,
Која те не понижава.

Лако ли се птице дижу
И облаци с оне стране,
Ал' их стижу и престижу
Твоје мисли раздрагане.

Птице лете, па се врате;
А мисô се диже, диже,
У пределе непознате,
Куд ми око не достиже.

Радост и невоља

(Хајне)

Дакле шта је радост, — знаш ли?
То је цура блудна соја,
Пољуби те једном, даш ли,

А већ шири крила своја,
— П' онда збогом, дико моја!

А невоља ј' баба дерна,
Где западне ту остане,
Куне ти се да ти ј' верна,
Загрли те, мој брајане,
Па те љуби натенане.

Звезде

(Хамерлинг)

Горе, — тамо тисућ' звезда
Са висине трепти, сја,
Доле, — и ту звезде сјају,
Из језера, с плава дна.

Ја бих горе да полетим
У звездани онај свет,
Међу звезде оне чисте,
— Ал' не може, слаб ми лет.

И језерске звезде маме
У кристалан загрљај,
Ал' те звезде нису звезде,
Варљив отсев, лажан сјај.

Тако душа клонут мора
Узалудну трпећ' драж,
— Што ј' небеско, то ј' далеко,
Што је земско, то је лаж.

Шта је мета животу

(По Ф. Л. Ч.)

Дану ноћу седи, чита, учи,
Очи боде, јадан мозак мучи;
Пред њим стоје Софокле и Плато,
Он их гледа као сухо злато;
У њих пиљи, па их проучава, —
Уверена ј' ова мудра глава,
Да ј' **наука** наша **мета** права.

А калуђер, (не велим баш сваки)
Он презире овај свет опаки,
Научњака само сажаљева, —
Он о небу, о блаженству снева;
Поје псалме сред црквице мале,
Чита књиге које Бога хвале;
Вера ј' **мета** — Тако вели кале.

А јуриста кроз пандекте вири
И прашину с параграфа пири,
Параграфи све се већма гуре,
А он онда чита jus naturae.
Њега мучи нека стара тема,
Он је учи све док не задрема:
Право ј' мета, — друге мете нема!

А генерал Круцифицифаци,
Он се бави са стари јунаци,
Суче брке, оштри своје маче,

Снева лунте, бомбе и картаче;
Он се само по бедеми' шета.
Питај њега шта ј' животу мета?
Рат је мета — Тако он бенета.

А гле тамо Чивута Исака,
Спрема на пут синчића нејака:
»Ево, схинко, форинтача фхина,
За њу купи сто пхакли машхина!
Продај, кхупи, — гомилај актхива, —
Ко је богат, тхај и барон бива!«
Кшефт је мета! — Тако вели Чива.

Велика брда

(Хамерлинг

Вел'ка брда вечитог су
Снега стол;
На великим душама је
Вечит бол.

Слабо ј' сунце да растопи
Бол и снег,
Цветне стазе не прелазе
Висок брег.

Кад се снези зарумене, —
Жарак тај,
То је само умирућег
Сунца сјај.

А светлоћа око глава, —
То је тек
Отсев жара који срцу
Згара век.

Из космичких песама

Јана Неруде

С брзе реке хтедох донет један вал,
Вал захитих, ал' залуду —
Тиху воду донео сам дома
У маленом суду.

Леандер

1

Летње ноћи, ноћи јасне,
Ноћи миле, ноћи красне!
  Данак мори, сунце жеже,
  А ви, ноћи, тако свеже.

Отац стари, месец бледи
Кроз облаке доле гледи,
  Гледајући кроз облаке
  Сребрене нам шаље зраке.

Дечица му звезда јато:
Он је сребро, оне злато;
  Он сребрним сјаје красом,
  Деца златним звоне гласом.

2

Гледајући како звезде
Сјају са висине,
Видим наше чешке моме,
Чујем песме њине.

Наше моме рано ране,
За певања птица;
На потоку прије зоре
Умивају лица,

Прије зоре, док је поток
Пун звезданих зрака:
Не шал'те се, момци, с оком
Наших девојака!

3

Ах, како ми лежат годи
  На рудини испод горе,
Са звездама ћеретати
  Што се злàте одозгоре.

Ви, звездице-осмејкуше,
  Реците ми право туди,
Је л' истина што о вама
  Пишу књиге, зборе људи:

Да ви нисте тако ситне,
  Већ огромна нека тела,
И од једне па до друге
  Простире се вечност цела?

А мени се тако чини!
Там' на брегу кад бих био,
Руком бих вас домашио
Ил' јабуком пребацио.

По сто миља, веле људи,
Прелетите зачас бесно;
Зар се не би то орило
Хучно, звучно, урнебесно?

А ви тако мирно, тихо
Пролазите простор свети,
Та већи се шушањ чује
Кад мушица где пролети.

Мирис и цвет

(По немачком)

У зачетку премалета,
Кад те сретне миомир,
Ти не иди тражит цвета,
Тог мириса скривен вир.

Мирис има све дивоте,
Вечни живот, вечни мај, —
Цвет би само сетио те
Како му је близу крај.

Безброј злаћаних тренута

(Хамерлинг)

Гледај, чедо тек је на свет пало,
Кô да га је дочекао мач,
Чуј га само, — чим је погледало,
Заплакало с', — прво му је плач.

А шта ј' ово? — Мртва глава; гле је
Гле јој зубе, — смеј разумеј тај!
Дете плаче, а мртвац се смеје...
Плач почетак, а смејање крај.

Ал' у среди, измеђ' плача љута
И смејања, што је крајни лек,
Има безброј злаћаних тренута,
Што су кадри да засладе век.

Птица

(По Хеблу)

»Реци ми, птицо мила,
Куда те носе крила?«
Ја не знам куд ни кам',
Вуче ме нешто там'.
Шапће ми нека слут:
То ти је прави пут!

»Кажи ми, птицо, сада
Што вели твоја нада?«
Прича ми виши свет;
Једрији, ведрији крај,
Топлији сунца сјај.

»Ти не знаш шта те тера
— Па ипак тол'ка вера?!«
Много ме питаш, ој,
Пријане драги мој.
Пусти ме с овим сном
Пусти ме лету мом

* * *

И птица веронадна
Остави поља хладна,
Диже се у етир,
Прелете мора шир, —
И тамо нађе, хај,
Ведрији, топлији крај.

Глава и срце

(С немачког)

Глава, — глава, — она ј' рада
Да је увек њена влада.

Што нареди, то да бива;
Да се слуша без протива.

Али срце, — срце не да,
Да му глава заповеда.

Не слуша је што наређи;
Смеје јој се заповеди.

Не дâ да му други суди;
Већ по својој ради ћуди.

Песма о пићу
(по „Fl. Bl.“)

Ко год само пити мари,
Повода ће лако наћи;
Та пије се на свечари, —
А пије се и на даћи.

Један пије да не заспи, —
Други вином санак хита;
Петар пије порад жеђи,
Паво̂ — порад апетита.

Пије с' после масних јела,
— Ал' и онда кад се пости.
Један пије што је снажан,
Други пије због слабости.

Старци пију јер су стари,
А младићи јер су млади.
Зими с' пије да се грије,
Лети да се порасхлади.

Један пије јер је богат,
Други пије јер је дужан.
Један пије јер је весô,
Други пије јер је тужан.

Неки пију да се бију,
Неки јер се бранит хоће;
Једни пију рад дружине,
Други пију због самоће.

Било јутро, подне, вече, —
Вино вели: сад је доба.
Један пије јер га знаде,
Други пије да га проба.

Исто с' пије кад се пође,
Кâ што с' пије кад се уђе.
Газда пије: његово је,
— А гост пије јер је туђе.

У крчму се лако ступи,
— За пиће је увек згода —
Један пије кад што купи,
Други пије кад што прода.

Пију мудри, пију луде,
— Та пије се на све стране.
Један пије јер га нуде,
Други пије јер му бране.

Мирски људи, оци свети,
Свако нађе што да слави.
Један пије кад се сети,
Други кад се заборави.

На послове друге врсте
Теже с' креће наша нога, —
Ал' за пиће увек биће
И титула и разлога.

Што се касно увиђа

(По Жан-Полу)

Сладости меру праву
Свако је дознати рад,
И дозна —
Али кад?
Тек у времена позна,
Кад више није млад.
Па њему кад не вајди,
Другима збори тад:
Слађи је дуги нâд,
Нег' кратки изненад.

Јање и помрчање

(По немачком)

Усред лета, у по подне
Легло јање, —
Јер баш онда десило се
Помрчање,

Јање ј' криво разумело
Знак са неба;
Мислило је: кад се мрачи,
Спават треба.

Заспа јање. И више се
Не пробуди.
Појео га вуче што се
Нашô туди.

Човечје срце

(Од А. Шелса)

Ој срце, срце, ти чудни створе!
Сва рајска сладост што је живот даје
У тебе стаје.
Паклене муке, отровне, љуте
Сместе се у те.
Време са благим мелемом својим
Замаже зјâпе ранама твојим.
Ал' ето кресак, дим,
Оловно зрнце с њим —
И један горак уздисај...
Па онда тише, тише,
И никад,
Никад више —
Свему је крај.

На нову годину

ма коју

(Преведено)

Чуј, човече, мога свёта
На уранку нова лета:

Ако ти јануар не испуни жељу,
Покрај свега труда и зноја и жара,
Немој да се љутиш: можда ће то доћи
Током фебруара.

И фебруар може да ти нâд омане,
Да преда те стави огромне тешкоће:
А ти с' држи марта; и он нешто може,
Само ако хоће.

Прође л' и март лудо, а срећица твоја
Још се не појављa, оста где и била,
Тада, брате драги, — оно чудно јесте,
Али шта ћеш — тад се надај од априла.

Април радо вара, уме да обећа
Ал' од речи своје издајнички бега;
Но зато не клони: мај је месец красан, —
Уздај се у њега.

Сусретај га с надом и са добром вољом,
Чврсто држи крму свога малог чуна;
Не буде ли маја што ти срце жуди, —
Може бити јуна.

И ј у н може проћи без икаква лека
А твој вапај срећа јоште није чула, —
Ти га мани врагу, крепи своју снагу
Па се хватај ј у л а.

Питаш: шта ћу онда ако и ј у л слаже?
Напред, напред само, Богу се молећи,
Ти пренеси бриге и невоље своје
Нек' их а в г у с т лечи.

Ни с а в г у с т о м ниси баш уговор стегô,
И он може рећи чекај: брате драги!
А ти мораш чекат, не смеш очајават —
За а в г у с т о м иде с е п т е м б а р а ц благи.

Е па нек' се деси да и он омане:
Очајање ником не доноси добра,
Чини се и невешт а у себи мисли:
Ха, ево О к т о б р а!

Сад је време бербе (ако филоксера
Рачун не поквари);
Не буде ли ништа, ти се теши тиме:
И н о в е м б а р уме даре да подари.

Уме, уме, куме, — ал' и слагат уме.
Па ако те слаже, извиј се савладом;
И д е ц е м б а р може све поправит лепо
И у њега уђи са вером и надом.

Ако и децембар превари те љуто,
Немој да ти очај надање пресеца, —
То исто понови у години новој,
И та има пуних дванаест месеца.

Коњаник-дивљак, страхотник...

(По Хамерлингу)

На црном коњу зајездô
Кроз доба поноћно
Коњаник-дивљак, страхотник...
Ко ли је, Боже, то?

Пред њиме јури ордија,
Гесло јој: ужас, лом,
Ал' престиже је коњаник
На црном хату свом.

Пред њиме лети гавран црн,
Злослутник, брзолет,
Ал' престиже га коњаник
Тај кивни разбисвет.

Пре њим се стрела отисла,
Сва црна у свом злу,
Ал' јахач језди стрелније,
Пак престиже и њу.

Кроз тмину језди јахач брз
И лов ће стићи свој,
Чујемо шкрипат зуба му,
А не знамо га ко ј'.

Месец се стрепећ' промоли
Кроз облак разадрт...
Парип је — јаој! — з а р а з а,
А јахач му је с м р т.

Зимска

(Од Хамерлинга)

О земљо, лепа грешнице,
У белој кóши пóкâја,
Сад кâвиш грехе-негрехе
Очара летњег, óбâја.

За сваки топли сунчев зрак
Пољупца слатка, медена,
У груди твоје зима сад
Забада копља ледена.

За сваки шапат љубавни
Што исток шапну невести,
Зима сад чини прекоре
Мекој ти женској савести.

За сваки цветак, који си
Задела летос на груди,
Север те шине пахуљом,
Киван је да ти нахуди.

Часови миља минуше,
Радост и сладост протече,
Па шта ти јадној остави
Твој лаган драган, пролеће?

Голу те нагу остави,
И другу драгу обима,
Пољупце своје расипа
Гдегод међ' антиподима.

О земљо, лепа грешнице,
У белој кóши пóкâја,
Сад кâвиш грехе-негрехе
Очара летњег, óбаја̂.

Кол'ко с' већ пута брука та
Над тобом јадном ширила
И ти се увек поново
Са неверником мирила.

Врати се драган раздраган,
Заборави се све,
И луда с лудом лудује
Поново кâ и пре.

Траже срећу

(Од А. Родериха)

Хучно, вревно, раскалашно, уз благослов вражи
Јурну у свет руља нека да срећу потражи.

Прође поред просте жене, велом прекривене,
Јури у свом хитловању, и не гледа на њу.

Жена откри благо лице — ох, како је мила!
Руља већем одаљила. А то ј' срећа била.

Мај

(Гете)

Славуј птица преко зиме
Морала је да се скрије,
Ево опет у луг дође,
Јер пролеће примами је.
Она не зна ништа ново, —
Из груди јој, кâ из чесме,
Лију с' опет оне исте
Старе, слатке, миле песме.

Жабе

(Гете)

Оштра зима заледила површје жабљаку,
Под том кором жабе, робље јадују у мраку:
Сад не могу крекетати, скакат тамо,
симо, —
У невољи тад рекоше: »Хајд', да с'
заверимо:
Ако прође ова зима, пролеће заслàви,
Онда ћемо и ми певат кô славуји прави.«
Тако су се завериле. Оштра зима мину,
Отопи се ледна кора, премалеће сину.
Ево жаба сад веселе скачу на све стране
И квекећу, и крекећу исто кâ и лане.

Човеков живот

Натпис на гробу

(По немачком)

За осмину прву жића
Детињство га преварило;
У последњој осмини је
Опет нешто тако било.
А да л' оно што ј' у среди
Много вреди?
Време лети, некуд жури,
Ноћ је ноћ, а дан је дан.

И трећину целог жића
Приклопи ти дремеж, сан.
Што преоста, о то су се
Отимале жеље, нади,
Ал' су увек јаче биле
Патње, боли, горки јади.
Проплакô си зору рâну,
Знојило те подне врело,
Вечер ти је хладна била:
Спавај вечно, сунце ј' село.

Дете и сунчев зрак

(Лауш)

Мучио се мали ђак
Да ухвати сунчев зрак.
Покушаја беше разних;
Ал' он оста шака празних;
Ништа није ухватио,
А зрак стоји где је био.

Тад се сунце насмејало:
»Залуд мука, ђаче мало! —
Но и људи тако чине,
Тако с' муче
Кад Божије тајне хоће
Да докуче;
Ал' узалуд њиног ума

Труд и муке,
Кô и муке
Твоје руке, —
Вашој моћи док;сте доле,

Круг је здраво скучен;
Што ј' *небеско* не хвата се
Земаљским оруђем«

Најгора мука

(Ј. Кернер)

Грозно се, грозно мучи
Ко жив на огњу гори;
Ал' има земља мука
Још много, много гори'

Најгора је полако
Мрети са топлим груд'ма,
На мразу овог света,
Међ' леденима људма.

Ноћ па дан

(Слободно по Фофанову)

Као да је неко гони,
К долу бежи ноћ;
Месечина зањихује
Своју бледу моћ.

Грање шушти, успављује,
Јад је миран, нем —
Ако није сладак санак,
Оно ј' тихи дрем.

Наједаред, исток плане,
Као задрхтан, —
И кроз сузе смеје с' опет
Пробуђени дан.

IV

Анђео и ђаво
Код колевке
(Посрбљено)

Родила се девојчица
Као стручак цвета,
На крштењу беше Анка —
Сад је већ Анета.
Мајка јој је на шпациру,
Кочи се и шири,
Забавља се, пуста,
С млади официри.
У одаји никог нема,
Детешце је само;
Колевка се сама љуља
И тамо и амо.
С једне стране анђô право
Крај детета леже,
С друге стране црни ђаво
Колевку претеже.
Нит' ко види, нит' ко чује,
— Ни свете ни клете —
Којом анђô, којом ђаво,
Успављује дете,

Анђео

Бу̂ји, па̂ји, мило чедо,
Ти си рода мога.

Ђаво

Шура, бура, лепа цура,
Рода ђаволскога!

Анђео

Ми анђели не питамо
Ког си рода цвет,
Које вере, ког језика,
Сваки нам је свет.
Ал' у вери буди камен,
Бићеш срећна с њоме;
Роду буди живи пламен,
Стуб језику своме.

Ђаво

Спавај само, Српкињице,
Ја ћу теби чувар бити,
Стране ћу те обичаје
И језике научити.
Не ћеш бити глупа, проста,
Не ћеш бранит само своје,
Провешћу те свуд по свету —
Све ћеш грлит, све је твоје.

Анђео

Нек ти буде душа бела,
И образ ће бити с' њоме,
Румен стидак нек процвета

На образу твоме!
Па ће синут твоја срећа
У најлепшем зраку,
Па ћеш бити верна љуба
Најбољем јунаку.

Ђ а в о

Спавај, цуро, па се жури,
Да свакоме будеш мила,
Ја ћу теби с мајком спремит
Руменила и белила.
Да знаш, мала ђаволице,
Шта те чека само,
Кад заједно на балови',
Валцер заиграмо.

А н ђ е о

Бујни, пајни, мало чедо,
Буди смерна, буди тиха,
Па ћеш бити добра мати,
Род ће с тобом процветати.

Ђ а в о

Шура бура, цуро мила,
Ти ћеш бити шиндивила!
Држаћу те у мом крилу,
Оденути сву у свилу.

Никад нећеш бити мати,
Нашто да се човек пати!

Показаћеш своме роду —
Ноблесу и моду.

Тако бива у одаји
Кад остави мајка дете,
Колевка се сама љуља
Од свете и клете.

Па ко буде пророк бољи,
Или анђô или ђаво?
Ког узволи мајка боље,
Коме мајка да за право.

Љуљко Модић

Романца

(Посрбљено)

Заклиње се Љуљко Модић
У кавани, при весељу,
Пред сведоци, чили момци,
Пред гајдаши, тамбураши,
Заклиње се срећом својом,
Да ће увек Србин бити,
Српско рухо облачити,
Душанци ће бити веран —
А на главу калпак перан.
А дође ли ред на игру —
Досада је сваку волô,
Ал' отсад ће само коло.
Заклиње се пред госпама,

Госпама је то сад мило,
То је лепо, то је мода.
...»Заповедај, госпо, сунце мога рода!«

Заклиње се Љуљко Модић
Својим здрављем, својом срећом,
Да ће увек остат туди,
Што ј' приден'о сад на груди —
Српски грб на свили везен.
Да ће веран бити роду,
Да ће гинут за слободу,
Да ће чуват српска права,
Да ће чуват српско име,
Да ће живет, мрет са њиме.
Заклиње се пред госпама,
То сад оне чују радо,
То је лепо, то је мода
...»Заповедај, госпо, сунце мога рода!«

Шта то шушти, шта се светли,
Ко то шеће по улица'?
Ево иде Љуљко Модић —
Та погледај дична брата,
Погледај га гола врата,
Токе су му суха злата;
Обукô је лазарицу,
Пребацио кабаницу,
Па му добро стоји к лицу.
А у руци шестоперчић, —

Путем пева: »Праг је ово!«
Српске брке ниско суче,
Коло игра, ноге ломи,
Оштро гледа, бесно хода, —
То је лепо, така ј' мода.
...»Заповедај, госпо, сунце мога рода!«

То је тако било лани,
Ал' су данас други дани,
Буздована давно нема,
И душанку ретко носи.
»Калпак« вели »јед је прави,
Таки знају ко си.«
Друкче мисли, друкче збори,
Другачије хода;
На груд'ма му нема грба —
Није више мода.
А кад дође коме друштву,
Где Српкиње свог се стиде,
Збациће и име своје.
...»Заповедај, госпо, јарко сунце моје!«

Свети гроб

(Петефи)

Далеко, далеко,
Откуд у пролеће
Птица нам долеће,

Далеко, далеко,
Куд се птица клони,
Кад је јесен гони, —

Далеко, на мору,
На кршној врлети
Гроб се диже свети;
Дивљи бршљан ниче,
Над гробом се вије,
Да га свету скрије.

Никог другог нема
Да тај гробак грли,
У ком јунак врли
Ране своје хлади —
Он се пре сто лета
Отргô од света.

Најжешћи је био,
Бранећи слободу
Милом своме роду.
Издала га ј' срећа,
Ал' му не би жао —
И род га ј' издао.

Далеко је от'шо,
Морô се отети,
Да не мора клети

Кукавички свет.
Ту га јади стисли
Да о роду мисли.

Ту је јунак гледô,
Где облаци лете
С оне стране свете,
С домовине миле.
— Ох! облаци њени
Од стида румени!

Стајô је на брегу,
Слушô бурно море,
Што вали громоре —
Да л' ће рећи: Ево,
Час је већем стигô
И твој се род дигô!

Па је чекô, чекô,
Да гласи доплове —
Слобода позове.
Али нема гласа,
Он је морô клети, —
Морô је умрети.

А на дому тамо —
Љутог ропства без'на
Ни име му не зна.

Само луч слободе —
Песник — зла му срећа —
Он га с' често сећа.

Какав је Мађар

(Преведено из Üstökös-a 1867)

Сто му мука немачкије'!»
Гледај орла колики је!
Од муке ми тече зној!« —
Тако ј' викô Мађар мој.
Ал' кад с' орô упокоји,
Трафика се отробоји,
Преста цика, преста вика,
Био пакô, ил' трафика,
Лети у њу на пазар
Мој делија, мој Мађар.

На »штемпл« је увек викô,
Што ј' на туђој њиви никô,
Клео га је већ одавно:
»Није право ни уставно!«
Ал' са штемпла орла збриши,
Па мађарски грб напиши,
Тад је дично, тад је славно,
Тад је право и уставно.
Дајте биљег, ево ћар,
Сад је срећан мој Мађар!

Макар били какви птићи,
Био Форгач, био Зичи,
Дерао се на њих теча,
Неће ништа што ј' из Беча.
Али само нек погоди,
Што слабости старој годи,
Нека буде макар ко —
Министар је комифо!

На финанце триста чуда,
Блатних речи, блатних груда:
»Ти ражњеви, бајонети...
Не мож' устав тог поднети!«
Ал' финанца преобуци,
Нек је нацак у тој руци,
Нек мамуза само звечи,
То је доста моме течи,
Уставна је цела ствар,
Пије, пева мој Мађар!

Шта је гуштер, шта је змија —
»Салађ, Пишта, жандар вија!«
А од јада Пишта режи,
Уставна му с' кожа јежи.
Ал' га само сутра види,
Кад се жандар похонвиди,
Биће пљеске од Мађара
Кад загрли свог жандара.
Црвен бекеш, чудна ј' ствар —
Још чуднији мој Мађар!

Док је Немац рекрутирô.
Док је Немац командирô,
Допадоше наша деца
Крвавога Кенигреца.
Ал' ко мисли... тај се вара;
Само викни: Jobbra! balra!
Полетиће војска лака,
Полетиће хусар, бака,
Неће питат зашт' да гине,
И требају л' Солферине?
Весело ће на пазар
Потрчати мој Мађар!

У рајхсрат га можеш звати,
А он ће ти ебатати:
Ердегата, теремтете,
Ни мртва ме не можете...
Ал' и ту ћеш ласно с њиме,
Дај рајхсрату друго име —
Па је срећна нација —
Иљен — делегација!

Црна сукњица

(Од К. Гашињског)

Скин' ми, мајко, цвет из косе,
Шарно руво, нај!
Ево бисер — просуо се —
Није за ме сјај.

За мене ј' била накит и свила,
Док нас је јоште храбрио над,
Ал' откад Пољска пропаде мила,
Шта ми пристоји уз црни јад? —
Једино црна сукњица!

Кад је војно пушку скин'о
— Јао Боже мој!
Па се јунак у бој вин'о
Велећ': Ја сам твој!
Ја сам и тужна кићена била,
Јер ми је живот сладио над;
Сад Пољске нема, ни војна мила, —
Шта ми пристоји уз црни јад?
Једино црна сукњица!

Да се Пољска избавила,
Ја бих плела сплет,
И сад бих се накитила,
Љубила бих свет, —
Ал' судба љута, издаја клета,
Обори Пољску, сруши нам над,
По њој се холи победник шета —
Па шта ми јадној пристоји сад?
Једино црна сукњица!

Сос грекос

Узрујали с' ти Јелини
Праунуци маратонски,

Та слободу они љубе,
Ал' само — платонски.

Готови су мудри синци
На све жртве колосалне,
Готови су на све жртве
Али — идеалне.

Њина жеља разуздана
Своју стару славу вија,
Вија, вија, славу вија,
Кол'ко пушта — теорија.

Они прете турској орди
Прете, богме, јаком силом,
Прете, прете, богме прете,
То јест — пером и мастилом.

Њина војска већ се креће,
Крај ће бити гњилом миру,
Већ се креће, већ се креће,
Али само — на папиру.

Чини ми се кô да видим
Да је Херкул већ коракн'о,
Већ коракн'о, већ коракн'о,
Ал', наравно, тек — апстрактно.

Дркћи, дркћи, Цариграде,
Спремају се на те кивно,
Кивно, кивно, врло кивно,
Кад се узме — релативно.

Ако тако даље пође,
Биће султан још у шкрипу,
Јест у шкрипу, јест у шкрипу,
Ал', наравно, у — п р и н ц и п у.

О неком државном већу

(Hum. L.)

Ова кућа управ' шта је?
То се тешко казат може.
То је поље где с' партаје
Непрестано гложе.

Свако гладан, — нико сит; —
Развесел'те се!
Та ево вам — дефицит,
Па подел'те се!

Питање нашој браћи Мађарима

По немачком)

Зашт' се љутиш, о Мађару,
Кој' ми пример желиш бити, —
Што се љутиш кад ме видиш
Да ја радим то што и ти?

Твој матерњи језик драги
  Аманет је теби свети,
Ти га љубиш од све душе
  И готов си за њ умрети.

Kô што љубиш ти свој језик,
  И љубав те ова крепи, —
Истим жаром љубим и ја
  Мој матерњи језик лепи.
Ти свој језик, своје име
  Љубиш силно, љубиш чисто.
Па је л' право да ме гониш
  Кад ја чиним ово исто!

Кад се оно било прегло
  Да се језик ваш сатари,
Kô лавови храбро, дично
  Бранисте се ви Мађари;
Против силе много јаче
  Право бранит ви сте знали,
У борби сте истрајали
  И мреже сте раскидали.

И народи ода свуда
  Гледали су успех вељи,
И томе се радовали
  Слободини пријатељи:
Радовали с' у том наду
  Да с' слободан бедем зида,

На коме ће с' свачи ланци,
  Свако ропство да раскида.

На ког сунце тако сине,
  Ту му светлост у дуг броји,
Од тог иште, од тог тражи
  Да с' тог дара удостоји: —
Да братинске јаде схвати,
  Да патнички уздах чује.
Да слободу не загати,
  Већ да свачâ права штује.

Па сад реци, о Мађару,
  Да л' је мирна савест твоја?
Како гајиш ону биљку
  Из рајскога перивоја?
Теби ј' прво место дато
  У Угарској земљи овде, —
Шта уради с оним благом,
  Са алемом од слободе?

Истом ране твоје срасле
  Од угњета теретнога,
Ти већ исте ране параш
  По грудима брата свога.
Правду хоћеш само за се,
  А слободи ломиш крила,
То будућност твоја гледи,
  Па се љуто намрштила.

Зар се тако титра с дари
  Што их доби да их делиш?
Зар заслуга твоја расте
  Кад нас гњечиш, кад нас цвелиш?
Отаџбина ј' онда срећна
  Кад је свако благосиља,
Овој земљи треба братства, —
  А не патње од насиља.

Твоји стари краљи знаше
  Боље нег' ти данас грести, —
И држава ј' била јака
  Без утвора и обести.
Али, кâ што там' у лугу
  Нико птичји пој не пречи,
Тако ј' свако зборит смео
  Својим гласом, својом речи.

Не искало с': Мађар буди!
  Већем: својски земљу брани!
И ми сви смо пушке прегли,
  Да нас душман не стамани:
Сећај с' краља свог Стевана,
  Па Лудвика, па Корвина, —
Кад би с' пошло старим путем,
  Процветала б' домовина.

Та ти имаш славних људи —
  Земљица им буди лака!

Ал' ко слуша сад Сечења
И Етвеша и Деака?
Њима с' дижу споменици
(И заслужни јесу славља)
Ал' шта вреде спољни знаци
Кад им с' наук заборавља.

Што се љутиш, о Мађару,
Кој' ми пример желиш бити;
Што се љутиш кад ме видиш
Да ја чиним то што и ти?
Ти свој језик, своје име,
Љубиш силно, љубиш чисто,
Па је л' право да ме гониш
Кад ја чиним ово исто!

Свог језика ја с' не стидим,
Њим се дичим, њим се хвалим;
Заклела ме мајка моја
Да се од њег' не удаљим.
Српски дишем, српски пишем,
Певам, зборим, Богу с' молим,
А у српство ко ми дирне
Српски ћу му да одолим.

Мој је народ патник тешки,
Многи гром је на њег' грувô
Многе хале на њег' пале, —
Ал' је језик свој сачувô

Што не могли кроз векове
Турски коци и ханџари, —
То ће и вам' залуд бити,
Веруjте ми, о Мађари!

Што желите, неће нићи,
Ви не знате шта сеjете:
Погледаjте семе боље,
Да с' за рана покаjете.
Приjатељ вам ово збори,
Отворено, jасно, гласно, —
Приjатељ је jер говори;
Сад — док јоште није касно.

Матерњи језик

(Мађарски од Ем. Арбањвија)

Има л' таква худа створа,
Коj' би гледô без отпора
Где му мајку, мајку милу
Отискују ништавилу,
На њу дижу хук помама
С увердама, с поругама?

Да ли гдегод народ живи,
Коj се томе не противи
Кад му језик богодани,

Ко исмева и тамани, —
Стуб његова светилишта,
Без којег је нико, ништа?

Сузе рони наша мајка, —
Ха, на њу се диже хајка,
Хоће да јој грло стисне,
Ни пред Богом да не писне, —
Ил' јој торбу о врат желе,
Па мрвице да јој деле.

Ал' не дамо с' отој беди
Док год нам се крв не следи,
Док год влада Божја правда,
У коју се и црв нада,
Док год знамо шта ј' срамота,
Док је искре од живота.

Изгубисмо блага доста,
Још нам мајчин језик оста,
Па још и том зар се прети?
Па још и то дај отети! —
Пред Божије никад лице!
И Бог мрзи кукавице.

Не дај, брате, овог блага,
Последњицу твојих снага,
Примакни се томе жару
На живота твог олтару,
Јер донде си оно шта си
Док се жар тај не угаси.

А без њега да те има
Милионским миљонима,
По свету би с' трзô, вио —
Али народ не би био.
Плевом би те свако звао,
Ветар би те раздувао.

Закун'мо се — друкче зло је —
Под заставом свести своје:
С тобом живет, за те мрети,
Аманете мајчин свети,
Стубе нашег светилишта,
Без којег смо нико, ништа!

За потоком

(По немачком)

У самотном дому нашем
Чује с' увек жубор лак:
Поток тече, воденица
Одговара: тикатак!
Поток тече даље, даље...
Шта је њему завичај?
Њега море к себи зове,
Мио му је позив тај.

А под кровом наше среће
Беше момче, живи плам.
Он потоку једном рече:
»Ја ћу с тобом, нећеш сам!«

Питасмо га: куд ћеш, брате?
А он: »С Богом«! — то му све;
О мору је увек снево̂...
Да л' је жив још или не?

Године су пролазиле —
Поток, сузе, уздисај:
Путник-патник, сит даљине,
Врати с' у свој завичај.
Остала му душа чиста,
Срце здраво, живи плам.
»Срце моје — он сад вели —
Роду, својти поклањам.«

Благо оном

(Петефи)

Благо оном ком је срећа дала
Најпре цвеће а за цвећем плод —
Да за љубав и за вино живи,
А да умре — погине за род.

Живот и смрт

(Петефи)

Срећан је онај коме је
  Свемогући дао да сме
За вино и жену живет
  А за слободу да мре.

V

Јуен-Јуен-Мен-Јуен, кинески цар

(По немачком)

Појем славу силна цара,
  Што га Кинез љуби здраво,
Јуен-Јуен-и-Мен-Јуен,
  Ово му је име право.

И он има многа својства,
  Што га диче, што га красе,
Ал' једно је најважније, —
  Што му никад не штуца се.

И то има своје зашто,
  Ни то није без причине,
Не штуца се њему зато,
  Што га нико не спомиње.

А зашто га не спомињу
  Кад га тако здраво љубе?
Не спомињу, јер не могу
  Славно име да утубе.

Зуен има стару мајку,
  Што сваки дан руке склопи,
Те преклиње свога сина,
  Да се синак поевропи.

Зуен само у њих гледи,
  Па кинески мучи муком,
Миче само дугим брком,
  Маше главом и курјуком.

Маше руком да чекају,
  Намршти се, п' онда зине, —
Наједанпут — наједанпут
  Страховито љуто кине.

Сад по земљи глас се простре,
  Кинуо је цар од Кине,
Сви Кинези славу славе,
  Не зна шта ће од милине!

А ово је грдна срећа,
  Царевину сву потресе,
Развесели, разрадује
  И усрећи све Кинезе.

Разигра се свако срце
  А душа се усколеба —
Благо вама, ви Кинези,
  Кад вам тако мало треба!

Конт

(Балада Гарајева)

На смрт иду тридест друга,
На смрт у Будим;
Све племићи, — а Конт тврди
Дичан вођа им.

Све јунаци, синци рода,
Верни, врли сви, —
Њих је као бунтовнике
Издô Вајдафи.

Пред беснога краља дошли,
Оштар им је гред;
У срцу им, у оку им,
Племенити јед.

Са престола звер се диже,
Дрекну горди глас:
»На колена, бунтовници,
Куцн'о вам је час!«

Згледнуше се тридест друга
Пред тираном тим,
Тридест друга — и Конт тврди
Дичан вођа им.

Као бура кад затресе
Шумом срдито,

Махну главом седи јунак:
»Није тако то!«

»Није, краљу, Бог и душа!
Бунтовник си сам;
С тебе тишти домовину
Клетва, јад и срам.

»Крв и живот за твој престо —
Благо дасмо сво,
Ти нам враћаш крвном мржњом,
Зашт' је, краљу, то?

»Но ми ћемо повратити
Слободу нам, знај!
Ил' умрети листом за њу,
За аманет тај! —

»Ал' клечати пред тираном,
Што нам народ тре —
Неће ови, ни Конт витез,
Неће, краљу, не!«

То је јунак смело рекô,
Готов умрет пре,
Него што би пред њим клекô,
Ко му народ тре.

А краљ плану: »Смрт и палош
На јадника тог,
Грозну као што је повред
Величанства мог!«

»Гле, шта смеде краљу каз'ти
Јогунасти црв!«
Тек то рече, џелат стиже,
— Узбуни се крв.

Народ бледи, јунак стоји, —
Стоје тридест њи';
Жигмунд гледи... Он се боји
Што су храбри сви.

»Видите ли, бунтовници;
Живот вам је сен,
За час проћ ће — ал' ко клекне,
Том је опроштен!«

»Покор'те се!« — Ал' се стене
Не помичу те,
Сви су они храбри синци
Златне слободе.

»А ви гин'те, упорници!«
— Заповеди он —
»За вама ће, ако ј' треба,
Читав милион!«

И одоше на стратиште,
— Занемело све —
Палошем се џелат мори,
П' опет почиње.

С немим зраком не меша се
Ни најмањи вај —
На̀род бледи — на усти' му
Мрзне уздисај...

Ко то оста напослетку
Од дружине те,
Да са смрћу сваког друга
Тридест пута — мре?

Ка̂ последњи цер у гори,
Пред секиром сам —
Секира га дуго штеди,
Страх јој је и срам.

Чека јунак — на џелата
Оштро погледа —
И смрт Конта Хедерварског
Дична ј' победа.

Верни бојник, стари јунак,
Не познајем стра', —
Нисам хајдук, нисам јатак,
Син сам рода ја!

»Грешник Бога одрече се
За тај ропски свет!
Врлим', место ропског бића,
Смрт подиже сплет!

»Ал' ми ћемо крвљу нашом
Спасти овај дом,
Иста крв ће на Жигмунда
Управити гром!«

Јунак рече — палош севну —
— Сунце покри мрак; —
Тако паше њих тридесет,
С њима Конт јунак.

С немим зраком не меша се
Ни најмањи вај....
Ал' се народ усколеба, —
Див-осветник тај.

»Ој Жигмунде, тиранине!
— Тиран види гроб —
Грозна дела народ свети, —
Ти си његов роб!«

Велски барди

(Старо-енглеска балада од Ј. Арањија)

Краљ Едуард јаше дора,
Као на бесу бес:
»Да ја видим,« вели холо,
»Тај поносни Велс!

»Је ли њиве нагојила
Бунтовничка крв?
Гамиже ли, ликује ли
Погажени црв?

Има л' паше за мог дора
Где је народ пао?
Јесам ли га усрећио?
Је л' се навикао?«

Светла круно, Велс је и сад
Најлепши ти кам:
Има паше, златна ј' њива,
Благослов је сам.

А народ је тако срећан,
Тако срећан, сир,
Свака кућа гробница је —
У њој мртви мир!

Краљ Едуард дора јаше
По тишини тој;
Има л' гдегод живе душе,
Мили Боже мој!

Сунце седе, а већ ево
Монгомери град,
Монгомерска поглавица
Дочека га сад.

Па га гости, па га части,
Што најбоље зна,
Ту је дивљач, ту је риба,
Шећер-питија.

Брзе слуге вино носе,
Мирисаву сласт;
Све у сребру, све у злату
— Краљевска је част!

»Ој господо, совра вам се
Пуно лепо сја,
Ал' здравице нема мени
Да вам живим ја!

»Красна јела, красно ј' пиће,
Што га рађа Велс,
Ал' у вама, у свакоме,
Залегô се бес.

Зар, господо, скоти једни,
Да не живим ја? —
Нема л' барда који моју
Славу певат зна!

Згледнуше се сва господа,
А свако је блед,
На лицу им задрктао
Стид и бол и јед.

Муком муче, а мери их
  Кивни Едуард....
Али ево из закутка
  Седи неки бард.

»Ево, краљу, ја ћу сплести
  Твојој слави сплет,
Опеваћу дела твоја,
  Да их чује свет:

»Сабље звече, поља јече,
  Крволочан бој,
Коњи тлаче, земља плаче —
  То је посô твој!

»Цвет јунака крије рака,
  А ко оста жив,
Живот куне, — срце труне...
  Ти си томе крив!

»У ватру га! Тврда ј' песма!« —
  Викну Едуард;
»Ко зна мекшу?« — На то дође
  Млађан неки бард:

»Меке душе уздахнуше,
  У Велсу је плач,
Удовице, кукавице
  Крвав грле мач.«

»Не роди нам, мајко, сина
  Да не буде роб!....«
А краљ махну десном руком:
  »Копајте му гроб!

Ал' сад ево трећи дође,
  Снажан му је глас,
Јасне жице, јасне речи —
  Краљу на ужас:

»Иза гроба нема роба —
  Нек' ти пуца бес!
За Едварда нема барда
  Догод траје Велс!

»За Едварда нема барда
  Из народа тог, —
Проклет био, крвопијо
  Тужног рода мог!«

»Видећемо«! — Загрмио
  Црни Едуард:
»Гдегод с' који успротиви,
  Нека гори бард!«

Разишле се лоше слуге
  Господара злог,
Попалише силне барде
  Где су нашлеког.

Краљ Едуард дора јаше,
Кô на бесу бес;
Око њега у пламену
Букти тужан Велс.

Погорело пет стотина,
А ниједан бард
Не изрече, не изусти:
Живео Едуард!

»Ха, ха, шта ј' то по Лондону,
Каква граја, гле!
Обесићу сваког лорда
Кој' се маћи сме!«

Све је мирно, све је немо,
Јер већ свако зна:
Краљ се мучи, хтео би спати,
Али нема сна.

»Амо бубањ, амо свирку,
Бијте, звон'те сад,
Да загушим тешку клетву,
Да не чујем јад!«

Залуд свирка, залуд клика, —
Кроз најдубљи звон,
Пет стотина мученика
Клетву чује он.

Песник Фирдуси

(Хајне)

I

Златни људи и сребрни!
Када просјак каже: томан,
Свак' ће онда помислит на
Сребрн томан, не на златан.

Ал' у усти' каквог шаха
Томан значи томан златан,
Ко год чује, тако мисли,
Јер шах има с златом посла.

Тако мисле сви поштени,
Тако мишља и Фирдуси,
Што је списô славну књигу,
Тај »Шах-наме« божанствени.

То големо, красно дело,
Написô је по наруци
Шаха свога, кој' за сваки
Стих обећа томан дати.

Седамнêст је пута ружа
Процветала и увела,

Тол'ко пута њу је славуј
Опевао и ућутô.

Тол'ко ј' седео дивни песник
На разбоју своје мисли,
Брижно ј' ткао дању, ноћу,
Голем ћилим своје песме:

Голем ћилим — у њ је уткао
Домовине своје славу,
Дивне старе приповетке,
Фарзистана древне краље,

Свога рода дели-синке,
И јунаке, и мегдане,
Чаролије, демоније —
Све у дивном цвећу бајке,

Све је цветно, све је живо,
Све се блиста, трепти, пламти,
Осветљено светом лучом,
Светом лучом од Ирана,

Одисконском лучом дивном,
С последњег јој жртвеника
У грудима песниковим —
Ма унаточ алкурану.

Кад доврши песник песму,
Посла дело своме шаху, —
Двеста тисућ' ту стихова
Један други надмашују.

У амаму лепе Гасне
Купао се баш Фирдуси,
Кад стигоше до два црнца.
Посланици сјајног шаха.

Свак' му носи кесу блага,
На колено пред њим пада,
Благо спушта што му шаље
Шах за оно славно дело.

Кад отвори песник кесе,
Да заслугу своју види, —
— Злато што га давно чека —
Од муке се пренерази.

Место злата бледо сребро,
Томани су, ал' сребрни,
Двеста тисућ' можда има, —
Насмеја се песник горко.

Па у смеху на три дела
Разделио дар од шаха,

Један даде једном црнцу,
Други црнцу даде другом,

Трећи део даде дечку
Што служаше у амаму,
Напојнице то су биле,
Што Фирдуси њима даде.

Па узима штап у руке,
И остави главно место,
Кад изиђе отресô је
Са обуће прах од Гасне.

II

«Да је просто у грех пао,
Да ј' кô човек само слагô,
Што му драго, што му драго,
То ми не би било жао.

Ал' преварит мене мукло
Са двоструким смислом, збором,
И ћутањем, рђом гором —
Недело га то утукло!

Па како је красан био,
Куд се макô, куд се крен'о,
Све велико, све поштено —
Већег краља нисам снио!

Као сунце сјајан, мио,
Пуне очи дивна плама,
Уста, мислиш, правда сама —
И опет ме преварио!»

III

Шах Махомед за трпезом седи,
Весео је, милостиво гледи.

Дивна башта, славуји на грани,
Пљускају се танки шедрвани.

Многе слуге и млади и стари,
Међу њима љубимац Ансари.

Дивна башта, зелено дрвеће,
Па румено мирисаво цвеће;

Вите палме уз јасмине ниске,
Узорите шехер-одалиске;

А чемпреси кâ у рајском сану —
Једна грана грли другу грану.

Наједаред, зачуше се гласи,
Рајска мора најлепши таласи.

Сви слушаше, шах није ни дисô
П' онда скочи: «Ко ј' ту песму писô?»

А Ансари одговори смело:
»То је, шаху, Фирдусово дело!«

»Шта, Фирдуси?!« Краљ на то повика,
»Па камо га, тог дивног песника?

Знаш ли за њ'га где је и како је,?«
»Боме, краљу, зло је, врло зло је!

У Тусу је, како људи зборе,
А пати се да не може горе!»

Краљ умукну, п' онда доби гласа:
»Ој Ансари, не почаси часа:

Доведи ми, кô да имаш крила,
Двеста мазги, педесет камила.

А на њих ћеш натоварит благо,
Свако благо што је срцу драго!

Нека буде свакојака дара,
Свакојака скупа адиђара.

И одела и златних судова,
И прстења најлепшега кова.

Узми вина мирисава, стара,
И понеси злаћаних пехара,

И оружја што му не знаш цене,
И ћилиме бисер-окићене.

Старе књиге, корице бисерне,
И хатове и робове верне.

Па чули ме, верни мој Ансари,
Кад сакупиш такве красне ствари,

Све однеси у поздравље моје,
Све Фирдусу, њему, његово је.«

А Ансари скупи слуге чиле,
Натовари мазге и камиле,

Натовари а блага не штеди,
Сјајан поклон многе земље вреди.

Све је сјајно, па већ трећег дана
Сам Ансари вођ је каравана.

Осам дана, осам ноћи греду
Док стигоше Тусу на погледу.

Светла свита дуго се отегла,
Са севера у Тус је улегла,

Бубањ бубња, свирка не оклева
А свечана песма се попева,

Па: »Ла ила, ил' Алах!« се ори —
Кам' Фирдуси, камо су му двори?

Ал' баш онда, на источној страни,
Носи народ неког да са'рани —

Место славе груну више суза,
Сахрањују песника Фирдуса.

Јутутунска јухахаха

(По Глазбренеру)

У краљевству Јутутуту,
Краљ тринêсти Балакаха
Обећао свом народу
Да ће дати јухахаха (устав).

Само нека буду верни,
Нек војују о свом круху,
Нека ћуте и нек жмуре,
Нек плаћају јухухуху (порез).

Послушни су Јутутунци,
Плаћали су јухухуху,
Ћутали су, жмурили су,
Војевали о свом круху.

А пролећем сваког года
Попне с' на брег Балакаха,
Па повиче громогласно:
Добићете јухахаха!

У краља су јаке прси,
Грлат ли је Балакаха,
Кад повиче, брда с' оре —
Јухахаха, хаха, хаха!

Сви се грôтом смејат стану,
Све се тресе брат до брата,
А од смеха, тешка смеха,
За трбух се и краљ хвата.

А шта им је тако смешно:
Ил' је смешан Балакаха?
Ил' су смешни Јутутунци?
Ил' је смешно »јухахаха«?

Све троје је доста смешно,
Понајвише Балакаха,
Кад озбиљно, милостиво,
Проговори: Јухахаха!

Срећни су ти Јутутунци,
Срећан ли је Балакаха,
Кад их тако развесели
Празна речца: Јухахаха!

Шта ћеш нам донети

(Шведска романса, по Иштекешу)

Бабо, мили бабо, шта ћеш ми донети
Кад у Пешту одеш међ господу шарну.
Биће тамо свега за чим деца гину,
Па шта ћеш донети своме малом сину?
»Донећу ти, дете моје,
Лутке, лопте разне боје
И коњица шаренога
Па и мача дрвенога«

Бабо, мили бабо, шта ћеш ми донети
Кад у Пешту одеш, у велику варош,
Шта ћеш донет твојој женијалној кћери?
Штогод лепо, дивно; бирај па изабери.
»Донећу ти, моја рано,
Плачних нота за пијано,
За читање, кад си сама,
Тужних књига и песама«

Мужу, мили мужу, шта ћеш ми донети
Кад у Пешту одеш, у богату варош?
Има тамо свега што год треба мени,
Па шта ћеш донети својој верној жени?
»Донећу ти фићфирића,
Регименту хусарића,
Све тенцери, дивне слике,
Да те воде на пикнике.«

Господару драги, шта ћеш ми донети
Кад у Пешту одеш, у господску варош
Да с' не иде пешке, да сви коња јашу,
Шта ћеш донет Јови, својем кочијашу?
»Донећу ти, моме Јови
Шарен бич са каланћови .
И по моди узде нове
И уларе ђинђерове.«

А да шта ћеш мени — народу донети,
Који сам те избрô, који сам те послô,
Да ме од зла браниш, ако ми што прети —
Шта ћеш мени — своме народу донети?
Донеси ми што ти с' свиди,
Мили ће ми дари бити,
Само лутке, дрвен-мача,
Тужне књиге, тужне песме,
И тенцере регементске
И те биче сакрментске,
И уларе све по моди,
Мени с тиме не доходи.

Неком краљу

Кад се за рат спремао

(По М. К.)

Ш т а ј е с а б љ а?... Није ништа!
Та сабљу је ковач ковô!
Кад је ковô, можда ј' псовô

Можда ј' клео (— то је смео —)
Да се скрха сред бојишта —
Гола сабља није ништа!
Тукне, такне, звекне, секне —
Рука клоне, нога клекне —
Крвца лије... Ко је? ...Гди је?...
Било сабље, па је није —
И зарђа сред бојишта...
Шта је сабља? Није ништа!

Шта је пушка?... Није ништа:
Хладно гвожђе, мртва справа,
Нема срца,... све бадава!...
Нема срца које куца,
Све једно јој куда пуца;
Хладно гвожђе, шупља цевка,
Проћарака, пуцка, севка,
Шкљоцне, плане... ето, ране!
— Једном смркне, другом сване
Где је пустиш, онде пане...
По њојзи се кољу вране —
И зарђа сред бојишта...
Шта је пушка? Није ништа!

А топ шта је?... Није ништа!
У њем' нема духа смела,
Шта ћеш, море, од дембела!
Коњима га у бој вуку,
Остраг стоји кад се туку,

Па развали дерна уста,
Нагута се праха пуста,
Набљује се дима густа, —
Закујеш га, а он суста!
Нема оца, нема друга;
Ко га отме, том је слуга,
Па се дому своме руга!
Ил' с' извали усред блата —
Трома свиња трбушата!
И зарђа сред бојишта...
Шта је топ тај?... Није ништа?

Шта су пушке, шта су мачи,
Ако немаш снага јачи'!
Шта ће топић тај сирома'
Ако немаш муње, грома,
Да загрме бојним пољем —
А то ј' народ задовољен.
Задовољен народ води,
Ојачај га у слободи,
Питај душу шта јој годи,
Негуј вољу нек се плоди,
(А не тражи крв у води)
Посеј правду нек уроди,
Кад с' огреје на слободи,
П'онда реци: Душман грози,
Својто моја, сад помози!
Сви ће бити љути лави,
Што по један војску смлави;

То би био темељ слави,
Тврди бедем на тврђави,
Да те душман не поплави.

Песма при рођењу једног принца

(Верњејше са немачког преведено)

Благо нама!
Ноћас пунктум у два сата,
Благо нама!
Свануло нам је свима изненада,
Благо нама!
Родило се сунце целом нашем роду
Нов господар Липе-Лапе-Лупе-Лонду.
Благо нама!
Њег'во величанство велико ј' ко лакат,
Данаске је већем изволело плакат.
Благо нама! .
Јутрос рано зором постô је мајором.
Благо нама!
Затим су му сјајну приделили колајну.
Благо нама!
Ујутру су већем и на сиси били
И погледом милостивим земљу усрећили.
Благо нама!
Њег'во величанство скоро ће да дубе,
Изволиће скоро добити и зубе.

Благо нама!
Ох, хоћемо л', Боже, дочекати само
Да за њега све имање, крв и живот дамо
Благо нама!

Краљ иветоски

(Беранже)

Иветоски краљ неславни
За славу се слабо старô,
Где је легô, ту је заспô,
Где је сео, ту с' одмарô,
А Жанета, кујa мала,
Капом га је крунисала,
Није шала!
Охохо, ахахај,
Добар беше краљић тај!

Где је јео? — Где је спавô?
Све у својој ниској кући.
Државу је облазио
На магарцу каскајући.
Нит' је презô, нит' се крио,
Цигли му је стражар мио
Рундов био.
Охохо, ахахај,
Добар беше краљић тај!

Није имô много страсти,
Ал' пијуцнут радо хтеде, —
Та ко срећу снује роду,
Ваља и сам да с' проведе.
Сам је главом порез ковô
Сам је ишô, десетковô,
Старо, ново.
Охохо, ахаха ,
Добар беше краљић тај!

Лепојке је разговарô
— Све у миру, све у шали —
Па куд год је срећан дошô,
Свуда су га оцем звали:
Сам је бирô у војаке
Мокру браћу, чиле лаке
Весељаке.
Охохо, ахахај,
Добар беше краљић тај!

Чувао се рата, боја,
Није хтео туђа мала,
Закон му је овај био:
Песма, чаша, љубав, шала.
Није ничê сузе макô,
Ал' кад ј' умро, тад је свако
За њим плакô.
Охохо, ахахај,
Добар беше краљић тај!

Још и данас салик стоји
Краља врла, радожива,
Сад је узва крчме мале,
Где весеље не избива.
Недељом је ту множина,
Па ти кликће од милина —
Поред вина:
Охохо, ахахај,
Добар беше краљић тај!

Устав

(Üstökös)

Устав нам је красна птица,
Песме пева милокрвне,
Из руку нам каткад скочи,
У слободу оде, прне.

Како ћемо опет добит
Она златна пера њена,
Ево ј', ево, — ал' сад ћути,
Устрељена ј', — убијена.

Мајушни Брцко

(По немачком)

Наш мајушни Брцко хтеде једном владат,
Није имô земље, није могô владат!
Ал' му мати даде један шарен сталац:

То је твоја земља, ту си ти владалац!
Један шарен сталац!
Ту је он владалац!
— Слуга сам покоран!

Наш мајушни Брцко хтеде једном владат,
Није имô скипра, није могô владат!
А мати му рече: Ево звечке лепе!
Само бесно маши — нек народи стрепе
Ево звечке лепе!
Нек народи стрепе!
— Слуга сам покоран!

Наш мајушни Брцко хтеде једном владат,
Није имô поданика, није могô владат!
А мати му даде чопорић оваца:
То је народ веран, тај се не разбаца!
Чопорић оваца!
Тај се не разбаца!
— Слуга сам покоран!

Наш мајушни Брцко хтеде једном владат,
Није имô круне, није могô владат:
У мајке му с' нашла саћурица мала:
То нек ти је круна; круна није шала!
Саћурица мала!
Није круна шала!
— Слуга сам покоран

Наш мајушни Брцко хтеде једном владат,
Није имô министра, није могô владат!
Мајка рече: Ево, овај зељов љути,
Све ће твоје овце у буџак да скути!
Овај зељов љути!
Све овце да скути!
— Слуга сам покоран!

Наш мајушни Брцко хтеде једном владат,
Није имô попова, није могô владат'!
Мајка рече: Ево ове мачке црне,
Она ће ти вешто народ да обрне!
Ево мачке црне!
Народ да обрне!
— Слуга сам покоран!

Наш мајушни Брцко хтеде једном владат,
Није имô новаца, није могô владат!
А мајка му даде танана папира:
Ово, синко, нек ти је уместо талира!
Танана папира!
Уместо талира!
— Слуга сам покоран!

Наш мајушни Брцко хтеде једном владат,
Није имô мудрост, па како ће владат!
Мислила се мајка, па му рече након!
Што ти ј' вољна бубни, па ће бити закон!

Он верова након,
Да му ј' воља закон!
— Слуга сам покоран!

Наш мајушни Брцко копрцô се, грцкô,
Не знам рећи сада да л' и данас влада,
Ал' то могу рећи:
Ох, славних оваца! — Зељова, мачкова!
Ох, славних талира папирнога кова!
Ао, славна сталца!
Ох, дична владалца!
— Слуга сам покоран!

Хинески Мандарини

(У споменицу неким посланицама)
(Од М. Јокаја, 1867)

Она смешна Хина, којој смо се досад
Тол'ко насмејали, да већ није смешна,
На коју смо увек кô на неког вола,
Товарили чуда испод нашег неба,
Само да нас цензор како не укеба;
Кô да Хина нема сама својих чуда,
Кô да није пуна махна и заблуда —
И та Хина има повесницу своју.

Цар хинески ради по својојзи ћуди,
Највиша је воља таки сместа закон;
Има много војске, јер је голем народ,

Јефтине су главе — а блага је пуно.
Он се чврсто држи (млађи братац сунца)
Он је виши него богови без гуњца;
Они само плаше, ти слаби кумири,
Ал' он има мача да сваког умири.
Он је и бог и цар, он је и цар и бог.

Једном прасну цару страшна нека ћуд,
Као да је бесан, кô да ј' двапут луд.
Не знам шта је било, добро било није,
Узе рушит што је свету најмилије.
У живац је дирн'о своје робље мирно,
Па ти скочи црв, — па се просу крв —
А што они грђе, цар то жешће, тврђе,
Чува своје право, — а нек' носи ђаво
И земљу и народ и правду и све!

Викну сила пуста: »Ко отвори уста,
Да тај народ брани, тај се сам тамани!«
Сад већ мандарини, поглавари први,
Нису знали шта ће, а жао им крви.
»Ко ми се противи, тај више не живи!«
— Јест, ал' ако ћуте, тад још горе слуте,
Пропануће све, — ћутати је гре',
Па сад ко да ћути, ко ли зборит сме
Па јесу л' се сагли да одрже главе,
Одобрише л' цару покоре крваве?
Ево шта чинише мандарини мудри:

Све један по један дигоше се горе,
Дигоше се горе у цареве дворе,
А за сваким иду четир' роба, слуге,
Застопце им носе мртвачке сандуке.
Па тако је сваки дошао пред цара,
И пред светлом круном 'вако проговара:
»Сандук собом носим, дошô сам да зборим,
Руса ј' глава за те, а реч је за народ.
Поврати се, царе, не дирај нам наше!«
Како који рече, а мач га посече.
Кад падоше троје у сандуке своје,
Светли цар побледи, — четврти победи.
Што је народ хтео, то им цар подари —
Тако су чинили хинески главари.

Слободна штампа

(Из нових песама К. Тота)

Што си знојем стекô, могу ти узети,
Синове ти могу под пушку однети;
Благо ј' било туђе — хајд', нека се мења!
А за децом — шта ћеш? — смртна су створења!
Ал' бих муком, стидом, гневом, громом план'о,
Кад ми дирну оно што ј' Божије само,
Што је више, лепше, светије и веће,
Кад......... дрзну да ми мисли спрече.

Па шта веле, јадни! — Мисао, веле суне,
Кроз светину продре, па се људи буне.
Та побунит, море, не дају се људи,
Само с' слуге буне и робови худи.
У слободна света разумна је душа,
И слободан народ само правду слуша,
А од Божје правде нико се не боји
До ...... грешни са недела своји'

Спомињу сигурност! О, чудна им збора!
И мало се дете насмејати мора:
Ту ли смо сигурни — но, сигурни красно!
Где је једно словце страшно и опасно!
Где дркћућа сила не доколи раду,
Око опште среће на државном саду,
Нема каде, мора вазда чуват стражу,
Да сићана слова коме што не кажу.

Јест! Слободну штампу! — И догод ње нема,
Сва су ваша дела обмана голема;
Откуд тамо дела слободна, ваљана,
Где је мисао ропски ланци окована!?
— Па мрзите л' и ви вериге проклете,
Чини л' с' и вам доба да их раскинете?
Не почињ'те с ногу — весела вам срећа! —
С душе ваља почет, душа нам је преча!

Ваљушак

или

Раскомадај па по вољи владај

Тужна песма по истинитом догађају)

— прерађено —

То већ знаде сва Европа,
Да смрт није веље добро,
Јер на кога она мигне,
Занавек је бостан обрô.
Ал' док она мига само
По колебам' проста света,
Док обичне људе коси,
То још није црна штета.

Али јао, куку нама,
Кад притегне друге кајше,
Па се врне палатама
У кругове височајше;
Кад на царска врата јурне
Не штујући место гди је,
Не чекајућ' на дозволу
За високе ауд'јенције.

Кад намигне на султана
Што благује тако красно,
Рад ког тол'ки народ живе,
То је гнусно, то ј' ужасно.
Владаоце ј' Бог створио

Да им с' мали људи диве —
Бес нек носи путунције,
Ал' цареви нека живе!

Ипак зато, — чујте јада,
Чисто ми се мозак врти,
На царево једно чедо
Подигла се коса смрти.
Јаучите, да вам срце
Само писку, јаук чује,
Да га ова тужна песма
Горким болом не отрује!

У Африци, гдено веле
Да је легло златних птица,
Где лавове видет можеш
Да не платиш улазница.
Где сироко, ветар врући,
Песком игра лаки танац,
А камила сама хода,
Не води је Талијанац.

Тамо, тамо где хијена
У самоћи оштри канџе,
Или снева о мртваци'
У шибљаку од неранче.
Где Бедуин своју белу
Струку никад не упрља,
А на врби грожђе расте,
Ветар шором злато врља.

Где ћеш видет у мунара
Замотаних жена млади'
Где крокодил увек плаче,
А нико му ништ' не ради.
Где у песак главу крије
Ноје птица белих пера,
Где ј' сијасет воде Нила.
И тма наших мисјонера;

Онде седи Абдер-Раман
На престолу својих деда,
Цар је, има ко га слуша,
Па зашт' да не заповеда?
Бог му дао власт и славу,
А народ га диже, хвали,
Владаоца мудрост дичи,
А харем му није мали.

Дванêсте му жене дете,
После четир' светла сина,
Била ј' ћерка кудрих коса,
А звала се Канарина.
Спават, дремат, ко јој брани.
Што је хтела, то је јела,
Мирно су јој текле ноћи,
Сјајно су јој текли дани.

Једна јој је била махна,
Ниј' имала никад мира,
Док се није набокала

Ваљушака од кромпира.
А кад их се дочепала,
Рукама је јела живо,
Ни гристи их није хтела,
Већ гутала алапљиво.

Јуче здраво и весело
Певајући седе за сто
Канарина Раманова,
Високо јој величанство.
Шта се пуши? — ваљушци су,
Главна мета њеној срећи, —
Из чиније зграби један,
А био је баш највећи.

Па онако африкански,
Ил' кô гуску кад кљукаду —
Али јао! — каква мука
На девојку нађе младу!
Гута, гута, ал' залуду,
Узалуд је за врат бију,
Сва је модра, бацака се —
Ох, — ваљушак — удави ју.

Мртва лежи, модра, бледа,
У једрини свога века,
У цветилу својих дана
Саломи је самрт прека.
Абдер-Раман, који дели

Смрт ил' живот по државе,
Па његовој милој ћерци
Да ваљушак дође главе!

Плач'те ким су очи дате,
Што вас створи Бог рад њега,
У сузама разлите се,
Ал' утешит не мож'те га.
Узалуд је под палошем
Погинуо кувар млади,
Залуд ферман, да се отсад
Нигде кромпир не посади.

Ох, чупајмо русе косе,
Па ћелаву главу би'мо,
Кад нас и та мука снађе
Да принцесу изгубимо.
Помрачи се, сунце јарко,
Да не гледаш општег јада,
Где маљ судбе на светињу
У цареве дворе пада.

Истина је, има доста,
И рађаће с' мајестета,
Али јао, Канарине
Нестало је с овог света!
Та било је црних дана,
Ал' ово је понајцрњи,
Који свету династију
Као стари лонац крњи!

* * *

Омладино, нек те учи
Ова страшна судбе ћушка,
Да и сами височајши
Могу пасти од — ваљушка.
А ви силни, извадите
Овај наук: Раскомадај,
Раскомадај па по вољи,
Па по ћефу своме владај!

Не можеш ти зликовцу угодити

(По мађарском, 1878)

Гласак се пронео:
»Лав се разболео!«
Подигле се животиње
Из горице, из пустиње,
Да походе свога господара краља —
Поданици верни знају како ваља.
Ишли су без реда;
Прво уђе меда,
Па он скромно, смерно својег краља гледа,
— А господар краљ повика
На свог поданика:
»Но, медведски роде,
Како ти се свиди овде,
Је л' да смрди здраво?«

Медвед рече: »Јесте, имаш, краљу, право!«
А лав ће повикат: »Гле ти грубијана!«
Па раздера меду, жалосна му нана!
Сад ево ти зеца,
Он пред лавом клеца.
Лав и њега пита, да л' осећа смрад?
»Ох, сачувај Боже!« одговори зека —
»Та мени се чини мирођија нека,
За осећам неки мирисави кад.«
— Гле страшивца како лаже,
Ал' му ласка не помаже;
За се гнушам, Бог и вера,
Тако подлих карактера.«
Рече па га шапом смрви,
Лазнув зечје крви.
После зеца дође на магарца ред,
(Матори магарац већ је био сед).
Он је прислушкивô па је био справан
За одговор славан,
Кад га лав запита, осећа л' да смрди?
Магарац се замисли, па овако тврди:
»Овде нит' што смрди, нити што мирише!»
А лав се разгневи, — не треба му више:
»Та ти не знаш ништа, магарац си прави!«
Шчепа, па га смлави.
Кад се ово свршило, лисица ушета,
А лав и њу запита: »Но, шта вели тета?«
— Ваше величанство, хвала милом Богу,
Кад сте већ на ногу,

Те вам рећи могу...«
Погледа је арслан, погледа је зло:
»Не питам те то!
Зато ме не срди,
Већ ми реци: осећаш ли да ту штогод смрди?»
»— Ох, то ми је мило'« — шеврдаше тета —
»Заповед је ваша мени увек света,
Та у свако доба ја на служби стојим
С одговором својим;
Ал' данас ми смета
Кијавица клета;
Не осећам ништа, кô да немам њушке...«
А у тај мах паде од краљеве ћушке,
Који рече: »Ето ти, препредена лијо,
Кад те не бих појô, не бих арслан био;
Тако звере фино не може ми шкодит.«

Бадава је, — не можеш ти зликовцу угодит!

Мицерин

(Од Ланга)

Млад Мицерин, краљ мисирски,
Поштовô је сваче право,
Владао је благо, мудро,
Сиротињу ј' заштићавô.
Скидао је робљу ланце,
Олакшавô сваки јад, —
Никад Мисир није био
Тако срећан као тад.

Ал' узалуд добра воља,
Кад проклетство неко стиже.
Грозна болест народ мори;
Сва се гробља напунише.
Стока пада и скапава, —
Ватра, — вода, — Боже мој:
Њиву коју вода штеди,
Скакаваца глође рој.

Брижни краљу к себи зове
Свештенике, велећ' њима:
»Шта то бива, синци неба,
Зар сам мрзак боговима!
Пал'те жртве! Запитајте
Оракула ваших сјај!
Што нас небо тако бије?
Кад ће томе бити крај?«

Свештеници књиге чате:
»Ти ћеш живет, краљу часни,
Јоште само седам лета,
Седам лета, ал' ужасни'!
Богови те мрзе з а т о.
Што од трња правиш цвет;
Што си дрзн'о, смртни сине,
Ти да срећиш овај свет!

Што утиреш сузе горке,
Љуту казну виших сила;
Што је твоја блага рука

Осуђеним мелем била;
Што подижеш народ који
Искушава виша моћ;
Што си диго̂ сјајну лучу,
Да разгониш црну ноћ!«

»Тако ли је!« краљ загрме,
»Те су речи претња сама!
Ал' баш ако пише тако,
Доскочићу тим књигама!
Двогубом ћу снагом радит,
Од ноћи ћу правит дан...
Нек су само седам лета, —
Удвојити ја их знам!

Удвојићу, — удесетит
Мушким радом моје жиће;
За ћу сејат оберучке,
Да благодет боље ниче.
А под штитом добра смера
Не плаши ме муња сев, —
С благословом мога рода
Сусретаћу божји гњев!«

Вештина како се краљу служи

(Из последњег броја »Fl. Blätter«)

За трпезом, с доглавници своји
Ручао је краљ, — (ал' не знам који),
Шта је ручо̂, — не зна анегдота;

Међ' осталим било ј' и пишкота.
Краљ преломи танану пишкоту,
Ал' му рука гневом задрхтала;
У пишкоти, — помислите само!
Била ј' нека буба, црна, мала!!!

Јесте л' чули, то су свињске ствари
За те бубе ни просјак не мари;
Ни у проји тако што не ваља, —
А некмоли да дође пред краља!

Пребледеше господа у сали,
Сви министри и дворски маршали.
За тај случај ко да одговара?
— Доведоше из кујне кувара.

Кувар дође, — рекоше му шта је;
На кувару страх се не познаје;
Диже пишкот... Шта ће сад да ради?
Црну бубу из њега извада, —
Загризну је своји бели зуби,
Прогута је, — па прсте пољуби.

Тој хитрини нико с' није надô.
Поклони се кувар, момче младо.

Шта ј' то било? сви љутито веле.
»Зрно грожђа најфиније феле;
Мирисаво кô пролећно цвеће, —

То се сада у пишкоте меће.«
То сад рече а брк му се смије
(Ко сад може доказат да није!)

Краљ га гледи, — да ли да се једи!?
Да л' да псује, — или да верује!?
Мислио је и 'вако и 'нако,
П' онда рече: заиста је тако!
(Безобразлук мора бити крајан.
Онда му је само успех сјајан.)

А господа министри, маршали,
Од чуда се једва разабрали;
Саветнике подилазе мрави,
Дипломате чешкају с' по глави,
Па шмркају како скоро нису,
И шапуће ко је коме близу:
»Ми смо трице и кучине, брато!
— Овај пример то је сухо злато;
Запамтимо како радит ваља,
Како ваља наћи се код краља!«

Вештина владања

»Овим родом« — рече негда
Један везир брадати
»С врло мало мозга можеш
»Лепо, красно владати.«

То су чули, запамтили
Везирчићи брадати;
Па пробају истим родом
И без мозга владати.

Гроф Ђула

Ову му је оду написао мађарски лист
»Borsszem Janko)«

У гроф Ђуле глави негда
Зазујао мисли рој,
И он звекну мамузама
И накриви шешир свој.
»Сад је моја влада, — луд бих човек био
Том приликом кад се не бих прославио.
Морам окупират
Не би л' славе стекô...«
И тако је учинио
Као што је рекô.

Мало кашње, а гроф исти
(Чему нико нек с' не диви)
Замисли се, замисли се,
Али шешир не накриви.
»Аратос ти Босне у скупом оквиру!
Боље да смо дома седели на миру.
Овај ће нас дефицит
Завести далеко.« —

Па тако ј' и било
Као што је рекô

Али време иде,
Не зна стајат с миром!
Гроф већ не зна ни сам
Како ће с шеширом.
»Ишту милионе, — Ördögadta, друже!
Ал' куд оде јуне, нек иде и уже.
Па нек им се даду
Ја их нисам стекô.«
И тако је гласао
Као што је рекô.

Шта је опет сада;
Шта то опет значи
Гроф дубоко шешир
На чело навлачи.
Траљави изгледи, — на добро не слуте;
Добро ј' мени тражит у Теребеш путе,
Од така пазара
Бити подалеко«
— И тако је учинио.
Као што је рекô.

Оле Вилем

Деведесет навршио с' лета,
Честита ти велик део света.

Круна ти је од алема прави';
И мудар си и примерне нрави

Умереност у теби је света, —
Ти не идеш тражити балета.

Ниси жустар, мир ти с миром гове;
Не бројиш се ти у пустолове.

Чим се смркне, а ти лежеш спати,
А устајеш зором у шест сати,

Раскалашно нит' певаш нит' свираш;
Са државом ти не ва-банкираш.

Ти не фарбаш веркове ни браду,
Нити много мариш за помаду.

Мирољубац, мира дајеш свакоМ, —
Тако стојиш и с Августом баком

Теревенка здрављу ти не прија,
Полиција ноћу те не вија.

Ти не волиш, као неки ђаци,
Шалабазат ноћу по сокаци'.

Једном речи: Оле Вилем знаде
Какав пример ваља му да даде.

Ко је такав, свак нек му се диви,
Сви рецимо: Бог нек га поживи!

Дуго срећан био у Берлину.
Не морао пити медецину.

Хвалио се са добрим стомаком,
Са прозора гледао сокаком.

Пехар никад не држао косо —
А оно остало —
    То ј' Бисмарков пос'о.

VI

Заробљен лав

(Из Петефија)

Место древних шума и пољана светли',
Место свежа зрака у кавез га метли.

У гвозден-решетки, у тесноћи мора
Мироват господар широких простора.

Ман'те га се, ман'те, остав'те му мира,
Грех би био преки да га когод дира.

Кад су га већ људи у тамницу стисли,
Кад нема слободе, нек бар о њој мисли.

Под дрво не може, то му се не даје,
Пустите га барем нек му на сен стаје.

Као камен стоји у срамном сужанству,
Ал' гледај га, па се чуди достојанству.

Могла му је сила слободу узети,
Ал' он оста јунак и сад оком прети.

Као пирамида громоран је стао,
Пирамида с ко̂м је негда друговао.

И сад му се јоште пред очима чине
Јуначке красоте миле домовине.

Онај силни самум, оно чудо живо,
Са којим се негда често утркиво̂.

О та мила места, о времена стара!...
Ал' ево ко иде, ево му чувара.

Продере се на њ' га, прутићем га шину,
Разгони му, јадном, сећања милину.

Прут над њиме влада, прут и ова жгеба,
О богови силни великога неба!

Зар је тако пала та поносна слава,
Зар таква срамота да га уништава?

А забленут луди пук около стоји,
Још из свега гласа смеје се гдекоји.

Како смеш писнути, ти кукавче мали,
А да груне снагом и кавез развали.

Да разјарен скочи, хеј, тешко си теби,
Ни пако̂ ти душе преотео не би!

Сужна рода

(Јов. Арањ)

Тужна рода чами сама,
Под леденим зидинама,
Весело би полетила
Преко горе,
Чак на море; —
Еј, ал' су јој одрезана крила.

На нози се диже дугој,
Час на једној, час на другој,
Ал' не може да полети,
Мења тако
Свеједнако;
Сврши л' то ће изнова почети.

У даљину радо гледа,
Ал' високи зид јој не да;
Па забоде кљун у крило.
Шта да гледи!
Ништ' не вреди!
Све је тесно, хладно и немило.

На небо би гледат могла,
Ал' шта би се тим помогла!
Небом лете срећне роде
Топлом крају —
Завичају;
А она ће и скапати овде.

Чека, чека, не би л' како
Порасло јој перје лако,
Па да пр'не тамо горе
У висину,
У ширину —
У слободе оне зрачне дворе.

Хладним дахом јесен дише,
Све се роде отселише.
Само једна она сужна,
Усред стена,
Заробљена,
Остала је остављена, тужна.

Сад је нова туга пали,
На близу се чују ждрали;
Не виде се, тек се чују, —
Тужна, знаде
Шта сад раде —
И они се дижу да путују.

Сву је снагу сакупила,
Не би ли је дигла крила.
Да је крил'ма перје лако,
Ал' би ласно,
Ал' би красно,
Полетела, ал' како ће 'вако!

Сужна родо, спусти крила,
Не изгледај перја мила!

Бог ће ти га скоро дати,
Ал' ће худи,
Кивни људи,
Опет ти га ишчупати.

Стари и млади

(Хервег)

Млад си, луд си, — ћути, сине,
Ми смо стари, ми смо вође!
Чекај док те плахост мине,
Чекај док те пламен прође!

»У младости ко си, шта си?
Неискусан у све ствари,
Док те мудрост седих власи —
Чистим сребром не подари.

»Ћути, драги, трпи немо,
Одреци се свег' у свему,
Док те најпре окујемо,
Па шат после будеш чему!«

Хајде, хајде, мудри стари,
— Бог вам дао дужа вида! —
Прошлости сте ви чувари,
Ал' будућност ко да зида?

Камо вама тврђи стуби?
Куд би без нас ваши дани?
Ко ће да вам кћери љуби?
Ко ли да вам оџак брани?

Не исмејте црне власи,
Ни те жеље разгрејане,
Лепо ј' сребро што вас краси,
Ал' из мрака дан освäне.

Није младост вредна смеха,
Па ма како нагла била;
Сећајте се само греха,
Што га ваша скромност скрива!

Две песме

(Петефи)

Песма паса

Хладан ветар хуји,
Дркће дола, брег;
Падају близанци
Зиме: киша, снег.

А шта нам је брига
Под огњиштем ту?
Ту хвалимо нашег
Госе доброту.

Код нас није части,
  Ал' није ни пост, —
Баци нама госа
  Увек коју кост.

Но кад стане бити, —
  Батина је зла,
Али — на псу рана,
  На псу зарасла.

А кад се отсрди,
  Он нас позове, —
И лижемо опет
  Ноге његове.

Песма вукова

Хладан ветар хуји
  Дркће дола, брег;
Падају близанци
  Зиме: киша, снег.

Нигде мало крова,
  Празно, пусто све,
Нигде мало џбуна
  Да нас покрије.

Глад и зима гоне
  Па се надмећу,
Ко ће дати већу
  Патњу, несрећу;

А и пушка вреба
Неумолива —
По беломе свету
Крв нам пролива.

Глад и зима рана
Другови су зли, —
Никад мирна дана...
Ал' смо слободни!

Песницима XIX столећа

(По Петефију)

Нек се нико не потхвата лудо,
Лакоумно ових струна свети';
Грдан терет свако прима на се
Који мисли песат започети.
Ако не знаш ништа друго каз'ти
Него радост и бол срца свог,
Ниси нуждан ни роду, ни свету,
Кидај жице — опростиће Бог.

Ми блудимо по пустињи грдној,
Кô Мојсије у времена љута,
Бог му даде стуб од огња жива,
Да му народ сасвим не залута.
Такве стубе, такав огањ живи
Шаље небо и данашњи дан —
За песници данас иде народ,
Иде народ у свој Канаан.

Напред, дакле, који има гласа,
Напред с родом, ви свети јунаци.
Проклет био ко се боји мука!
Проклет био ко заставу баци!
Ко застане, ком срце застрепи,
Нек га бије и клетва и срам, —
Који гледећ' где се народ бори
Одмара се у залађу сам.

Има данас и лажних пророка,
Што су усклик до небеса дигли,
Који веле да смо већ на мети,
Да смо земљу обећану стигли.
Лажу, лажу, гадно лажу, подло —
Нит' им може веровати свет,
Кој' и данас, гладан, жедан зебе,
Носећ' трнов на темену сплет.

Истом онда кад обиље проспе,
Свакомсвоје потпуно и равно,
Кад за столом права и слободе,
Сви будемо гостили се славно,
Кад кроз сваки прозор сунце сине,
Казујући да је духа дан:
Онда истом реци да си стигô —
Ту је мета, ту је Канаан.

Али донде одмарања нема,
Борба, терет нека зноји људе,

А живот нам можда неће дати,
Ништа дати за големе труде!
Ал' у смрти награде ће бити,
Тихе сузе накитиће гроб; —
Тад нек пева што ком срце жуди,
Онда може, кад не буде роб.

Елегија топу

(По М. Какашу)

Страшна, силна рупо, праоче пушака,
Смрдљив запушачу пакленог бардака!
Окрени ми ухо — (ухо, немој уста)
Да ти певам славу што нам је до густа.

Јер, во первих, ти си господство големо,
Морамо те славит, да ти с' улажемо.
А ја сам поета управ од те струке,
Што такој господи љубим ноге, руке.

Вилинска си стаса од пете до главе,
Молери нам такве херувиме праве,
Да си мало бељи, реко б' да си вила,
Два округла точка, два вилинска крила.

Па каква си гласа, ко би те надвикô,
Ко би ти доказô, нико, никад, нико...
А ко чује тога дивнога певања,
Ил' на земљу пада, или ти се клања.

Ти си пан на свету откако те знамо,
Велики и мали сви тебе слушамо.
На чијој си страни, тај имаде право,
Други мора ћутат ма га однô ђаво.

Од твог мњења нема јачег аргумента,
То ће посведочит цела регимента.
Ти си душа рата, ти си отац мира...
Правда и неправда на те апелира.

Теби је свејedно зашто с' који бране,
Ни на кога нећеш бацит мекше тане,
Сребро или злато, тирана ил' роба,
Ти не бираш много, радо чистиш оба.

Наумиш ли куда, не знаш много шале,
Капија се руши, а шанчеви вале,
Кад те човек чује, све зуби цвокоће,
Хоће да се скрије! — Да видим како ће?

Онај светски језик за све скупа људе,
О чему пророци тако много гуде,
Ти си га изумô, ох ти гвожђе немо,
Ти си тај словослов ког сви разумемо.

Ти си постô патрон у свију нација,
Ти си владарима ултима рација.
Сад сам те опевô, — ти господство слепо,
Ал' награде нећу — захваљујем лепо!

У поноћи

(Хервег)

С поноћни духови ја корачам лако
По празни' улица', где с' тишина лева,
Свет је овде певô, викô, псовô, плакô
Још пре једног часа, — сад се опет снева.
Куд се жубор, вика и весеље дело?
Нит' ко више плаче, нит' ко више пева!
И бригу ј' понело сунце кад је село, —
Свет је трудан јако — нека га нек снева!

Мржња и зловоља у мени се смири,
Кад замакне данак, а спусти се вече,
Месечина блага по свету се шири,
Тихо пада макар на увело цвеће,
Немо као звезда, као гласак лако, —
Кроз просторе ове душа моја лета;
Кâ у себе саму удуби се јако
У претајне снове спаваћива света.

Сенка моја мене кâ увода следи, —
Ја се нађох некој тамници на врати';
Домовино, зашто сина свог увреди,
За голему љубав горко ли му плати!
Тврдо спава, али можда види село,
Њиве своје, поља, — те с' на њих осмева —
Ил' можда му врело ловор кити чело —
О слободе Боже, пусти га нек снева.

Преда мном се диже палата голема,
На гримизном одру видим неко спава
Куд се овај у сну тако бесно спрема?
Не вара ли лице — мисô је крвава!
Жут је као круна што му чело гњечи,
Коња би да лети, не сме да оклева,
Час од муке риче, час од страха јечи —
О освете Боже, нека га нек снева.

На потоку тамо малена колеба, —
Глад су и поштење овде сакривени;
Ал' тежаку санак спустио се с неба,
Да чемерну јаву слатко му замени;
Сан га дивно вара, разбија му јаде,
Смрзло му се срце на радости згрева,
У колибу малу цео свет му стаде —
Боже сиромаха, нека га нек снева.

Још код једне куће, кâ у неком храму,
Помоли се Богу што ми срце жели:
Ја те љубим, драга, — ал' не тебе саму,
Са слободом увек срце моје дели.
По златном облаку твоја душа плови,
Ја сам у облаку у ком грми, сева,
Код тебе лептири, код мене орлови —
Боже снова, пусти нек ми драга снева.

Звездо, што кô срећа из облака синеш,
Тиха, мирна ноћи, кад пред зору минеш,

Пробуђеном свету не дај врло рано,
Да опази лице моје расплакано —
Земља прве зраке све сузама храни,
Слободу понесу расплашени сани,
А кад свану дани, буде се тирани...
О слободе Боже, све нас сневат мa'ни.

У катане

(По Петефију)

»Овце су ми додијале,
Опанке ми отештале,
Лака ми је та хајкача,
Латићу се бритка мача!
Свирац свира, срце плане,
Морам стати у катане! Хахаха!«

Тако, брајко имаш право,
Баш си красно изабрао;
Красан живот, знам га и ја!
Бог и душа, лепо прија!
Свирац свира, срце плане,
Стани, брајко, у катане! Хахаха!

Катана си, имаш »части«
Можеш пити, можеш јести, —
Како не би? — Плата ј' јака,

На пет дана три шестака.
Свирац свира, срце плане,
Стани, брајко, у катане! Хахаха!

Кад одужиш егзецира,
Тад на стражи имаш мира.
Је л' ти зима! Лези спати,
Па ћеду те угрејати.
Свирац свира, срце плане!
Терај, брајко, у катане! Хахаха!

Ако ти је дугме спало,
А што ти је до тог стало,
Тур ти може прашан бити, —
Каплар ће га испрашити.
Свирац свира, срце плане,
Стани, брајко, у катане! Хахаха!

Па те љубе, гледе у те,
Мио си им, чувају те,
Утекнеш ли, не помаже,
По целом те свету траже.
Свирац свира, срце плане,
Стани, брајко, у катане! Хахаха!

Кад те врате, браћа сама
Чекају те с шибљикама,
А ти трчи, стани, иди,

Како ти се боље свиди.
Свирац свира, срце плане,
Стани, брајко, у катане! Хахаха!

Кад ислужиш сву параду,
Велики ти опшит даду,
Па кад немаш другим чиме,
Покрити се можеш њиме.
Свирац свира, срце плане,
Стани, брајко, у катане! Хахаха!

Славуји

(По Беранжеу)

Ноћ се шири по немирном граду,
Ал' још врви бујни комешај;
Мене зову да ми лека даду,
Мирни часи у природе рај.
Овде, овде, где поток жубори,
Растворе се осећања сва.
Милина је у зеленој гори —
Појте, славји, што бих певô ја!

Твоја песма твојој драги слађе,
Не ид' с њоме у тај бурни град,
Где се лако слатка љубав нађе,
Ал' још лакше невера и јад.
У том бурном, у том граду дерном,

Пропало је чистих срца тма;
А ја чезнем за љубави верном —
Појте, славји, што бих певô ја!

И тамо би слушали вас људи,
Ал' кам' срце да пригрли сласт!
Тврд је онај среброљубац худи,
Што га ноћу будног мучи страст,
Што се плаши истог сена свога,
Што га једе и пакост и стра'
Кад ја шећем духа слободнога —
Појте, славји, што бих певô ја!

Слободни сте, останите о'де,
У красоти зеленила тог;
Онде нема среће ни слободе,
Оданде се отселио Бог.
Мрке страже, вериге и мачи,
Што чувају стародавна зла,
А овде се никад не облачи —
Појте, славји, што бих певô ја!

Благо мени у овој самоћи!
Дивно место, дивно миран час —
Прижељкујте у тој слаткој ноћи,
Нек се топи све у један глас.
Ој природо, свети су ти двори,
Благо сваком ко уживат зна;
Ту ћу чекат док зора зазори —
Појте, славји, што бих певô ја!

Славуји

(Беранже)

Ноћ је пала по бурном Паризу,
Санак леће, уморнике тражи,
Идем вани, зелен луг је близу,
Идем да ме тишином оснажи.
Тамо, тамо, где ћу мирно лутат,
Куд ме птице својим певом маме
Ја у ноћи волим само ћутат,
Ој славуји, ви певајте за ме!

Ту се пева она љубав верна,
Којом живе чеда распевана,
Штоно беже од Париза дерна,
Где је љубав за два, за три дана,
Љубав блудна господ'чића худи',
Љубав мазна додоласте даме,
Срце моје другу љубав нуди —
Ој славуји, ви певајте за ме!

И Париз би глас вам слушô лепи,
Ал' чије би срце раздрагали ?
Каматника што сад будан стрепи:
Да му лупеж кућу не провали ?
Који броји своје пусто злато
Сад у ноћи, у светињи таме ?
Кад је мени много више дато —
Ој славуји, ви певајте за ме!

Не идите у те градске кланце,
Не идите у дворове беле,
Где силници златне носе ланце,
Ланце носе па ланце и деле,
Остав'те их на краљеву прагу,
Остав'те их нек у ропству чаме,
Ја уживам слободицу драгу,
Ој славуји, ви певајте за ме!

Благо мени у зеленом лугу,
Где се груди у слободи шире,
Ја сам срећан у птичијем кругу,
Пијућ' њина гласа миомире.
Природу сам загрлио бујну,
Њен загрљај диже ме, крепча ме!
Ту ћу зору дочекати рујну —
Ој славуји, ви певајте за ме!

Егзекузије

(По К. Т.)

Зла времена, новца нема,
Нема »кшефта«, престô ћар,
Данас, сутра и мене ће
Походити добошар.

Растуриће редакцију,
Преметаће ствар по ствар,
Па ће викат: Ко да више,
Ево тесте, ево пар!

Овај орман, ове књиге,
Овај чибук, ћилибар,
Све ће редом да распрода,
Да распача добошар.

Кад се књиге распродају,
Нашто онда полице!
Претплатници не долазе,
Па нашто ми столице!

Продаће ми огледало,
Овај лењир, овај сат, —
Наћи ће се ко ће купит,
Чивутин је добар брат.

Продаћеду све што имам,
На продају биће све,
Само ово моје перо, —
Ово перце никад не!

И-а

(По немачком)

Магарац је мислио у себи:
Што ја овај терет стровалио не би'?
Па мислећи тако у бригу се дао,
Од бриге се склоцô, сав је олошао;
Ал' чим дође госа па повика: Шта?,
Пуле ти се скуњи па рикну: И-а!

Пролажаху дани и године многе,
Магарету често поклецнуше ноге,
Од туге се напô, преко и уздуж,
Ал' чим дође госа па повика: ћуш!
Та не рече само, већ и ћушку да —
Магарац се скуњи па рикну: И-а

Док је стењô, стењô, — док је врдô, врдô
Наједаред пуле завери се тврдо:
Нећу се ја стидит, нећу се женират,
Морам се потужит, морам протестират!
Ал' чим дође госа па повика; Шта?!
Магарац се скуњи па рикну: И-а

Тако ми је дурô у бризи, у беди,
Тако оматори, ослаби, оседи.
Коме нема среће, томе нема лека —
Тако ј' вукô терет целог свога века;
А јаду му беше олакшица сва,
Што је увек смео рикнути: И-а!

Тако ти је свугде, магарац се пода,
Така ти је судба магарећег рода,
Па га зато удиљ претоваре људи,
Јера му познају магареће ћуди.
С киме има посла сваки госа зна, —
А магарац ћути, ил' риче: И-а!

Песма о духу

(По ?)

Само да још тога духа
Укротимо силом мача,
Да нас уља демагошка
Не покори, не надјача.
Хајд' војаци, стотине тисућа,
За њим, за њим, за трага му врућа,
Не дајте му власт,
Спасите нам част!

А они слепи пуцају слепо,
Један на другог џебану трате,
Палише куће, згореше села,
Ал' духа нигде да га ухвате.

Последње је ово место,
Ту ће бити птица клета
Та ено га, весô јури,
Као да му ништ' не смета.
Полицијо, десно наше крило,
Покажи се, просто ти не било,
За заслуге сјајне
Спремамо колајне!

А глени духа у скрајњем дому,
Веселим оком гледајућ' сева,
Мотри шпионе, робове, слуге,
Зове их себи па их исмева.

Сад нам више не утече,
Сад нам паде шака,
Сутра ћемо на вешали'
Гледати јунака.
Опколите кућу са свих страна,
Провалите врата окована.
Ено невере,
Где вас презире!

А дух ти скочи у књигу неку,
Ситна су слова, у њих се крије,
А војска стиже, преврће, тражи,
Ту мора бити — јест, али гди је?

Склопите је, па је веж'те,
Сад ће планут књига лепо!
Амо ватре, брже, боље,
Сад ће од ње бити пепô!
Лож'те, пир'те, де, војаци
Сад је добро, сад је баци,
Гле, већ пламти, хај —
Е сад му је крај!

И букти књига и бију искре,
А испред огња нешто попева,
А војска гледи, чуду се чуди,
Скучени разум не разумева.

Али махом испред плама —
Погледај-дер сад!
У злаћеном дивном руху
Скочи јунак млад:
»Не бој се, роде, биће слободе,
Ко с духом пође, најбрже дође!«
Најјачи див
Увек је жив!

Наук.

Не худи му што га гоне,
Кују, пале, секу, ломе,
Њега чува Бог,
Светог духа свог.

Како се духови свете

(По Глазбренеру)

Спавао је цензор у по ноћи глухе,
Ал' чуј шта се оно по долапу рази!
Искочише вити бледолики дуси,
Убијене мисли, смождени изрази.
Уздисаху, мучни, уздисаје горке —
Ао Боже благи, да чудне поворке!
Па наднеше своје измучено лице
Над постељу свога крвника, убице.

»Један гласак рече: »Бранио сам народ,
Искао сам правду, тражио слободу!«

Други рече: »Ја сам опомињô силне,
Крепио сам наде моме тужном роду!«
Трећи рече: »Ја сам био вреле крви,
Измешô сам речи »последњи« и »први«!«
А четврти: »Ја сам тиранију клео,
Жртвовô сам себе, па сам рећи смео!«

»Ја сам дигô барјак слободнога гласа!«
»Ја сам војевао за једнака права!«
»Кнезови су,« рекох, »рад народа само!«
»А ја рекох: »Роб се никад не спасава!«
»Ја сам хтео оборит незакони закон!«
»А ја тражих јадној сиротињи заклон!»
»А ја бејах душман црноперих птица!«
»А ја пљувах траге подлих кукавица!«

Скупише се дуси, сложише се гласи,
Освета се куха на врели' уздаси',
Стоји жубор, врева,—крвник спава, снева,
Освета га гледи како у сну бледи;
Кроз жиле му мили, кроз ухо му цвили,
По души му с' вере, кроз кости му дере,
Па се махом сети — у мозак улети, —
Ох, како је страшно кад се мртвац свети!

Кад у јутро рано цензор се пробуди,
Колајна га чека да му реси груди,
А он у њу звера, мутне очи кочи —
Тако очи гледе кад човек полуди.

— На колајни била и свилена трака,
Таман доста јака за лака јунака,
А кад уђе слуга, господар му виси
О долапу оном — где су рукописи.

Има негде

(По Јокају)

Има негде српске земље,
Ту су људи, — нису свеци —
Нису свеци — ал' су људи...
Једна им је света вера,
Што их ближе Богу пење,
Вера им је чиста душа,
Чиста љубав и поштење.
Држава је крепка, јака,
У њој нема себичњака, —
Нема много, — а то мало,
Што их врашки ланци стисли,
Разбију се о врлину,
Јер већина врло мисли.
На престолу кој' се није
Подигао у висину,
Већ на земљи, где је јаче,
Где је јаче и сталније,
У средини међ' народом
Пустио је чврсто корен,

Kô од Бога да је створен, —
На престолу владар седи,
Изабран је једногласно,
Да довека срећно влада, —
Али владар није грешан,
Он је анђô — зове с' п р а в д а.

Па како је народ срећан!
Ту не проси нико ништа,
Што је чије, то се даде
Са правдиног светилишта.

»Ох песниче, Бог те видô,
Камо земље те?
Камо угла, камо кута,
Где та срећа зре?«
    А к о ј' н и ј е Б о г с т в о р и о,
    М о ј а п е с м а с м е.

Банка

(К о л о м а н Т о т)

Имала сам и ја своје време цветно,
У кудељно доба, оно доба сретно,
Док још нисам знала, хоћу л' бити банка,
Или можда штранга за обешењака.

Лакодушном цвету лако дође мазда;
Ишчупа ме једном мој милостив газда;
Квасили ме, тукли, што су игда знали,
После су ме прали, после су ме ткали.

П' онда, брате мили, ја, шарена банка,
Постала сам прво ћерћелија танка,
Па дођоше неки бели прсти, чили,
Од мене су танке кошуљице шили.

Кошуља сам била, — златно време наше! —
Ал' не траја дуго, па ме подераше,
Просјаку ме даше, те марамом поста',
Брисала сам зноја, крви, суза доста.

После сам се врзла по свету далеком,
Обојак сам била харамији неком;
Жалосна ми мајка, с ким сам у свет пошла,
Ал' тако сам прошла — на вешала дошла.

А џелат ме узе за повоје сину,
А шугаво дете од себе ме рину,
За пећком се кучка окотила, па ме
Метнуше под штенце с мало труле сламе..

А пред зиму дође Чивутин да пита:
Имате ли крпа, имате ли рита?
А где тога нема! — И на моју срећу
Стрпаше ме лепо у Јудину врећу.

Јуда своју врећу у фабрици свали,
Овде су ме, брате, дању ноћу прали,
Након дугих мука омекша ми жица,
Наједаред постах бела хартијица.

Послаше ме горе међ' неке штампаре,
Ударише на ме неке фине шаре,
И од тога доба, и од тога данка,
Нисам више рита, већ сам — хиљадарка.

Сад сам друг банкару и господском соју,
А ови ме воле него душу своју;
И ко ј' пресит свега, тај о мени сања,
И ко круну носи, тај се мени клања.

Та и није чудо што сам таки соко,
Ја сам лудом мудрост, ја сам слепцу око,
(А на многом умљу ја сам мрачна сена,
Окатима многим на оку сам мрена).

Ја сам прва брига, — и једина можда
Циљ, намера, сврха гдеког храброг »вожда«;
Кужна рана прави од менека фластер,
Мноме многи своје поганлуке застре.

Руменило стида преда мноме бледи,
Многи клизне, падне, јер све у ме гледи;
Грехови се смеше, подлост кеси зубе, —
Који вас свет мрзе, мене само љубе.

Па кô што сам прва у кућама блудним,
Тако нисам задња у палатам' судним,
А многи се црнац одрекао »мира«,
Одрекао рода — да менека збира.

У мене су кључи од највиших двора,
У мене су тајне издајних покора;
Где врлина слепи, само за мном ходи,
Ту сам покров срећи, ту сам гроб слободи.

Ако не знаш читат, каз'ће т' сваки ћата,
Да у мени лежи вредност суха злата...
Хаха, хаха, хаха!... Да чудна дивана! —
А ја ти не вредим ни луле дувана!

Животопис велике идеје

(По Јокају)

Нико не зна кад се роди
Вел'ка мисао у самоћи,
Обично су мутни дани,
Тамне, црне, страшне ноћи.

Мајушна се оку чини,
Сви с почетка превиде је,
Ни имена нема свога,
Ни помена од идеје.

Ко је прими? Ко је поји?
Ко јој пружи мрву хране?
Та нађе се погдекоји,
Који љуби сиротане.

Гола, боса снегом прти,
А на лицу ватра жива,
Господски је гоне хрти,
А она се осмехива.

Нема хлеба — она трпи;
Дажд је бије, снег је веје,
Неко вели: Врашко дете!
— Великаши не виде је.

Друга деца лепо просе,
Она оком милост дели;
Друга опет свилу носе,
Ал' њу ни то не уцвели.

Рано рани, много ходи,
Већ помало сви је знају,
Већ је многи радо приме
Кад је други изагнају.

У колиби стече браћа,
У самоћи друга мила,
Сваке ј' зоре трипут јача
Него што је јуче била.

Па све јача, све сјајнија,
— Већ полеће крили брзи —
Сад већ има ко је љуби...
Сад тек има ко је мрзи...

Сад већ лети кроз висину,
— Јато птица уз њу поје —
Сад већ многи за њом гину,
Сад се истом неки боје.

Збори јасно, збори смело,
Збори свето, збори ново,
Са очију спада тама,
Што је мрачни пакô сновô.

Сад је душа умна света,
Устрављени пиљеж врви,
Један поглед па да г' стопи,
Један корак — па да смрви.

И мало се век заори,
И мало се свет затресе,
С неба спадне нешто звезда,
Њезин венац да уресе.

П' онда мирно нова слава
На престолу седи своме,
Противнику б' праштат хтела,
Али више нема коме.

Идем ли ноћу

(Н. Некрасов)

Идем ли ноћу по улицам' тамним,
Кад прође дана тишма, сумор дуг,
Махом ми с' јави тужна твоја сенка,
Бездомни, болни, безаштитни друг!

Срце ми трне, — та откад те знадем
Судба се није на те насмејала:
Твој отац суров — растави те с драгим,
Сузну си руку недрагоме дала.

Добила с' мужа зверовите ћуди,
Замашне руке, — а ти трпет не хте,
Ти разби ланце, — наишла с' и на ме,
Да нам се скупа трнов венац сплете.

Да ли се сећаш кад сам оно болан,
Болан и гладан малаксô сасвим;
У соби нашој леденој и пустој,
Пара ј' из уста ишла као дим.

Памтиш ли оне тугоморне часе?
Знаш ону кишу? Онај сумрак сив?
Син ти је плакô, а ти си му пАром
Грејала руке, — док је био жив!

Ал' није дуго, слабачко створење,
Плакô је, плакô, па га мину зло,
Издахну дете у наручју твоме, —
Та не плач', жено, ништарија ј' то!

Већ сутра можда и ми ћемо тако,
Болно ће тело да превлада глад.
Домадар псујућ' купиће три гроба —
Било па није, па је престô јад!

Седесмо тако свако у свом куту,
Кô да те гледим слабу, бледу, ај!
У теби ј' нека тајна мисô зрела,
Борбу је издô тешки уздисај.

Ја сам задремô, а ти полагано
Најлепше своје обуче одело,
Оде — па дође — и донесе сандук,
Детету сандук, оцу топло јело.

И ми смо јели, заложисмо собу,
Метнусмо покров преко сина твог,
Звонише звона, спустисмо га у гроб.
Ко нас поможе? Случај или Бог?

Ти ниси ништа приповедат хтела,
Ја нисам питô; доста ј' било зла...
Само смо сузним гледали се оком,
Само сам, тужан, скрушен био ја.

Па где си ти сад? Да л' си малаксала
Под тешким камом сиротиње дуге?
Или си пошла оним путем клиским,
Којим су многе жалоснице друге!

Да л' те ко брани? А већ сумње нема,
Да су ти људи страшно име дали,
У мени само подигне се клетва,
Па се опет свали....

На крај шора

(По Петефију)

На крај шора чађава механа,
Трска стрши, глава нечешљана,
Посрнула од тешкога пића,
То је кућа сеоских голића.

Помрчина, цело село спава,
Са торања поноћ откуцава,
А што куца? Мари ко за сате!
Сати бију тек да прозанате.

А у крчми »код Златна бокала«
Разлежу се гласи од цимбала;
Момчадија, шалај, тера кера,
Крчмарица ј' добра — не замера.

»Амо вина, крчмарице плава,
Из бурета на ком мачак спава!
Нек је старо кô мој чукун-дека,
А ватрено као — твоја ћерка!«

»Свирај. Циго, свирај разбибриго,
Има браца у кеси новаца,
Ево једна, ево друга банка,
Играћу ти до белога данка.«

Ал' ко куца на прозор'ма тако:
»Зар ви, момци, не знате полако!
Терај госте, крчмарице плава,
Мој господин не може да спава!«

»Бре, торњај се до стотину врага,
А господин нек иде без трага!
Свирај, Циго, не ће т' бити жао,
Ма ти сада и кошуљу дао!«

Опет неко кроз прозор се вајка:
»Богом браћо, болна ми је мајка,
Па вас моли да се утишате,
Стишајте се, ако Бога знате!«

Стаде дрека, нико с' не одзива,
Заћутала момчадија жива,
Искапише, не искаше више,
Разлазе се кући шапућући.

Просјаци

(По немачком)

»Удели нам, господару,
Глад нам додијала!«
Склепташе ме поред гробља

Нека деца мала.
А ја свакомудео дадох,
А деца се стреме,
Отрчаше па купише
Таки — шећерлеме.

»Не пролази, хранитељу!«
Једна жена виче —
»Зар не видиш болно дете,
Божји угодниче!«
Гледнух дете замотано,
Не видех му лица,
Не видех му из тих крпа
Руку ни ножица.
А кад жена прими дара,
Своју другу дрпа!
»Већ ме рука заболела
Од тих празних крпа.«

На пијаци богаљ плаче,
Од муке се ваља:
»Га смилуј се, добра душо,
На кљаста, богаља!«
А ја дадох што имадох —
Како не бих дао;
Да сам срцем од камена,
Бих се смиловао;
А мој богаљ зграби паре,
— Више не јауче,
Већ отрча у механу
Да ракију суче.

Кад то видех, ја осетих
Јаде непознате, —
»Зар је тако, сиротињо,
Зар да ме варате!
Неће више лажи ваше
Моје срце дирнут,
Неће више варалица
У мој џеп завирнут!«

Тако рекох, одох даље
Уз Дунаво шетат,
Неки старац пође за мном,
Поче ме салетат:
»Нисам никад заплакао,
Ал' сад плакат морам, —
Нисам никад просјак био,
Ал' сад просит морам, —
Умрла ми јединица,
Што ме старца храни,
Сад јој отац, ево, проси,
Да ћерку сахрани.«
А ја сам се насмејао
Па се даље шетô,
Не знам куд је старац от'шô,
Нисам се окретô.

Кад сам опет натраг дошô
Свет се слегô бели, —
Мога старца утопљена
Из воде изнели.

Велики и мали људи

(По немачком)

Вел'ке људе слава тражи,
Мали људи за њом гину,
Ал' и једни кâ и други
Могу с' дићи у висину.

Но велике, кâ и орла,
Своја снага горе врже,
Својом снагом горе стоје,
На своји' се крили' држе.

А малене, баш кâ оно
Лака змија од папира, —
Њих је ветар горе дигô,
И ветар их командира.

Они први лете вољно,
По свом уму и хесапу,
Ове какав ћудљив дечко
Придржава на канапу.

Музине жалбе

(По руском од Ј. П. Полонског

Песниче, јадна т' мати,
Немој ме музом звати;
Страшна је ово врева —
Мени се не пева.

Ја певат не могу!

Куд год се кренем широм бела света,
Свуда ме туга и невоља срета,
Свуда ме срета слика
Патника, гоњеника!
Из ноћи у ноћ, јадни, напразно лутају,
Од извеснога зла к неизвесноме злу.
Не траже вођне звезде сред мрака тог,
Нит' хоће моје песме, нит' хоће луча мог.

И ја угуших гласе сред срца јађана,
И само вргох венац са чела млађана,
И вргох славу, име и све у заборав —
У заборави лежи мој понос сав!
Ја не знам да ли звезда са звездом другује,
Не знам ја за чим месец бледи тугује,
Ја не знам о чем сања зимзелен у гори,
Не знам ја, не разумем шта поток жубори,
Ја не знам, не разумем славујев слатки пој,
Не знам чује л' га ружа — и да л' он пева њој.

Кроз гомиле сам прошла где леност благује,
А радник, патник, јечи, трпи и гладује,
Мршавом руком сузу са чела утире,
Без правде, без слободе полако умире.
Па у тој јадној земљи, што с' топи у зноју,
Ја нисам вид'ла цвеће да цвета по пољу,
Свуда је коров никô, уз коров глад и јад,
А глад и јад је викô: О, камо труд и рад!

Ни сунца још ни зоре, — а тѐжа̂к крен'о плуг —
А док он њиву оре, хтедох му бити друг,
Па кад му слабом руком не могох помоћи,
Стадох га песмом тешит у труду по ноћи.
Ал' тѐжа̂к ни да чује те песме што ја знам,
Он пева своје песме, он пева себи сам.
А ја сам дуго, дуго слушала овај пој,
Народну песму милу и дивила се њој.

А кад је рано сунце разбило таму, мрак,
У неку влажну избу продро је први зрак,
На постељицу тврду где патник лежа сам,
Ту уђох и ја, да му песмицом утехе дам.
»Шта ћеш ми?« рече тужан, суморан као ноћ,
»Ти тешит можда умеш, ал' ниси за помоћ,
Ти имаш лепих речи, ал' реч још није ствар,
Те голе, празне речи, јадан су дар.
Остави избу моју и терет мој,
Међ' богаташе иди па њима пој!«

Ја видех своју немоћ за такве болове,
И одох тамо даље у сјајне дворове,
У срећним двор'ма, мишљах, наћи ћу одјека,
Ал' богаташ ме суров сурово дочека:
»Ху, како ј' проста, тужна, кô да је проклета!
Кам' негдашњег уреса, негдашњег полета!«
А ја му нешто шапнух о злу што народ тре,
А богаташ се брецну: »Та знам ја. знам ја све.

Не спомињи ми патњу, бојим се авети,
А баш ми нису нужни ни твоји савети.
Боље ћеш чинити, иди међ' ту сиротињу,
Кад имаш доста речи, ти теши њу!«
Збогом ми остај, рекох, ти, хладна палато!
Ал' каква ј' ово кућа? Болница, болница ј' то.
Грешница млада лежи; ох, како ј' болна,
гле!
Па горко у сну плаче — и Бога призивље.
А кад се из сна трже, хладно ме погледа,
А кад јој »грех« споменух, она се насмеја.
К њој нико не хте доћи, тој срамној постељи,
Ни брат, ни мати, сестра — сви су је
презрели.
Ја сам се над њом нагла кô мајка над
чедом,
И тешила је песмом и љупким погледом.
Ал' она руком махну кад сузу опази:
»Залуд је, залуд, пусти ме, одлази!
Ја лаковерним срцем у понор улети',
За мене спаса нема, пуштај ме умрети!«

Ја одох том јунаку што с' у сласт урио,
Што ј' ово јадно дете у понор турио.
— — — — — — — — — — — —
Укори моји горки њега су дирнули,
Кô да су хладни ветри у стену пирнули.

Отале пођох даље — све црње и горе —
Замолих тамничаре да врата отворе,

Ту болан сужник стоји кô неки прли сен,
Врелим и бледим челом о стену наслоњен.
Ја сам га добро знала, то ј' сушта доброта,
Тај ни комару није хтео учинит зла;
Пазио ј' где ће стати, да мрава не згази,
А сад — у 'вакој жељи насладе налази:
»Ај, да ми може снага куд воља отима,
Преврнуо бих земљу са људма — скотима,
У крви бих окупô тај скотски завичај,
Да с' иза крви роди људскији нараштај!«

И ти зар мислиш, рекох, слушајућ' његов сан,
Да би из крви сван'о сјајнији, лепши дан?,
И да би друкчи био природин ток,
И да би пелен давô медени сок,
Да гавран не би био грабљив и црн,
Да с ружом не би никô и оштри трн?!!
Мислиш ли збиља тако и верујеш ли том?
А сужник главом клону, кô да га шину гром.
Гледах га како плаче — ноге му клецају —
А издалека чусмо где звона јецају,
Кô да је свету умро и Бог и спас —
И још ми душу кида тај тужни глас —
— — — — — — — — — — — — — — —

Злато вели човеку

(По Јокају)

Ти си на земљи господар,
Свако те зна,

А ја сам мртвац под земљом,
Ништави, прли пра'
Нит' мене когод поштује,
Нит' моје лице сја,
У земљи нема разлике,
У гробу прах је пра'.

Ти ћеш ме кренут из земље,
Из мога мирног сна,
И дићи ћеш ме на земљу,
И ту ћу владат' ја.
А ти ћеш лећи под земљу,
На моје место, да,
И бићеш једнак другима,
Ништави, прли пра'.

Страшни суд

(Петефи)

Преврћем стару књигу светских догађаја,
И на крај дођох, па се питам сам:
Каква је, дакле, повест човечанства?
То сам рад да знам.
Повест је ова крвава река,
Штоно је потекла
Из маглених стена
Недоглед-давнина;
Једнако тече та крвава река,

Све доле амо до данашњег века,
Немојте мислит да се губи, таје —
Једнако јури, јурит не престаје,
Нити ће престат до времена тога,
Догод не дође до мора свога.
Крвава, дуга река до крвавог мора
Допрети мора.
Ја видим да се ближе страховити дани,
Какве још никад није дочекао свет, —
Осећам им лет,
— А данашњи мир?
Кобна ј' то мирноћа, не варајте с' њом,
То ј' она тишина која муњу прати,
А по муњи траје — док не пукне гром.
Будућности тајна, будућности мрачна,
Копрену ти видим којом си застрта!
Па кад бациш огањ слутње за копрену ту,
Ја провидим њу.
А што видим за копреном, то је страхота,
Та страхота срцу ми је радост, милота.
Силни Страор, бог ратова, у панцир ће стат,
Бојнога ће коња, ждрала узјахат,
Завитлаће у десници љути палош свој,
Протрчаће кроз народе,
Викнуће им: Устај, роде,
На крвави, на последњи, на отсудни бој!
Тад ће с' људи у два стана разделити сви,
Добри, што су досад увек гњечени кô црви,
Сад ће да победе, ал' са морем крви.

Али ништа зато, друкче с' нема куд, —
И то ће да буде онај страшни суд,
Што се давно чека, што се давно поје,
Што га ј' Бог обећô кроз пророке своје.
Тада ће утонут врашке силе престо,
А настаће право, вечито блаженство,
Рад ког неће нико морат горе у рај ићи,
Јер ће рај са неба сам међ' људе сићи.

Парип и магарац

(Хајне)

Прохтело се духу новијега века,
Да и саму пару у окове баци,
Ватрењача лети, лети као муња,
По гвозденом путу, својој тоциљајци.

Па јурећи тако, грмећи кô пакô,
И звиждећи прође поред неке паше,
Где парип зеленко поносита створа,
И до њега луди магарац стајаше.

Узвереним оком парип гледа чудо,
Како пара вози. То га тешко смути.
Уздрхта се, тужан, па ће тихо рећи:
«Јест', тако ми сунца, ово на зло слути!

Пара кола вози, читаву поворку!
То ме мора болет, то ме мора једит,

Да ми није длака од постанка бела,
Од брига би сада морао оседит!

Ово чудо прети целом коњском роду,
Пропаст наша иде у најбржем трку;
Кожа ми се јежи, и ма да сам белац,
Опет зато гледам у будућност мрку.

Та ова је хала од нас много јача,
Ми ћемо изгубит и самог јахача;
Ко би с' клипка вукô са гвозденим дивом,
Свет ће с' отсад служит са локомотивом.

А кад једном људма већ не устребамо,
Како ћемо проћи, то унапред знамо.
Ко ће да нам храни тело изморено?
Онда збогом, зоби, онда збогом, сено!

Залуд ћемо тражит помоћи међ' људма,
Камено је срце у њиховим груд'ма,
Одбиће нас круто од својих јасала
— Ох судбино горка! — а глад није шала!

Ми не знамо зајам дизати на браду,
Не знамо ни красти кô што људи знаду!
Не знамо ни ласкат кô човек и псето —
Кожодер нас чека, то је као свето!«

Овако је парип уздисао горко,
Смишљајући јаде што му судба справља

А магарац луди безбрижно је гледô,
Грискајући мирно зеленога чкаља.

Ушима је макô, репом завитлао,
Њушку је облизô, па се насмејао:
»Нећу да се бринем, нек се брину луде,
Данас ми је добро, сутра како буде!

Коњма је, дабогме, сван'о црни петак,
Неће издржати те горке ударце,
Ал' за нас је друго, наша ј' срећа боља,
Она ће сачуват нас смерне магарце.

Што год има коња, сви да изгинете,
Било па и није, да чудне ми штете!
Магарци су свету увек нужда жива,
Нас не мож' заменит ни локомотива.

Нек измисле људи још тисућ' машина,
Нек их носе крила небу до висина,
Нека пара звижди, није брига мени,
Магарац ће увек остати на цени.

Бринуће се небо за магарце своје,
Који увек мирно и покорно стоје,
Који дужност врше, ма да их и туку,
Мирно људма вреће у млинове вуку.

»Млин самеље брашно, неколико џака,
То ја носим кући (леђа су ми јака),
Па ето ти лепе хране за јунака,
Ето људма хлеба, кифли, земичака.

»Теглићемо верно, касаћемо мирно,
Нећемо се плашит људских удараца,
И тако ће лепо, у природном току,
Постојати увек племе магараца.«

Морал

Престало је доба витешкога зора,
И поносни парип сад гладоват мора,
А магарац луди, он се кроз свет проби,
Он ће увек имат и сена и зоби.

Мој савет

(По Јулију Хамеру)

Повери се звездам', звездам' у висини,
Кад ти душу продре горких јада рој;
Оне су ти близу у даљној даљини,
Кад ти је далеко понајближи твој.
Ако имаш суза срцу у дубини,
Кад не види нико, исплачи се тад,
Ал' пред људма буди, нека им се чини,
Кô да не знаш шта је туга, бол и јад!

Пуштај худе људе нека те осуде,
Гора и самоћа нек ти буде лек,
Па ћеш с новом моћи светој цели доћи,
А неће ти празан прохујати век.
Пази чим ћеш знати сам пред себе стати,
Победу ћеш носит сам у срцу свом,
Али човек, брат твој, никад не сме знати
Како ј' тешка била борба духу твом.

Је л' ти добро дело успеха донело,
Ти покушај даље, би л' још боље знао,
Ако с' нашô кога сродног, искренога.
А ти хвали Бога што ти га је дао.
Па кад слатка суза покваси ти ока,
Дочекај је лепо, буди срећан с њом,
Ох, ал' немој бират завист за сведока,
За сведока срећи, усхићењу свом!

Саможивце презри душом части пуном,
Сећај с' да су људи, да си и сам прах;
Немој да застрепиш ни пред којом круном, —
Само црну савест наилази страх.
Помисли да таме и од тебе бољи,
Да насиља људска ти не трпиш сам,
Поклони се Богу и Божијој вољи,
Ал' човеку с' клањат, реци: то је срам!

А кад падне трње туге понајцрње,
И живот ти заспе искушењем злим,

Тад Бога помени, њему се окрени,
И расправљај само собом и са њим.
Трпи муке љуте, ал' уста нек ћуте,
— Како ј' други умро, можеш и ти мрет —
Мора л' бити — свисни, — али срце стисни,
Само нек ти тугу не зачује свет!

Прича о горкој нужди и о изобиљу

(По немачком)

Био један брат и сестра,
Не знам ко је крив,
Сестра ј' била лоше среће,
А брат бесан див.
(Свашта треба трпет немо;
Божја ј' воља — па шта ћемо!)

Брат је имô другу мету,
Сестра други циљ;
Сестра с' звала горка нужда,
А брат изобиљ.
(Свашта треба трпет немо;
Божја ј' воља — па шта ћемо!)

Сестра ј' брату робовала,
Робовала од вајкаде,

Трпела је горке јаде,
Ал' брат срца не имаде.
(Свашта треба трпет немо;
Божја ј' воља — па шта ћемо!)

Брат је сестру љуто био,
А презирô сузе њене;
Отимô јој кору хлеба
Из деснице измождене.
(Свашта треба трпет немо;
Божја ј' воља — па шта ћемо!)

Век за веком јаде броји
Како братац сеју пати —
Кад ће престат јади твоји,
Докле ћеш му робовати!
(Свашта с' мора трпет немо;
Божја ј' воља — па шта ћемо!)

Свачем мора крајак доћи —
Ево краја јада тога:
Једног јутра сеја скочи
Па — удави брата свога...
(Свашта с' мора трпет немо;
Божја ј' воља — па шта ћемо!)

Звезде

(Беранже)

Ти ми рече да су наше коби,
Наши дани о звезде скопчани.
— Јесте, синко, ал' им тама злоби,
Па нам често гледати их брани.
— Али негда бистро око твоје
Њине знаке растумачит знаде — —
Каква ј' она, она звезда што је
Сјала, сјала, а сад доле паде?

Издахн'о је један човек, сине,
Ето му је звезда малаксала,
Баш је певô, срећан од милине,
У средини мила круга мала;
Грлио је пријатеље своје,
Чашу испи, Богу душу даде — — —
А гле, опет једна звезда што је
Сјала, сјала, а сад доле паде!

То је била невестица млада,
Мило чедо у самоме цвећу,
Пуно срце убавога нада,
Сутра јој се мили свати крећу,
Скоро би се загрлили двоје,
Већ јој девер зелен венац даде — —
А, гле, опет једна звезда што је
Сјала, сјала, а сад доле паде!

А, мој сине, та је звезда сјала
На врх виса пурпурнога сјаја,
Пуно ј, пусте лажне славе брала,
Сад већ нема за њим уздисаја.
Многи даше крв и добро своје,
А он горко захвалити знаде — — —
А гле, опет једна звезда што је
Сјала, сјала, а сад доле паде!

Та је звезда господског слуге,
Трепетлица престолског виса, —
Ни за њиме нема данас туге,
Где ће народ оплакати лиса!
Још се и сад многа чела зноје...
Да л' ће други да залечи јаде? —
А гле, опет једна звезда што је
Сјала, сјала, а сад доле паде!

Био ј' богат, срца племенога,
Златне речи, милостиве руке,
Био дика, понос рода свога,
И одбрана сиротиње пуке.
Око њега плачна лица стоје,
Ко ће сузе да отаре саде? — —
А гле, опет једна звезда што је
Сјала, сјала, а сад доле паде!

Тону звезде сила и царева! —
Чувај, сине, чисте своје груди!

Пуно ј', синко, међ' звездама плева,
Ретка ј' душа што с' о правди труди.
Не отимљи с' из присене своје,
Да са сјајем не сабереш јаде —
Шта су сјаји? — Ено, звезда што је
Сјала, сјала, а сад доле паде!

Силници

(По Боденштету)

Силници могу распрострети страву,
Народе оборит да приклоне главу,
И пустим златом купит пусте слуге,
Њихове хвале и њихове руге,
Сведоџбе лажне и гласове криве,
Усклике јадне и јадне дозиве, —
И могу купит привремене сјаје,
И ону славу која се продаје.
И могу руљи опсенити очи,
— Ал' свест угушит неће никад моћи!
Јер на дну срца лежи тежња јака
Што правду тражи, а бежи од мрака, —
Пук је не зна таки умом разабрати,
Прво је само осећањем схвати.
Ал' кад се правда прене и разбуди,
Онда од робља постану све људи —
И сама с' руши, опсенарска зграда,
А народ гледа како сила пада,

Презире силу што јој дух извећô
И смеје с' кипу пред којим је клечô.
Загрли своје вековечно право,
И чуди с' што је тако дуго спавô —
А пред њим тају ти силници худи
Кô густа магла кад зора заруди,
И срећа сване пред јуначким родом
Кад само дахне правдом и слободом...

Сложених народа склад

(С немачког)

У Монакову и сад виси,
На једном грдном ланцу,
Један тежак кам:
Опклада ј' негда била,
Тај сињи камен тешки,
Краљ га је дигô сам.

Ал' остало ј' још много
Ланаца грдних, камења тешких,
Па ко ће у опклад:
Те краљи дигнут неће,
Те дигнут може само
Сложених народа склад!

За слободу

(По Петефију)

За слободу зрелу,
И за љубав врелу
Увек сам ти знао —
За љубав бих свугде
Са животом стао,
А слободо, за те
И љубав бих дао.

Нови Прометеј

(Минајев)

Давно већ гледе народи на свету
Како титан пати прикован о стене,
Како се из магле отима слободи,
Да и њему сину те милине њене.

Кад тамо на југу премалеће гране,
Њега тужног крије духоморна тама,
А сметови љути шибају му лице,
Мрзне му се, мрзне крвца у жилама.

О његове груди удараху силно]
Вихари и ветри вековечне зиме,
А ледено сунце, на сумраку лежећ'
Дркћући је тужно дремало над њиме,

Тело му крваво од тешка синџира,
А на модрој усни замрзô се смеј;
Хтео би се дићи, ал' то боли љуто, —
Тако ј' кроз мрак гледô тужни Прометеј.

Гледао је тамо укоченим гледом
Преко пустих степа у срећнији крај,
Где је тако мило, где је тако топло,
Где је тако диван онај жарки сјај,

Где слободни људи, кâ птице у гори,
Уживају Бога, уживају дан,
Па му горка суза кану преко лица,
— Ах, тешко је, тешко бити окован!

Трпео је тако тисућлетне муке,
Отрован проклетством најгорчих горчина...
... Наједаред зачу ове дивне речи,
Као да се труба ори са висина.

»Жао ми те, жао, сине земска праха,
Праведноме гневу додијô ми јад,
Не бој ми се више, стреси ланце тешке,
Робовô си доста, — слободан си сад!«

Умукнуше гласи. А кроз маглу блесну
Слика бога Зевса зраком обасјана;
И у томе трену попуцаше ланци,
И јасним звекетом спадоше с Титана.

II

И нови свет се, ево, пред њим створи,
Љубави, братства и уздања свет.
Смрзнута крвца загреват се поче,
И дух слободе диже пред њим лет.

Вековне ране видаху се саме,
И Титан пође у живота жар,
Да у мушкој борби живи и ужива,
Да загрли душом пружени му дар.

Ал' он је свикô носит ропске ланце,
И привикô се оној црној ноћи,
Па му је мучно у том новом свету,
Блесак слободе засени му очи.

Њега светлост страви, слобода га дави,
И све му прети невидовна коб,
Он од људи преза, он се друштва боји,
Њему се чини да је сад тек роб.

Животни звуци нове су му стреле,
Кâ звер се крије, тражи мрак и ноћ,
Не може да свикне стисак братске руке,
Не мож' да поднесе своју нову моћ.

Он тражи зиму на коју је свико,
Он тражи стену, своју стару коб,
Он тражи ланце, — бежи од слободе,
А зашто?... Јер је дуго био роб.

Он 'вако шапће: »Аој Зевсе силни,
Ја не знам бити међ' својима свој,
Мени не годи живот у слободи,
Ох, врати ми натраг стари оков мој!

Прикуј ме опет о камен, о стену,
Ја сад већ само тако живет знам!«
А Зевс ће рећи: »Самртниче јадни,
Нека ти буде како хоћеш сам.

Ни моја сила не може га спасти
Ко таму воли већма него дан...«
И опет Титан на кавкаској стени
Векове броји, мучен, окован.

Деветнаестом веку

(По Милову)

Ти стариш, деветнêсти вече!
Па шта си посвршавао?
Страшне су буре наговестиле те,
Време те тешким болом родило,
Наследио си лепу баштину.
А да л' си је сачувао?
Да л' си је и умножио?
Покажи-де нам дела,
Покажи створа свог!

Јеси ли порушио идолске кипове?
Ил' здеро̂ кринку с лица
Лицемер-гадилу?
Ил' и ти служиш само
Силама тиранским?
Јеси ли стресо̂ ланце
Са људи, с народа,
Да човек може поћи
Путањом влаште моћи,
И клицу Божјег духа
Развијат слободно.
Јеси л' високо диго̂
Заставу истине,
Да њени зраци сину светом,
И благослов јој летне летом,
По свим крајевима?
Па шта си посвршавао?
Бројиш ли само стиске
Робовских песница,
И кол'ко с' пута дигла
Осветна десница,
Кол'ко се пута дигла
Да увек малакше?
Показујеш ли само коња
Парно-гвоздена,
И муњу коју си научио
Да трчи по жици,
Да лети испод мора,
Па јавља њима наш,

А нама њихов јад?
— Ох, то је ништав рад!

Једно је више свега,
Једно је права слава:
Истребит клице зала,
Савладат све што ј' подло,
Што ј' срамно, што је ниско,
Оборит страсти дивље,
Пусто саможивље,
Приближити се Богу
Чистотом срца свог,
Висином духа свог.
Богу,
Који је вечна правда,
Зато с' и зове Бог.

Ти стариш, стариш, веће,
Деветнаести вече;
А дан за даном лети,
А год за годом тече —
Питај се куд си стигô,
Шта си оборио,
Шта ли си лепше дигô,
И боље створио?
Па ако има циља
Живот твој —
Онда се мораш журит, —
Жури се, жур' се, хој!

Част им

(Из Фрајлиграта)

Оном кој' се плугом мори,
Оном кој' се усред зноја
С вали хрве, с ветром бори,
Да захрани чеда своја,
Оном који терет носи,
Кој' под земљом копа руде,
Оном који њиву коси,
Да нам свима добро буде, —

Оном који снажном руком
Маљем бије усред дима,
Који живи својом муком, —
Част и слава њима свима!
И у млину и код строја,
Из ког врела пара куља,
Част им свакој капи зноја.
— Свакој руци пуној жуља!

Част орачу и копачу,
Који живе с труда свога,
И њихову помагачу, —
Ал' се се'те још некога!
Част и њему сиротану,
Који главом својом ради,
И по ноћи и по дану
Умно поље оре, сади.

Част и њему где год био,
Који шири дух и мисô,
Ил' он драме, песме вио,
Ил' за хлебац другом писô;
Ил' рачунô што је право, —
Ил' ронио у старине,
Ил' с катедре упознавô
Старе Грке и Латине!

Јер и с њима с' туга пари,
И њих глад и мука срета,
Јер су и то пролетери,
Који с' пате овог света,
Јер ни за њих нема цвећа, —
И њих боле трудне кости, —
И њих чека иста срећа
У болести — у старости.

Ја се сећам понекога:
По праху је гмизат морô;
А дух му је — искра Бога
Био соко, био орô.
У одаје скривен таму
Провео је век свој млади,
Рука с пером дрхтала му
Од умора и од глади.

Лист по лист је ту он писô
— Док је вани сунце сјало,

Миомиром ветрић дисô
А поље се расцветало;
Док је славја гласак мио
Орио се лугом, шумом, —
Он је снагу истрошио
Надничарећ' духом, умом.

Па ма да га злокоб вија,
Њега није бол помео:
»Та и то је поезија
Јер је живот један цео!«
Он је посô свој отаљô,
Усред борбе рекао је:
Нисам образ свој окаљô
Чинио сам све за своје.

Што је имô, то је давô
Ал' напокон снага паде;
Само каткад грозничаво
Још планути хотијаде.
Не хте спават — ал' се мора,
Хтеде радит — ал' не мога,
Он се сруши са умора,
Дух му прхну тражит Бога,

Већ одавно гроб га крије;
Ту ни крста нити плоче.
Само ветар крил'ма бије
Јецајући од хладноће.

Жена, деца плачу тамо,
Тужна слика, грозна слика, —
Просјацима оста само
Чисто име покојника.

Част орачу и копачу,
И њиховом помоћнику,
И зидару и ковачу, —
И свакоме трудбенику!
Сваком нек се венац плете,
Сваком зноју хвала, дика, —
Заборавит само не'те,
Ни умнога радника.

Дон Кихот

(Из Салета)

I

Дон Кихот је појахао
Свог парипа поуморна,
На његовом дугом лицу
Гори жеља делотворна.

Да је парип његов бољи,
И оружје да је друго,
Он би био друге среће,
Свет се њему не би руго,

Јер он жели слабе бранит,
А неправду гонит мачем, —
Ал' свет овај, кукавица,
Хоће да је гоњен, тлачен.

Место дива и јунака,
Који вешто копље баца,
Не налази никог другог,
Само вође магараца.

Место госпа и принцеса —
Блудне цуре и глупаче;
Тражи премца себи равна,
А налази — ветрењаче.

Он мишљаше свет је светô,
А свет каљав, злобан, грешан, —
Дон Кихот се преварио
И зато је свету смешан.

Па и слуга Санчо Панза
Исмева га, трезна луда;
Себичност га ипак тера
Да за њиме каска свуда.

II

И племенит витез јаше
Кроз столећа, срчан, гневан;
Увек готов добра чинит,
Увек кињен и исмеван,

Свуда варан у свом наду,
Он се ипак у вис пење, —
Зар не знате тог витеза? —
Зове се одушевљење,

Воља му је искра Божја,
Поље трњем обасуто;
Ту он пута крчи донде
Док не призна — да ј' залутô.

Времена су тако ниска,
У њима су ниски људи, —
Што полети у висину,
Том низина криво суди.

За њим каска хладан разум
Све рачуном и опрезом,
Мргоди се, ал' би хтео
Да с' користи тим витезом.

Јаши, јаши, мој витеже,
Нек те потсмех не помета, —
Ти си вредан бољег доба,
Заслужан си бољег света!

Песма једнога сужника

(По Анаст. Грину)

Дајте ми бар књигу да ми дух разгали!
— Нису ми је дали!
Хоће да ми душу жеђу, глађу море...

— Добро, ја ћу дигнут очи моје горе,
И небо је књига, сам је Бог написô,
У њојзи ћу наћи многу дивну мисô,
И утехе многе, вечите и свете,
— Ту ми барем књигу отети не смете!

И ја видим тамо просторе бескрајне,
Кô уздахе чисте невиности сјајне;
Ја видим слободу из одаје тесне,
Видим небо, али кроз шипке железне.

Ја видим облаке где их ветар лови,
А у њима леже Божји благослови;
Не беж'те облаци, спуштајте се амо,
Ја вас видим лепо, ал' кроз гвожђе само!

Видим после ноћи како исток плави,
Па се зарумени, па се закрвави, —
Полумесец бледи од зоре је презô,
Све то, сужник, видим — али кроз железо.

Непогода стаде, — и ја видим дугу,
— Ох, како се дивно опружила к југу,
То знамење мира видим преда мноме,
— Ал' кроз црне крсте на прозору моме.

Видим лист разастрт широкога неба,
Из њега ми душа чита што јој треба;
Не престајем гледат у ту књигу ретку, —
Ја је видим, — али кроз црну решетку.

Ал' зар и та слова, која небо пише,
Зар и томе листу човек цензурише?
Јер мени се чини: најбоље идеје,
Којима се душа промрзнута греје,
Најлепше легенде и најдубљи смисô,
Најславније чланке, најсветију мисô,
Најдивнија места на том листу дивном,
Да је неко руком испрекрштô кивном, —
Гледајућ' кроз прозор слободној висини,
Тако ми се чини!

Стари писар

(По Fl. B.)

Иде јадник лица бледа,
Као авет, — Боже прости!
Коса му је сасвим седа,
Прсти дркћу од слабости.

Ови прсти писали су
Четрдесет пуних лета, —
Данас више кадри нису,
Око не да, слабост смета...

У прашини свога звања
Дочекô је старост саму,
У њега је било знања
Више него у шефа му.

Мањи, лоши дизали се,
— То је ишло брзо, живо;
На груд'ма им крсти висе, —
— Он је само преписивô.

Преписивô док је могô,
Док су биле силе јаче,
А сада је изнемогô, —
Сад нек проси, — а да шта ће!

Кад га видим, тешко ми је;
— А за што је тако пао?
Само зато што се није
Пресавити мало знао.

Рибици

(По Сајдлу)

Ој рибице, мали створе,
Ал' се праћкаш хитро, чило!
Твоја младост, твоја радост, —
Од мене ти просто било!

Ал', дабогме, и ти имаш
Твоје бриге, твоје муке, —
Могу мислит како ти је
Кад на тебе зину штуке —

Но ви рибе, ситне, мале
Од намаме мирне нисте;
Чувај да се не превариш, —
На удици стоје глисте!

Лако ј' вама с удицама,
Мудре рибе од њих беже,
Али има муке теже,
Кад захвате грдне мреже.

Где је среће, ту с' утече,
Та мрежа је врпца сама,
Нема крила, нема кљуна, —
Но шта ћемо са чапљама!

Чапље, богме, гладне чапље!
Али чапље само лете!
Ти је видиш издалека,
Јурнеш на дно, — не стигне те,

Утеха је ваша лепа,
Тешите се, — тако ваља:
Више ј' риба нег' удица,
Него мрежа и чапаља.

Играјте се, рибе мале,
— И ја кашто радо пливам —
Тако, тако, чило, лако, —
Не завидим радости вам!

Завидим вам једно само,
То завидим, Бог и вера —
Што уз воду пливат смете,
Па вам нико не замера.

Правда и Кривда

(По мађарском)

Пође Правда, с њоме Кривда,
Дигоше се путовати.
Правда, Кривда две су сестре.
Зашт' су сестре? — Бог ће знати!

Свакој мајка на пут даде
Сира, воћа, бела хлеба;
Напунила ј' свакој торбу —
За путнике кô што треба.

Огладнила сестра Кривда:
»Скидај, Правдо, торбу своју,
Прво ћемо из ње јести, —
Ред ће доћи и на моју!«

»Хоћу, селе, драге воље!«
Рече Правда без бојазни;
Из њене су торбе јели
Док се торба не испразни.

Огладнила сестра Правда:
»Чу ли, Кривдо, сејо мила,
Скидај сада своју торбу,
Љуто сам ти огладнила!«

Насмеја се сестра Кривда:
»Комад ћу ти хлеба дати;
Ал' ми овај комад хлеба
Једним својим ухом плати!«

Данас ухо, сутра друго,
Реже Кривда сестри Правди, —
Отсече јој језик, руке,
Напокон јој очи вади.

Тако Кривда осакати
Правду дивну, Правду лепу,
Па је тако и сад вођа
Глуху, нему, кљасту, слепу.

Из књиге практичне мудрости

(По М.)

Кад сви ћуте, и ти ћути;
Кад сви зборе, збори и ти;
Међ' мудрима немој луда,
Међ' лудама мудар бити.

Што сви хвале, и ти хвали;
Што сви куде, и ти куди;
С веселима весели се,
Са брижнима брижан буди.

Кад сви шапћу, и ти шапћи;
Кад сви њачу, и ти њачи;
Кад се цело друштво луди,
И ти с' луди и дедачи.

Кад сви жмуре, и ти жмури;
Кад сви везу, вези и ти;
Кад им памет није слана
Ти је немој посолити.

Кад сви скачу као јарци,
Немој ни ти бити јање,
А кад видиш да се смеју,
Удри и ти у смејање.

Кад ђаволу кажу: соко!
А соколу кажу: ђаво!
Немој ни ти друкче рећи,
Па ће свима бити право.

Кад се нађеш с Петром, Павлом,
Не разбирај које ј' боје,
Нити чекај да те пита,
Напред реци: Јест', тако је!

Тако чини, тако ради,
Па ћеш свима угодити,
Па те нико гонит неће,
Па ћеш свима мио бити.

То, додуше, није лако,
А поштено још је мање,
То је срцу стега љута
А души је робовање.

Али зато ове муке,
Лепим, слатким плодом роде:
Тако можеш милост стећи
У светиње и господе.

Бићеш »срећан« ако умеш
Тако врдат, тако шарат...
Само двома... само двома
Не знам како 'ш одговарат:

Једно себи, својој свести,
Друго Богу, кад запита;
А питаће, питат скоро...
Пази само: већ те пита.

Двор од леда

(По Фрајлиграту)

I

Сви сте, рек' би, чули, знате,
О дивоти ледна двора,

Што га смрзла Нева снева, —
Не, не снева, трпет мора,
Санта санту тешко тишти,
Нек свет види зимска стана,.
Где угађа својој ћуди
Једна жена крунисана.

Око двора, ледних кула,
Звиждао је ветар љути —
— Ал' у двору ј' прамалеће,
Које зиму и не слути;
У двору је цвеће, свирка,
Жирандоли, пир и слава,
Ту се врти госпоштина,
Ту се никад и не спава,

Тако траја све до марта
Та дивота ледног двора,
Ал' и руска зима љута
Попустити једном мора, —
Ху, кад дуну ветар с југа,
Па раздрма, па раскрави,
Двор се љуљну, двор се сруши,
И у Неву стрмоглави.

Дахну река, што ј' до јуче
Била цичом окована,
И трпела свога срама,
И лудила дворских дама;

Што ј' гледала дворска чуда,
А морала ћутат мирно,
Подметнути своја леђа,
Да је газе безобзирно.

Раздрага се река Нева,
Као да кликће и попева;
Кроз снегове јури, лети,
Својој цели, својој мети,
Кршећ' траге свога срама,
Развалине зимска двора,
Јурну снажно у загрљај вечно-
Слободнога мора.

II

И народи јесу река,
Река силна, река света,
Која тежи мору своме,
Ал' јој ваше време смета;
И она ће, кâ и Нева,
Да одахне, да се згрије,
Тад ће срушит с леђа својих
Зимске дворе деспотије,

А ви јоште пирујете,
И сневате кô на јави,
Да пролеће не сме доћи,
Да разгрије и раскрави.
Но сунце се већем спрема,

Већ топлији ветар дува,
Зид се топи, темељ плови, —
Од пропасти ко вас чува!?

Ал' се вама јоште неће!
Још вас држи нада смела;
Ви питате сваку санту:
Би л' с' поново смрзнут хтела?
Све залуду! Не мо'ш зиму
Од пролећна створит данка,
А кад санте једном пукну,
Нема леду дуга станка.

Не мож' зима бит довека,
И наша ће јурнут река,
Пак ће хтети, пак ће смети
Полетети својој мети,
Кршећ' траге свога срама,
Развалине зимског двора,
Доћ ће снажно у загрљај вечно
Слободнога мора.

Ко је лола

(По немачком)

Је ли онај лола који нема плате,
Кој' не пузи да му ви звања дате,
На коме је рухо отрцано, старо,
Али зато није ни лаго̂, ни харо̂?

Је ли онај лола који нема крова,
Кој' нема каруца, шума, ни волова,
Кој' не служи своме трбуху, ни грши,
Али дужност своју по савести врши;
Који оре, копа, туђу њиву тежи,
Кад богата трулеж на душеку лежи;
Који знојем кваси суха хлеба коре,
Па још уз то вели: Не дај, Боже, горе!
Кој' је вичан трпет свако чудо живо,
А он неће ником да учини криво;
Кој' се мучи, грби и поваздан пати,
Да порезу грдну за времена плати,
Да се могу лакше купати у меду,
Свакојаки створи што га презиреду;

Кој' поштено сноси сиротињу круту,
Ал' остаје зато на правоме путу,
Не зна своје мисли, своје жеље крити,
А готов је бојак за слободу бити;
Кој' истину љуби, што обећа, даде,
Несрећнијем брату и помоћи знаде;
Који сам захрани целу својту своју,
А не живи никад о туђему зноју;
Који у зло доба мучне дане траје,
Али зато душе своје не продаје;
Кој' неправду мрзи, издајства се гади,
Јер му ј' хлебац сладак што га сам заради;
Који простом душом тежи вишој мети,
А за своје право знао б' и умрети,

Ком поштено срце под ритама бије, —
То ли је зар лола?! — Не, тај лола није!

Знате л' ко је лола — ако нисте знали?
Кога случај луди у благо завали,
Па кроз живот јури кô на коњу бесном,
По широком свету, беснилу му тесном;
Који нема Бога мимо блага свога,
Нижућ' лета млада без икаква рада,
Само сласти лови, само трбух тови,
А од других иште да су му робови!
Знате л' ко је лола? — Ко је »виша соја«,
А никад му доста сиротињског зноја,
Кој' раднику плоде, Богу дане краде,
А никад не каже да доста имаде.
То је лола кога ташта лудост вара,
Да је друкче рођен нег' она »фукара«,
А »фукара« да је само зато туди,
Да му створи свега што му срце жуди,
Да му тако игра како он загуди,
Ил' да буде жртва високој му ћуди.
Знате л' ко је лола? — Ког наведу врази
Да истину, правду, кривоклетно згази,
Који свету лаже да он Богу служи,
А свет види да се с ђаволима дружи.

То је лола, који живо дрво жлеби,
Који своје звање на зло употреби,
Који правду неће, ил' не сме да брани,

И онога кињи ко га хлебом храни.
Који нема срца, нема ни милости,
Који има само своје себичности,
И кошуљу скида коме скинут може,
Где кошуље нема, тамо дере коже, —
То је лола, који није вичан раду,
До јуче се ваљô у лењила смраду,
До јуче је кукô гладан у свом куту,
А данас осван'о у црном капуту, —
Па не скрива лица, већ га диже дигом,
Оно јадно лице с Кајиновим жигом,
Кој' се руга срцу, кој' се смеје слоги,
Ком је онда добро кад кукају многи.
Знате л' ко је лола? — Који има дара,
И да има душе, не би имô пара;
Кој' би могô свога дићи и помоћи,
Ал' се боље плаћа кад му копа очи.
Јест, имаде лола, великих и мали',
— Ето, то су лоле, ако нисте знали!

Није то свеједно

(По немачком)

Ко у воду падне како,
Добрим надом крепит сме се:
У води је пливат лако, —
Испливаће, спасти ће се.

Ал' ко у глиб јурне, клоне,
У том блату грца, грца,
И све дубље тоне — тоне,
Што с' више копрца.

Вода ми је, вода ти је.
Сачувај нас глиба, Боже!
Зла му срећа, који мније
Да с' у блату пливат може.

Младим парнаслијама
(По немачком)

Откако је света, откако је људи
Има неке тежње у човечјих груди'

Многима је земља ниска и мајушна,
Загушна и прашна, каљужна, барушна.

Висина их мами, висина им прија,
Хтели би да лете (па хтео сам и ја).

Реткима је дато (ал' тима је лако)
Лете висом, широм, — ал' то не мож' свако.

Зато опипајмо сваки своја плећа,
Да л' имамо перја, крила за полећа.

Та не мора с' летет, мили моји друзи,
Од бескрилца с' иште — с а м о д а н е
п у з и.

Чаробна је сила

(Оваќо вели Виктор Иго)

Чаробна је сила
У права песниќа,
Не извире она
Из сроќа и слиќа.
Питај повеснике
И старе и нове —
Тај се његов извор
»Независност« зове.

Кртица и шева

(По Гајблу)

Кртица под земљом
Дрема, ћути, зева;
По висини шева
Лети и попева.
Кртица се чуди,
Не мож' то да схвати:
»О, да луда посла,
Летет и певати!«

Реќа

(Од Јулија Хамера)

Улени се брзотоќа реќа, —
У зло доба хоће да с' одмара;

Љута зима то једва дочека,
Пак је следи, душманка јој стара.

Бива, бива тако и са људма:
Дођу глатки, — ал' дремовни, хладни,
Кô да неста срца им у груд'ма,
Пак и они тако прођу, јадни.

Смрзава се уморница тија,
Ал' не вали, све догод су вали.
Чиловање, то животу прија
А мртвило у гроб нас обали.

Ласта ласти светује

(Од Јул. Штурма)

Лети млада ласта свима улицама;
Уморна је с пута, ал' се не одмара.
Где ће гнездо свити? Не зна још ни сама,
С другама се својим о том договара.

Премишљају друге, пак се 'вако збори:
Сад већ свака кућа има свога госта;
Само ено они, ти господски двори,
И колиба ова тај ти избор оста.

На то једна дода: »Окани се двора
И његова сјаја, стубља од мрамора!

Ту ластино гнездо слугадија руши,
Цвркутање наше не годи им души.

Немој ићи даље од колибе ове, —
Птичије певање сиротињи гове;
Она чека ласту под тршчане крове —
Оборит јој гнездо, то грехотом зове.«

Слика садашњега друштва

(Од Пушкина)

По свету пуном луда и суклата,
Где правде немаш, ако немаш злата,
Где се врkоче мајмунска господа,
Изрод и одмет човечјега рода, —
Пуном шпиона, лажних побожника,
Худих робова, што им ланци дика, —
По свету пуном злобе и неверства,
Пуном подлаштва, пуном лицемерства,
Дивљачких жеља, пуста безначеља,
Хода без вида, образа без стида, —
По свету, сад већ у пакленој власти,
Где само порок долази до части —
Да је упропасти....
По таком свету, драги брате, грéмо,
У томе глибу грезнемо, тонемо.

Тал

(Од Хамерлинга)

Шетô у вече Тал,
Знажудним гледом сматрô је
По небу звезда крет.
И спот'че му се нога,
Нуто,
И он је у брљу па͡о.

Ту се, кâ удиљ, свугде,
Нашао неки злобимудрац,
Плиткоум, брзоплет,
Тај одмах на глас поче:
»О славни Тале, о мудри чоче,
Што бленеш у висину?
Која те мука шиба
Да звезде пребрајаш,
А не видиш што ј' близу
Пред твојим ногама?«
Та брзоплетна мудрост
Није пропала,
Свету се допала:
Тала исмејаше
А брзоплету рекоше:
»Ти имаш пра̏во; јесте, тако је!«
И данас тако мудрује
Многи брзоплет
И — верује му свет.

Ал' није тако — велим ја,
Догод у вису буде
И једне светлице,
И једне звездице,
Философовим очима
Увек ће бити ближа
И даљња звезда та,
Ближа нег' она брља
Што му ј' пред ногама.

Султанија

(По Хаму)

Ено ј', ено, у кочијам', —
Златан кавез, рајска птица;
Султанија, и најлепша
Од сто дивних иночица.

Четир' белца тихо иду,
У кроку им достојанство;
Кроз танани вео вири
Лице тако детињасто.

Ено чела, месечина
Поврх бајна перивоја,
Ено очи, чарне очи,
Дивне очи бадем кроја.

Ено рука бела, мала
На јастучку руменоме,

Као љиљан да с' одмара
На жбунићу ружичноме.

Ал' та мала, бела рука
Има моћи тако силне;
Она често мач извије
Из песнице судијине.

Са пресудом везир дође,
Пред султана смерно стане,
Један потпис само треба,
Па да више глава па'не.

Султан хоће већ да пише,
Али ово чедо драго,
Султанија с криоца му
Погледа га тако благо.

И он место смртне казне,
Милост дели несрећнима,
Везир с' мршти, Бог је снажан! —
И у људским слабостима.

Најбољи споменик врлом пријатељу

(Од К. Милера)

Не, тешућ' камен, дижућ' споменик му,
Не, венцем ружа урешујућ' лик му,

Не, лијућ' сузе, — окани се тога,
Друкчије слави пријатеља свога!

Прихвати смело почето му дело,
Отклони сметњу о коју ј' запело.

Јуначки крачај ка његовој мети,
Не бој се трња, не плаш' се врлети;

Његове снове ти приводи јави, —
Тим се покажи пријатељ му прави.

Његовим духом напој своје груди;
Не пуштај да га клеветају људи.

Кога је волô, тога и ти грли, —
Тако се славе пријатељи врли.

Савети и примери

(По Клајсту)

Један је отац деци
Савете само давô,
А шта је успео тиме?
Казаћу вам и то право.

У деци су му мане
Исте што има и он,
Ал' савете другим дават
Знају читав милион.

Кајање

(Ал. Родерих)

Сајмом шета жена, гадна, бледа, сува;
Грозовита слика, да те Бог сачува!

Пролазници ока не скидају се ње
Један другом шапћу: »Гле, то је Кајање!«

А њезине очи лукаво се сјаје:
»Нема тог на свету ко ме не познаје.«

Богиња правде

(По Мих. Витковићу)

На судницама многим
Видиш богињу правде.

Сунцем је обсјат
Узорит појав њен;

Уђеш ли пак унутра,
Шта ли ћеш ту да видиш
— Видиш јој само сен.

VII

ИСТОЧНИ БИСЕР

ПЕСМЕ РАЗЛИЧИТИХ ИСТОЧНИХ ПЕСНИКА

I

Мухамед Шемзедин Хафис

I

Ала нешто да сам море,
 А ти, мила, сунце да си,
Свако јутро, сваке зоре,
 Да се купаш у таласи'!

Или да сам грана вита,
 А ти ружа што је краси,
Ил' бар да сам зрно жита,
 А ти, душо, птица да си!

II

Шта то значи што ми срце
Тако силно, јако бије?
Љубав њему не да мира
Још и данас ка̂ и прије.

А Селмино мило око
На кога се тако смије?
Мене љуби, седог старца,
Још и данас ка̂ и прије.

»Срам те био, стар делијо,
То за тебе више није!«
Ал' младо је срце моје
Још и данас ка̂ и прије

Ни умрети нема каде
Хафис, јербо вазда пије,
А уз чашу љуби, пева,
Још и данас ка̂ и прије.

III

Љиљан бели, белим грлом,
У тренутку слађаноме,
Запево̂ би песмом врлом,
Да одоли срцу своме,
Ал' на близу славуј поје,
— Медом нуди људске груди —
Љиљан цветак задрхто̂ је...
Не сме, не сме да с' усуди,
Већ у мирис песме дева,
Које хтеде да попева.

IV

Кад кроз башту мирис прође,
Мирис твоје косе црне,

Не мож' зумбул да одоли,
Да на ружу не посрне.

V

»С пута! С пута! Бесан човек!«
Људи вичу, свет се клони;
Јаој, то је срце моје,
Које страсна љубав гони.

VI

Кад све што је, суђено је,
Залуд мука, силом ништа!
Суђено је мени пити,
Против томе силом ништа!

Славуј гајем, ружа мајем,
Хафис чашом поноси се —
То је света Божја воља,
Против томе силом ништа!

VII

На тебе сам помислио у ноћи,
Па се намах црна тмина расточи,
Севнуло је, синуло је, грануло,
Лепше него јарка зора с' источи.

Мора санак у то доба, у ноћи,
Да ни теби није пао на очи,
Већ баш онда срце твоје п426нуло
Пламом за ме, усред тамне поноћи.

VIII

Гледај лале и зумбуле,
Безобразне безбожнике,
Шарен-чаше подизали,
Ишту вина руменике.

Глед' устоку, чило момче,
Где залуди ђулистан!
Шапће листу и пупољку,
Из-а-њ ружу мами ван.

С кураном се баш не слажу
Лаке ове дангубице,
Па и смерне моје мисли
Решетају немилице,

Али Хафис бољи куран
Из Селминог чита лица,
Из ње учи суру мрака —
Из два стиха обрвица.

Племенитост и чистоћа —
Тим се, браћо, поносите:
Племенито пијте вино, —
Кад пијете, чисто пијте!

Искупљене све мантије,
Што за вино беху дане,
Једна само, Хафисова,
У механи нек остане.

Неће Хафис после смрти,
Да у хладној труне раци,
Остави га у подруму —
У пуно га буре баци.

IX

Разби ми срце на сто комада,
Ал' моју љубав нећеш никада,
Сваки ће комад љубит те већма,
Нег' других целих срца хиљада.

X.

Не говори тога, да се молим, кајем, —
Ја сам мала муха, што за сласти хајем.

XI.

Нека дођу гробу моме,
Срцу мом изгореломе,
Ту, на гробу, на камену,
Њено име нек спомену:
Стрести ће се моје кости,
Пропиштаћу од жалости —
То нек виде, то нек чују,
Који љубав не верују.

XII.

Кад једанпут више гроба,
Где узбуду кости моје,

Миријаде ружа, лала,
  Огњевите плану боје,
Дођи и ти, душо мила,
  Где се таква чуда роје,
Чудно чудо гледајући
  Вероваће срце твоје,
Како Хафис, за живота,
  Све за тобом горео је.

XIII.

»Свет нек буде!« — глас се вину,
Глас Божији усред ноћи —
Глас се вину — свет засину:
Створише се твоје очи.

XIV.

Од те жарке жеравице,
Што ме мори немилице,
Сунце тек је искра мала,
Што се у зрак узвитлала.

XV.

Ој лекару, што ме патиш,
Пружајућ' ми мелеме,
Па ми само оно кратиш,
Што је никло за мене.

Душом болан већ издишем —
Да те буде стид и срам!

Кад већ силом докторишеш,
Извидај се најпре сам.

XVI.

Први мудар човек то је био Ноје,
Све невоље наше у вину сатро је.

Након њега дошле занесене главе,
Мудраци се зваше из Атине, Троје.

После сами свеци с мантороси црни,
Да нам грехе наше бројаницом броје.

Сад већ опет треба какав потоп светски,
Да подави све то — па да с' човек роди,
Кâ што беше Ноје.

XVII

Ој устоко, крилатићу,
Ти љубави служит знаш!
Поздрави ми најмилије,
Ону лепу — ти већ знаш.

Ти јој кажи, да ме дави
Терет сињи немило,
Зато скоро нека јави,
Шта да јави — ти већ знаш!

За њих знати, а немати
Оне сласти велике,

Не може се одржати...
   Све јој кажи — ти већ знаш!

Ништа нису рајске сласти,
   Које ниски хвали дух,
Кад се може тамо пасти...
   Оне мреже — ти већ знаш!

Орô бити није слава,
   Који лети у облак —
Славуј-Хафис обожава
   Ону ружу — ти већ знаш!

XVIII

И право је да се срде,
Моје песме хуле, грде
Лепотице града Шира:
Кад ми на ум смело пасти,
Упоредит њине сласти,
Са шећером од Мисира.

XIX.

Слатко су ми доста пута шапнули
Тајни гласи што се с неба спуштају:
»Немој мислит песме твоје, Хафисе,
Да у теби самом ничу, постају!

Јера оне, од исконских времена,
У чаробној тајној слици трепећу

На ружици, босиоку, љиљану,
Уписане, урезане у рају!«

XX.

Све је овде, брате мио,
Бог на добро наменио,
Понајбоље: рујно винце,
Крчмарево рујно лице,
Па и моју памет луду,
Што се смеје збиљском суду.

Ти ми велиш: »Авај, ево,
Већ толике пусте ноћи!
С књигом устô, с књигом сео —
Да искапљу моје очи,
Па по тол'ком, јаој, труду
Видим да је све залуду!«

Слушај мене: Ид' у крчму,
Ту је мудрост дан и ноћ —
А зовне л' те когод кући,
Злурадице, попујући,
Само реци:
Лаку ноћ!

XXI.

Баш да ме Алах шахом створио,
Дао ми славу, злато и снагу,

За не бих други престо тражио,
Већ што сад имам на твоме прагу.

XXII.

Бога слави срце моје,
Који створи дан и ноћ,
Светли данак, лице твоје,
Твоју косу, црну ноћ.

XXIII.

Шта на овом свету живе?
С голубицом голуб бели —
Јер је само љубав живот,
Само љубав срећу дели,

XXIV.

За не тражим од вас да ми опростите,
Мени жедном старцу, грешном и невином,
Та Бог кад ме ј' створô каква ме видите,
Прашину је своју замесио вином;
Ал' се често суши — треба да залевам;
Сад или ћу водом или лозовином,
За водом не могу, воде на захтевам!
Зато амо с отим ватреним рубином.

XXV.

Певање је моје лако,
Нит' ме икад труда стало,
Јер кадгод сам певат почô,
Срце ме је натерало.

Зато доли и у гори,
  Из окола, из даљина,
У славу се песма ори
  Мухамеда Шемзедина.

У пупољку ј' ружа била,
  Ал' рашири мирис-груди,
То је песма учинила,
  Славуј-песма њу пробуди.

Кад год су се поправила
  Срца, или нашла среће —
То је песма учинила,
  Љубав, вино и пролеће.

XXVI.

Мучан данас дан ми свану —
Дај да идем у механу,
Шат погледа Алах с неба,
Ге ме види гдено треба,
Да покаже правду своју,
Извидаће бољу моју.

XXVII.

Коло неба, да посрнеш,
Наузнако да се врнеш,
Ја се не бих потужио —
То страшиве душе чине,
Из прашине, баретине,

Ал' ја нисам багре њине,
За бих севн'о у висине,
Часом бих те порушио.

XXVIII.

Какво ли је чудно царство,
  Царство силне љубави,
Чуда што се у њем стају,
  Не могу се изрећи!
Обично је видет лава,
  Где потера газелу,
Ал' газела ока твога
  Сад на лава големога
Подигнула потеру.

XXIX.

Кад побегнем из Мошеје, не срди се:
Кад управо крчми пођем, не срди се!
Придика је тако дуга, сухопарна,
Не могу јој крај дочекат — не срди се!
Кад се сунчам на твом зраку, сунце моје,
Као прашак најситнији, не срди се!
Кад на уста твоја дођем, као птица
Кад на бео шећер пада, не срди се!
Ах, та ти си тако лепа, тако бајна,
Ако бих баш посрнуо близу тебе, не срди се!
Непрестано славуј пева и запева јаде своје,
Непрестано ја наричем: Куку! Леле! —
Не срди се!

XXX.

Крв нам сисаш, пусто дете,
Уједаш нас као змија,
Ал' ти нико зла не врати,
Већ молимо Бога да ти
Кô мајчино млеко прија.

XXXI.

Чуј ко чује: раја сам се одрекô,
Па баш онда у рају се затекô.

Још од прве, од зелене младости,
Желео сам, тражио сам мудрости.

Код мудраца не беше ми повољно,
Код немудрих нашô сам је довољно,

Не у миру где се књиге премећу,
Нашô сам је у пролећу, у цвећу.

Тек сам онда нашô себе у себи,
Кад сам, драга, изгубио с' у теби.

XXXII.

Дај греху моме име крепости,
  Ил' као Хафис грешити знај!
'Ваком грешнику радо Бог опрости,
  Та за њег' спреми најлепши рај.

XXXIII.

Мирише ти коса здраво,
Тог мириса нема више!
А да шта би јоште било,
Да т' и срце с њом мирише.

XXXIV.

Црна коса,
Густа прама —
Видимо л' је,
Тешко нама;
Њежна уста,
Поглед лепи —
Реч нам отме,
Вид нам слепи.
Љубав д е л и
Кратке среће,
Верности је
Лепо цвеће —
Милина га
Погледати,
Ал' у то се
Мудар неће,
Никад неће,
Никад, никад,
Поуздати.

XXXV.

Моје ј' срце као труд —
Ја га добро знам —

Меко, сухо, паљиво,
— А љубав је плам.

Па још, Селмо, чудиш се,
Још се чудиш ти,
Како могу тако стар,
Тако горети!

XXXVI.

Старо вино, млада сека,
Чаша гојна, сека танка...
Пићу док је света, века,
А љубићу без престанка,

XXXVII.

Лепото девојко,
Мирис твоје косе
По целоме свету
Ветрови разносе,
Па и моме гробу,
Кад умрем, донеће —
Из гроба ће онда
Поникнути цвеће.

XXXVIII.

Мислиш ти, да живот, биће
Само ти се тек расцвета, —

И да већ их пуно имаш
Чим угледаш бела света!

Боме, боме, брате мио,
Љуто си се преварио!

Желиш бити и живити?
Не шали се, већ похити!

Тражи вино пламка лица,
Тражи усне лепотица.

Јер што желиш, ту ти ниче —
Од њих проси живот, биће.

XXXIX.

Да се кајем и поправим,
Јер не идем путем правим!
Та ман'те се људи с неба —
Мени више ништ' не треба.

Небеске ми кључе дају,
Стрампутице моје куде,
А ја давно већ у рају
(Ког још они не познају).

Они хвалећ' небо своје,
Подигоше хуку, буку,
Ја уживам небо моје,
А не рекох речи које.

Њима славуј греши врло,
Што свракино нема грло,
А анатем на ме шаљу,
Што сам срећан у свом рају.

Други источни песници

I.

Тамајандра

Ох, та ко ће да опише дражи,
Њене дражи, Брамину вештину!
Откако је и века и света,
Он милион радио је лета,
(Све почео, дуго не дочео)
Док из чара лепотица својих,
Нам' лепоту, себи славу вазда,
Тамајандру из њих свију сазда,

Сам бог Камо, с богињом лепоте,
Кад лепоту опазише нову,
Венце с неба, кима с' они красе,
На њезине положише груди. —
А ту с' престо подиже милине —
Дивне дојке у дивне девојке —
Љуљкајућ' се кô лаки таласи,
Као харфе јецајући гласи.

До пет стрела носио је Камо,
Носио их дуго неко време;
Сад их запе, на све згађа стране,
Једну шаље небу у висине,
Другу врже земљи у дубине.
Трећу лати, у пакô је прати;
Још две стреле остале су само —
И те знамо куд је део Камо,
Чарне очи кад јој сагледамо.

II.

Мирца Касим

Без утехе сам,
Јер видим где сам,
Ох грешна страсти,
У твојој власти!

Жури се, скори,
Пали ме, мори,
Док се од мене
Пепô не створи.

Барем ћу тако
Избећи пакô,
Јер пепô веће
Горети неће.

III.

Адени

Знам ја зашт' ми скриваш
Твој обрашчић бео —
Та и ко би свећу
На ветар изнео.

IV.

Сејнеби, т.ј. Зенобија

Ти си шаху први стекô
Такав дар од Бога —
Дар — да сунце помесечиш
Сунцем лица свога.

V.

Сунце се небу диже,
На ружу баца зраке —
На ружи две су капље,
Две капље росе чисте;
Ал' ево сад се слише,
Од обе поста једна...

Чини л' се теби, душо,
Кô да су срца наша?

VI.

Сати

Сунце је и месец
Расклопљена шкољка,

Из ње ј' пала моја
Бисерка девојка.

VII.

Сарафи III — т. ј. нежни

Море је бобук само,
На мору суза моји';
На мору плама мога
Сунце кô трунак стоји,

VIII.

Путуј! Путуј

Путуј! Путуј! Мењај места,
Јер живота зреду плоди
Са искуством које душу,
Мисô крепи и спроводи.
Гледај баре устајане.
Гледај поток који' отиче —
Оне смрде на све стране,
Овај бистро даје пиће.
Кад би нешто сунце стало,
Па на једном месту сјало,
Не би л' брзо Персијану
И Арапу додијало?
А месец да не залази,
Шкодио би много свету,
Чила стрела да не лети,

Зар би икад стигла мету?
Сребро, злато у дубини,
Док је тамо ништ' не вреди,
А у својој домовини
Алоје се слабо гледи.

IX.

Сијахи

Да ти није коса црна,
Била би ми песма већа,
Али ко би пево̂ много,
Ком је тако црна срећа.

X.

Омар Хијам

Ја одавно вино пијем,
Црно, бело и црвено;
Ја без мере вино пијем —
Зато ми је опроштено.

Моро̂ ј' Алах напред знати,
Да ће Омар вино пити,
Па сад Омар да не пије,
Кам' Алино »свезеније?«

XI.

Јаја

Око свеће лептир лети,
Љубав њему не да мира, —
Кад у јутру зора свану,
Нит' је свеће ни лептира!

И ја лебдим око драге,
  Па нас често текне туга,
Кад се свећа свеће сети,
  Кад се лептир сети друга.

XII.

Сулејман-Хан

Зареми

Ил' су лепше звезде, које
Ведро небо и ноћ красе,
Ил' што, као очи твоје,
Јасном дану светлост гасе.

Каж' где више коби лежи,
У јамицам' лица т' мила?
Ил' у коси — густој мрежи,
Којом си ме уловила?

Булбул не зна куд да слети,
Да с' нагута више слада,
Јер су лепше ђул-усне ти,
Него ружа Ширас-града.

Ја бих знао, — ал' још нисам
Булбулове среће био!
Песмо моја, у тебе сам
Нове наде посадио!

Ти се чудиш, дивна дево,
Мојој свирци, моме поју,

Ви'ш, ја сам си око срца
Обмотао косу твоју.

Па кад дркћућ' рука лака
Дотакне се таких жица,
На те гласе мора свака
Смиловат се немилица.

Ох Заремо, земски рају,
Почуј песму, почуј гласе,
У сплет славе твоме бају
Цвет песама отима се,

Нек је песма знана свима,
Кудиоца њојзи нема,
Јер ти ћеш је чар-очима
Читати је, ох Зарема!

Много ми је затим стало,
Да на песму ником не даш,
Јер је песма огледало,
У коме се ти огледаш.

XIII.

Песма уз пехар

Напуни пехар,
Понуди све' —
Мудар ко пије,
Луда ко не!

Свугде се пије,
Леп је то знак,
Дисање шта је —
Већ пити зрак!

Миришућ' пијем
Из цвета цвет,
Гледање шта је —
Већ пити свет!

. .

Пољубац поји
Из чаше две!
Блажен ко пије,
Болан ко не!

Слушајућ' пијем
Различну слас',
Песму славуја,
Бал'лајкин глас!

Напуни пехар,
Понуди све, —
Мудар ко пије,
Луда ко не!

XIV.

Ревани

Не би јарког дана,
Ни светлости било,

Да се није сунце
  Љубављу опило.

Тебе сунце љуби,
  Тебе, ох Зулејмо,
Све се бојим, јадан,
  Пашће ти у крило.

Нека падне, ту је
  Много мојих суза,
У сузама би се
  Сунце утопило.

Ноћ би мах отела,
  Месечина, звезде,
Свету б' чудно — је ли?
  Нама б' мило било.

XV.

Даји

Желиш ли да огледало
  Твога баја не посукне,
Не дај оном ко те воли
  Да уздахне ил' јаукне.

Цело с' небо колом врти,
  Знаш ли, море, ко то креће,
Крећу г' моји уздисаји,
  И ти с' небо, и тебе ће.

XVI.

Мирца II. Махдум

Сто година у мошеји
  Не може ти тол'ко дати,
Кол'ко мени зна тек један
  Тренут ђора обећати.

XVII.

Рами

Може лончар из мог праха
  И тестију начинити,
Но ма из ње воду пио,
  Навеки ће пијан бити.

XVIII

Није оно сунце горе,
  Што расипа зраке своје,
Већ у плавом огледалу
  Огледа се лице твоје.

Немој мислит да су звезде,
  Што на небу ноћу сјају,
То анђели рупе буше,
  Да се тебе нагледају.

Није оно млади месец,
  Већ се небо ноктом гребе,
Што у себи има раја,
  А у рају нема тебе.

XIX

Папагај сам, птица чиста,
Перје ми се сија, блиста,
Ну, тај свет ме једом трује,
А зборит ми забрањује.

Сузе моје тек би онда
Реци Нилу равне биле,
Кад би гдекад и опале,
Од брега се удалиле.

Мисли су ми тако црне,
Та црње су и од ноћи,
Црње него црна свила,
Црне као — твоје очи.

XX

Већ у белој свили стрељаш,
И убијаш најверније,
Кад с' обучеш у црвену,
Крв се онда на крв лије.

XXI.

И право је да са неба
Све камење на ме пада —
Потресô сам цело небо
Уздисајем свога јада.

XXII.

Вечни отац,
Благ баштован,
Што о добру нашем ради,
Хтео је љубав,
Свету љубав,
У прса нам да посади;
Баци у нас
Груду земље,
Где ће такав ниђи цвет,
Та се груда
Пева свуда,
И њу срцем зове свет.

XXIII.

Саки бијар баде!
Пролеће је ту —
А тако ми браде
Сад бих умро ту;
Зна умрети свако,
Омар живет знаде,
Он ће увек 'вако —
Саки бијар баде!

Саки бијар баде!
Мио ми је свет,
А тако ми браде,
Леп је као цвет;

Највише га цени
Ко уживат знаде,
Најлепше је мени —
Саки бијар баде!

Саки бијар баде!
Свет је овај врт,
У њему имаде
Један цветак-смрт;
Кад све друго цвеће
Бен-Омар покраде,
Лећ ће, па умреће —
Саки бијар баде!

XXIV.

Не плаши нас, оца, паклом.
Нит' у паклу огња има,
Ко у пакô пође, носи,
Носи огањ у прсима.

XXV.

Ох, не трепћи, ох, не трепћи.
  Имај очи отворене,
У тренутку живот прође,
  У тренутку свет с' окрене!

Ох, не трепћи, ох, не трепћи,
  Имај очи отворене,
У тренутку цвет процвета,
  У тренутку цвет увене,

У тренутку пољуб пане,
  Кâ и стрела што долети,
Један тренут може пакô,
  Други може рај донети,

XXVI

Коса зумбул, недра босиљ,
  Ружице су уста њена, —
У колевци није млеком,
  Мирисом је одојена.

Очи звезде, чело месец,
  А сунце је љубав њена, —
У колевци није млеком,
  Светлошћу је одојена.

XXVII.

Неђати

Не питај га како му је,
Дојако је могô знати,
Отсад више ни сам не зна
Како му је, твој Неђати.
Ка љубави силном мору
Ишао је бисер брати, —
У том мору утопи се,
Удави се твој Неђати.
Ка љубави силном огњу
Ишао се огрејати,

Тај га огањ запалио —
Те изгори твој Неђати.
Не питај га како му је,
Он не може ни сам знати —
Изгорен је, утопљен је
Твој љубавник, твој Неђати.

XXVIII.

Ти си, душо, стрела,
  А та ме је стрела
Из једнога света
  У други пренела.

Ти си сабља бритка,
  Сабља ме оцепи,
Одвоји од других
  Девојака лепи'.

СКРАЋЕНИЦЕ

Бос. в. = Босанска вила
Бр. к. = Бранково коло за забаву, поуку и књижевност
Вij. = Vienac zabavi i pouci
Вила = Вила, лист за забаву, књижевност и науку
Дан. = Даница, лист за забаву и књижевност
Дело = Дело, наука, књижевност и друштвени живот.
Др. пев. = Друга певанија Змаја Јована Јовановића I и II, 1895-6 (23 и 30 књ. Српске књижевне задруге)
Жижа = Жижа (шаљиви лист)
Зас. = Застава, политичке новине
Зим. = Зимзелен, календар
Змај = Змај, свеске за шалу и сатиру
Зора = Зора, лист за забаву, поуку и књижевност
Ил. р. хр. = Илустрована ратна хроника
Иск. = Искра, илустровани књижевни лист
Јав. = Јавор, лист за забаву и науку
Кал. = Календар
Ком. = Комарац, лист за забаву и сатиру
Лет. = Летопис Матице српске
Луча = Луча, књижевни лист друштва „Горски вијенац”

Мат. = Матица, лист за књижевност и забаву
Nev. = Neven, zabavni i poučni list, Zagreb
Н. иск. = Нова искра, илустровани лист
Н. треб. = Нови требевић, календар
Орао = Орао, календар
Отаџ. = Отаџбина, књижевност, наука, друштвени живот
Панч. = Панчевац, календар
Пев. = Певанија Змаја Јована Јовановића, 1882
Под. = Подунавка (књижевни лист)
Поз. = Позориште
Полаж. = Полаженик, календар
Све д. пс. = Све дојакошње песме Змај-Јована Јовановића, 1871
Седм. = Седмица, лист за науку и забаву
Слога = Слога, забавник, Н. Сад
Спев. = Спевана
Србн. = Србобран, лист за политику, науку, просвету и привреду
Срп. з. = Српска зора, забавно-поучни лист са илустрацијама
Срп. ил. н. = Српске илустроване новине
Стар. = Стармали, хумористично сатирични лист
Стража = Стража, књига за науку, књижевност и друштвени живот
Страж. = Стражилово, лист за забаву, поуку и књижевност

САДРЖАЈ

I

Страна

II

III

VII Источни бисер

Све песме из VII групе (Стр. 353—383) штампане су и у књизи: **Источни бисер** Нови Сад 1861 год.

САДРЖАЈ

(По азбучном реду)

Страна

НАПОМЕНЕ

1) Испод наслова песме: **Дуга срдња** (стр. 46) треба да стоји: *„По немачком"*.

2) Неке песме су у овој књизи штампане у два различна превода. Оба су превода штампана заједно, без обзира на године кад је који први пут изишао. Овако ће се поступати и у наредној, XII књизи.
